

PÄLKÄNE

PARASTA AIKAA

Tilinpäätös 2022

Kunnanhallitus 28.3.2023 §

Sisällys

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS.....	4
1 TOIMINTAKERTOMUS.....	6
1.1 Kunnan hallinto.....	6
1.2 Valtakunnallinen talouden kehitys.....	8
1.3 Kunnan toiminnan ja talouden tarkastelu.....	11
1.3.1 Kunnan väestön ja työllisyyden kehitys.....	11
1.3.2 Kunnan talous vuonna 2022.....	15
1.3.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	19
1.3.4 Kunnan henkilöstö.....	19
1.3.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä kunnan muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista.....	21
1.3.6 Ympäristöasiat.....	22
1.3.7 Muut ei-taloudelliset asiat.....	24
1.4 Kunnanhallituksen selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	24
1.5 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	24
1.5.1 Tuloslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut.....	24
1.5.2 Rahoituslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut.....	26
1.6 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	28
1.6.1 Tase 2022 ja sen tunnusluvut.....	29
1.7 Kokonaistulot ja -menot 2022.....	30
1.8 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	31
1.8.1 Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt.....	31
1.8.2 Konsernille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	33
1.8.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	40
1.8.4 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	41
1.8.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	41
1.8.6 Konsernin tuloslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut.....	42
1.8.7 Konsernin rahoituslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut.....	43
1.8.8 Konsernitase 2022 ja sen tunnusluvut.....	44
1.9 Tilikauden tuloksen käsittely.....	47
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	47
2.1 Pälkäne parasta aikaa 2030 –kuntastrategia.....	47

2.1	Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	50
2.2	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	80
2.3	Investointien toteutuminen	82
2.4	Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu	88
2.6	Yhteenveto käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, rahoitusosan ja investointiosan toteutumisesta	88
2.5	Tuloslaskelma	90
2.6	Tase.....	91
2.7	Rahoituslaskelma.....	93
2.8	Konsernituloslaskelma.....	94
2.9	Konsernitase	95
2.10	Konsernirahoituslaskelma	98
3	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	99
3.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	99
3.1.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	99
3.1.2	Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	99
3.1.3	Konsernitiilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	100
3.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	100
3.3	Tasetta koskevat liitetiedot	103
3.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	103
3.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	106
3.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	108
3.5	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	110
4	PÄLKÄNEEN VESIHUOLTOLAITOKSEN ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS.....	111
4.1	Toimintakertomus	111
4.1.1	Hallinto ja organisaatio.....	111
4.1.2	Olennot tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa.....	112
4.1.3	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	113
4.1.4	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä vesilaitoksen muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista.....	113
4.1.5	Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä 113	
4.1.6	Esitys tilikauden 2022 tuloksen käsittelystä	114
4.2	Talousarvion toteutuminen.....	114
4.2.1	Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	114

4.3	Tilinpäätöslaskelmat.....	117
4.3.1	Vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma	117
4.3.2	Vesihuoltolaitoksen tase	118
4.3.3	Vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma.....	120
4.4	Vesihuoltolaitoksen liitetiedot	121
4.4.1	Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	121
4.4.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	121
4.4.3	Tasetta koskevat liitetiedot	122
4.4.4	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	124
4.4.5	Henkilöstöä ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	124
5	PÄLKÄNEEN KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	125
6	LUETTELOT JA SELVITYKSET	126

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

On jo enemmän sääntö kuin poikkeus aloittaa kunnanjohtajan katsaus toteamalla, että takana on poikkeuksellinen vuosi. Toivottavasti vielä muihinkin aloitussanoihin näissä katsauksissa päästään tulevana vuosina. Koronan ote arkeamme ja elämäämme hallitsevana pandemiana hellitti vuoden 2022 alkupuoliskolla, mutta vakaus maailmassa ei kuitenkaan kasvanut, vaan päinvastoin turvallisuuspoliittinen tilanne näyttää haastavammalta kuin vuosikymmeniin Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaan helmikuun lopulla 2022. Tuo sota on vaikuttanut paitsi turvallisuuden tunteeseen koko Euroopassa ja maailmassa, niin vahvasti myös talouteen ja jokapäiväiseen elämäämme.

Valtionvarainministeriön joulukuun 2022 talouskatsauksen mukaan Suomen bruttokansantuote kääntyi laskuun syksyllä 2022 ja heikko talouskehitys jatkuu vuoden 2023 alkupuoliskolla. Inflaatio saavutti huippuaan ja oli 7 % vuoden 2022 lopussa. Inflaatio söikin kulutusta, joka kääntyi laskuun niin yksityisessä kuin julkisestakin taloudessa. Vuoden 2023 aikana inflaation ennustetaan hidastuvan ja reaalityulojen kasvavan. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset ovat kuitenkin pitkät, eikä talous ole palautumassa nopeasti aiemmin ennakoitulle kasvu-uralle. Ennustettavuus on tällä hetkellä vaikeaa, kun sodan kesto ei pystytä ennakoimaan.

Julkisen talouden alijäämä pieneni vuonna 2022 vahvan talous- ja työllisyyskehityksen ansiosta. Työttömyysaste laski edelleen ollessa vuoden lopussa 6,8 % ja työllisyysaste parani ollen 74,2 %. Pälkäneen kunnan työttömyysaste oli vielä valtakunnan tasoakin parempi eli vuoden lopussa 6,3 %, Pirkanmaan työttömyysprosentin ollessa samaan aikaan 8,7 %. Verotulojen kasvu oli Suomessa voimakasta, eikä koronapandemian hoitoon mennyt rahaa enää samalla tavalla kuin edellisellä vuonna. Pälkäneellä verotulot kasvoivat 2,3 % ja valtionosuudet peräti 7,2 %. Kasvu oli talousarviossa ennakoitua suurempaa. Julkinen talous kuitenkin heikkenee tulevana vuosina talouskasvun ollessa vaatimatonta. Kuntien ja valtionhallinnon suuret alijäämät sekä nopeasti nousevat velanhoitokustannukset nostavat velkasuhdetta. Julkishallinnossa velkaantumisen kääntyy yhä enemmän valtiolle tulevana vuosina hyvinvointialueuudistuksen myötä. Pälkäneen kunnan osalta taloudellinen pohja on kohtuullisen vakaa ja velkamäärä alhainen. Kunnan taseessa oleva ylijäämä nousee tilinpäätöksen myötä 14,4 miljoonaan euroon. Tulevat vuodet näyttävät kuitenkin epävarmoilta myös meille ja niitä rasittavat niin emokunnan kuin konserniyhtiöidenkin tulevat investoinnit, jotka toki ovat tärkeitä kunnan elinympäristön ja elinvoiman kehittämisen kannalta.

Pälkäneen kunnan organisaatiossa vuosi 2022 oli toiminnan vakauttamisen sekä organisaation vahvistamisen aikaa. Vuonna 2021 vaihtuvuus kunnan henkilöstössä oli suurta, kuten oli ollut myös sitä edeltävinä kahtena vuotena. Vuonna 2022 henkilöstön vaihtuvuus pieneni ja asettui alhaiselle tasolle. Kuntaorganisaatiota vahvistamaan palkattiin uusia henkilöitä, joista suurin osa sivistys- ja teknisiin palveluihin. Sivistyspalveluissa vahvistusta tuli mm. kouluvalmentajan sekä yhden varhaiskasvatuksen ryhmän henkilöstön verran ja teknisissä palveluissa kiinteistöinsinöörin, kunnallistekniikan insinöörin sekä ulkotyönohjaajan verran.

Kunnan hallinnossa tehtiin 1.4.2022 alkaen organisaatiomuutos, jossa sivistyspalveluihin siirtyivät hallintopalveluista nuorisopalvelut sekä elinvoimapalveluista liikunta- ja kulttuuripalvelut. Elinvoimapalveluihin taas siirtyivät hallintopalveluista työllisyyspalvelut ja hallintopalveluihin talous- ja tukipalveluista asiakaspalvelu. Organisaatiomuutoksen tavoitteena oli saavuttaa synergiaetuja palveluiden järjestämisessä sekä vahvistaa osaamista organisaatiossa. Pälkäneen kunta toteutti myös selvityksen ICT-palveluiden järjestämisestä yhteistyössä Kuntien Tieran kanssa. Selvityksen myötä päädyttiin jatkamaan ICT-palveluiden tuottamista omana toimintana kuitenkin niin, että palveluihin palkattiin 0,6 henkilötyövuoden resurssilla johtava ICT-asiantuntija.

Luottamustoimielimet vakiinnuttivat toimintaansa uusilla kokoonpanoilla ja perehtyivät toimialueensa toimintaan. Kunta tiivisti omistajaohjaustaan ja valtuusto hyväksyi uuden konserniohjeen. Kunta järjesti neljä eri kuntalaisiltaa vuoden aikana: maaliskuussa kuntalaisille esiteltiin kunnan uutta strategiaa, syyskuun kuntalaisillassa keskusteltiin maatalouselinkeinon tulevaisuudesta ja joulukuun kuntalaisillassa aiheena oli hyvinvointialueiden aloittaminen ja kunnan hyvinvointityö.

Kunnan kaavoitus oli vilkasta vuonna 2022. Vuoden aikana käsiteltiin kymmentä eri kaavahanketta, joista lähes kaikki saatiin hyväksytyä vuoden loppuun mennessä. Yksi näistä kaavoista oli Pälkäneveden yritysalueen kaava, jonka valmistuttua kyseiseltä alueelta tehtiin kiinteistökaupan esisopimus Skarta Energy Oy:n kanssa. Heillä on tavoitteena rakentaa teollisen mittakaava aurinkovoimala Pälkäneveden yritysalueelle. Aurinkovoimala tulee kattamaan noin kolmasosan yritysalueen maa-alasta. Myös toisen aurinkopuistotoimijan kanssa aloitettiin neuvottelut vuoden 2022 loppupuolella.

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset näkyivät Pälkäneellä konkreettisestikin vuoden 2022 aikana, kun Pälkäne monen muun kunnan tavoin vastaanotti ja majoitti tilapäistä suojelua hakevia ukrainalaisia. Majoittamisessa kunnan yhteistyökumppaneina ovat toimineet paikalliset järjestötoimijat kuten SPR:n paikallisosastot, VPK:t sekä seurakunta. Ukrainalaisia oli majoittuneena Pälkäneellä vuoden lopussa reilu 30. Heistä useat olivat saaneet töitä pälkäneläisistä yrityksistä. Muutamia ukrainalaisia lapsia on perusopetuksen ja varhaiskasvatuksessa piirissä. Pälkäne liittyi syksyllä 2022 maahanmuuttoviraston kuntamallin piiriin, jossa yhteistyökumppanina toimii Hämeenlinnan vastaanottokeskus. Lisäksi kunta teki ostopalvelusopimuksen paikallisen yrittäjän kanssa ohjaus- ja neuvontapalveluiden ostamisesta ukrainalaisille. Haasteena suuremman pakolaismäärän vastaanottamiselle kuntaan on vuokra-asuntojen puute.

Tonttikauppa ja asuntojen myynti hiljenivät Pälkäneellä Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. Vuonna 2021 hyvään vauhtiin päässyt kasvusuhdanne nettomuutossa kääntyi laskuun. Kunnan asukasluku oli vuoden 2022 lopussa 6 359, kun se oli vuoden 2021 lopussa 6 447. Pälkäneellä syntyi 37 lasta ja kuoli 91 henkilöä. Asuinrakentamisen tontteja kunta myi vuonna 2022 ainoastaan kaksi (2) ja määräaloja viisi (5), kun vuonna 2021 tontteja myytiin 10 ja määräaloja yksi (1).

Koronapandemian laantumisen myötä Pälkäneen kesä oli tapahtumien puolesta vilkas. Kunta osallistui toukokuun viimeisenä viikonloppuna Yhteinen Pälkäne –hankkeen järjestämille Ihana Pälkäne –messuille Aitoon Honkalassa, joka kokosi yhteen Pälkäneen ja lähialueen yrittäjiä, järjestöjä ja yhdistyksiä. Päivä oli todellinen yhteinen voiman ponnistus ja osoitus aktiivisesta toiminnasta ja vahvasta elinvoimasta kunnassa eri toimijoiden kesken. Päivän yhteyteen järjestettiin myös tonttipäivä Kostianvirran kylässä, jonka aktiivinen markkinointi startattiin vuoden 2022 alkupuolella.

Takana on vilkas, monivivahteinen vuosi, joka on pitänyt sisällään paljon ilon aiheita, mutta myös huolta ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Lämmin kiitos Pälkäneen kunnan henkilöstölle erinomaisesta työstä ja joustavuudesta kuluneen vuoden aikana sekä luottamushenkilöille hyvästä ja avoimesta keskustelukulttuurista ja linjakkaasta päätöksenteosta. Yhdessä olemme enemmän ja tulevaisuuden sumupilvistä huolimatta voimme luottaa siihen, että löydämme yhteisen suunnan jatkossakin ja tavoittelemme yhdessä Pälkänettä, jossa on entistä paremmin voivia, onnellisia asukkaita sekä menestyviä yrityksiä.

Pauliina Pikka
kunnanjohtaja

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Kunnan hallinto

Kunnan ylin päättävä toimielin on kunnanvaltuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Pälkäneen kunnanvaltuustoon kuuluu 27 valtuutettua. Kuntavaalit järjestettiin kesäkuussa 2021 ja uusi kunnanvaltuusto ja muut uudet luottamushenkilöt aloittivat tehtävässään elokuussa 2021.

Luottamushenkilöorganisaatio

vuonna 2022

Valtuusto

27 jäsentä (26 jäsentä 31.12.2022)

KOK 9, KESK 6, SDP 4, VIHR 3, PS 1, VAS 1, Terve! Pälkäne 1, Joshua Haili 1

Valtuuston puheenjohtajisto:

- Puheenjohtaja Mirva Kittilä (KESK),
1. varapuheenjohtaja Kalle Vaismaa (KOK)
2. varapuheenjohtaja Jyri Kankila (VIHR)

Kunnanhallitus

9 jäsentä

Kunnanhallituksen puheenjohtajisto:

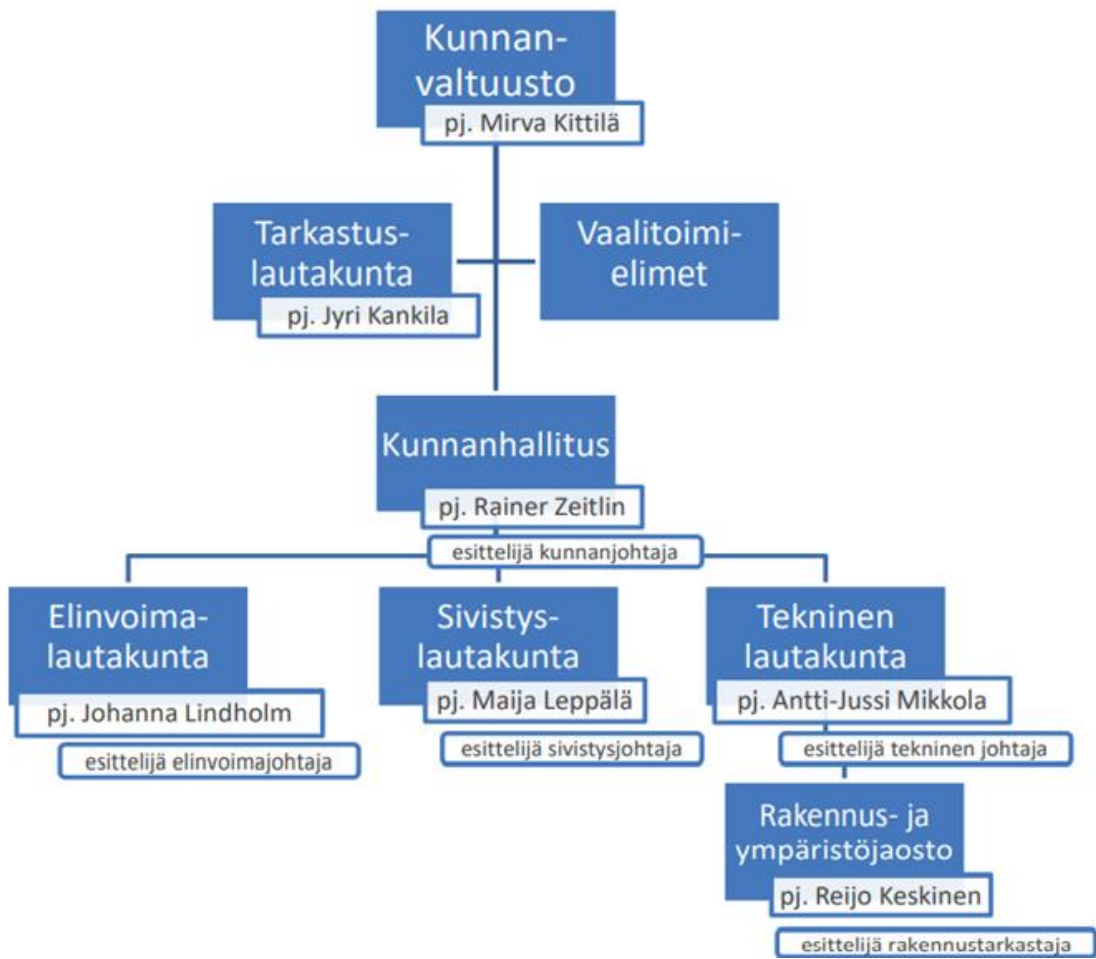
- Puheenjohtaja Rainer Zeitlin (KOK)
1. varapuheenjohtaja Erkki Hyöki (KESK)
2. varapuheenjohtaja Maria Aho (SDP)

Lautakunnat

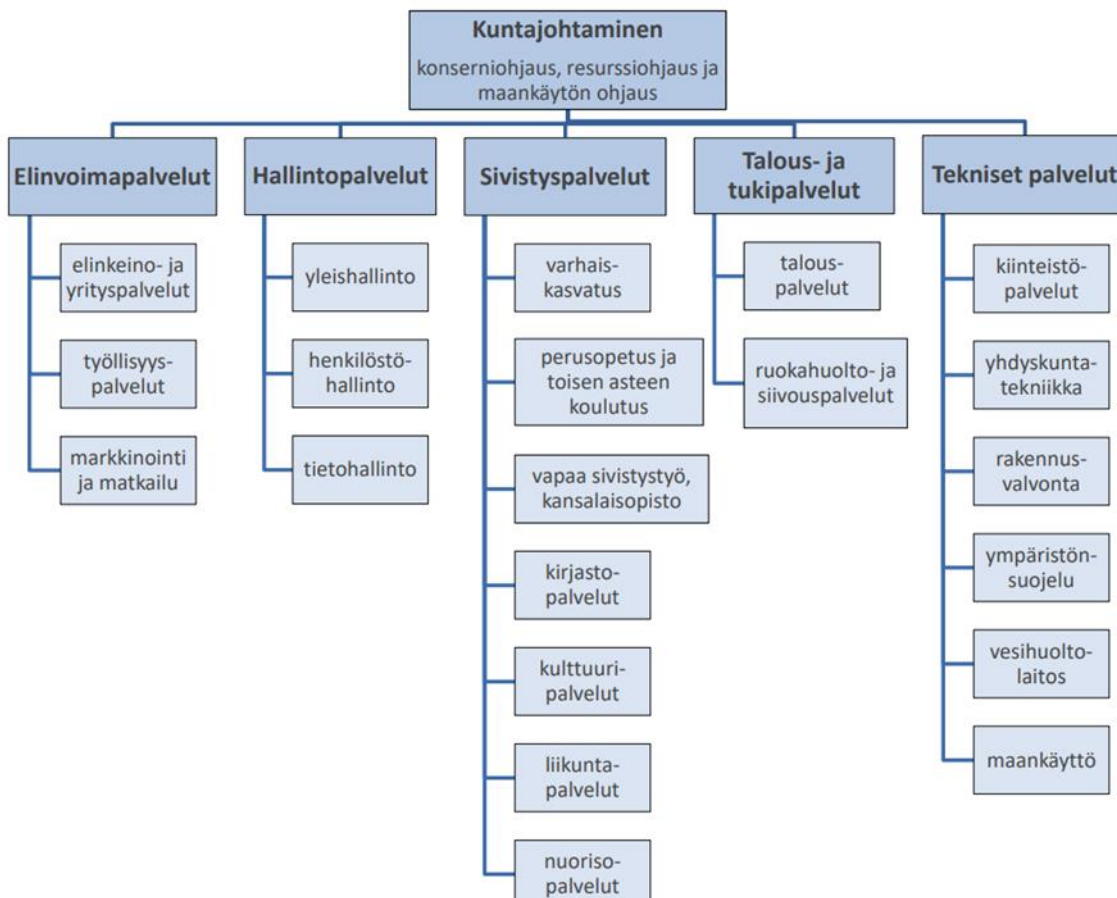
sivistyslautakunta (9 jäsentä)
tekninen lautakunta (9)
tarkastuslautakunta (7)
keskusvaalilautakunta (5)
elinvoimalautakunta (9)

rakennus- ja ympäristöjaosto (5 jäsentä)

Kunnanhallituksen esittelijä: kunnanjohtaja Pauliina Pikka
Pöytäkirjanpitäjä: hallintojohtaja Mikko Salmela

Henkilöstöorganisaatio 31.12.2022

1.2 Valtakunnallinen talouden kehitys

Tilastotiedot kertovat, että Suomen talous on alkanut supistua vuoden kolmannen neljänneksen aikana. Riski talouden ajautumisesta taantumaan on ilmeinen. Talouden kasvun taittumista on ennustettu keväästä lähtien. Tähän saakka talous ei ole totellut ennustajia ja uutiset ovat yllättäneet kerta toisensa jälkeen. Tilauksia on virrannut ja tuotanto jatkanut kasvuaan. Kuluttajat ovat purkaneet säästöjään ja ostaneet etenkin palveluita. Avoimia työpaikkoja on ollut tarjolla ennätysmäärin ja työllisyys on noussut ennätyslukemiin. Kääntekehi oli kuitenkin vain ajan kysymys. Nopea inflaatio on leikannut kotitalouksien ostovoimaa. Korkeiden nousu on nostanut lainanhoitokuluja. Kotitaloudet ovat odottaneet talouteen ankeita aikoja siitä lähtien, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Yritykset ovat odottaneet, että markkinat hiljenevät ja tuotannon kasvu hidastuu merkittävästi. (VM, taloudellinen katsaus talvi 2022.)

Euroopassa kasvun arvioidaan hidastuvan keskimäärin 0 – ½ prosentin haarukkaan vuonna 2023, mikä tarkoittaa, että tuotanto supistuu monissa maissa vuodenvaihteen molemmin puolin. Koska taloutemme kytkeytyy tiiviisti maailmantalouteen, käänne on väistämätön myös Suomessa. Euroopassa ja Suomessa käänne juurisyy on Venäjän hyökkäyksen kärjistämä pula energiasta ja energian poikkeuksellisen nopea kallistuminen. Se pitkittää ja voimistaa inflaatiota, joka alkoi tuotannon pullonkauloista vuonna 2021. Kun kansalaiset ja yritykset odottavat inflaation pitkittyvän, inflaatiota alkaa ajaa energian hinnan nousun ohella tavaroiden ja palveluiden hintojen ja palkkojen nousu. Kireät työmarkkinat lisäävät hintakierteen riskiä.

Suomen väestö ikääntyy, minkä johdosta hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa, mutta tekijöiden määrä ei. Osaajista on kova pula hyvinvointipalveluissa ja laajasti talouden muillakin sektoreilla. Lisäksi talouden voi-

mavarat liikkuvat pysähtyneemmiltä aloilta kasvaville aloille heikommin kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa ja tuottavuus kasvaa näitä verrokkejamme hitaammin. Valtiovarainministeriö arvioi, että näistä syistä Suomessa tuotanto ja tulot voivat kasvaa vuosittain 1 – 1½ prosentin vauhtia pidemmällä aikavälillä. Lisäksi on mahdollista, että sopeutuminen koronapandemiasta ja Venäjän hyökkäyksestä aiheutuneisiin muutoksiin taloudessa ja yhteiskunnassa on odotettua kivuliaampaa ja heikentää talouden kasvun edellytyksiä odotettua pidempään. Julkisten hyvinvointipalvelujen kysynnän nopea ja talouden tulonmuodostuskyvyn hidas kasvu ovat ajaneet julkisen talouden rahoituksen krooniseen miljardiluokan epätasapainoon, joka ei ole oikene-massa. Korkeiden nousu haastaa julkista taloudenpitoa entisestään. Julkisen talouden rahoituksen epätasapainoa ei ole mahdollista korjata ilman julkisiin menoihin ja tuloihin kohdistuvia suoria ja nopeavaikutteisia toimia. Lisäksi tarvitsemme korkeampaa työllisyyttä ja nopeampaa kasvua – ja nimenomaan tavalla, joka vahvistaa julkisen talouden rahoitusta pitkällä aikavälillä.

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2022 – 2025

Suomen bruttokansantuote (BKT) kääntyi lievään laskuun syksyllä ja heikon talouskehityksen odotetaan jatkuvan talven ajan. Vuonna 2023 BKT supistuu 0,2 prosenttia, kun hintojen nousu heikentää kotitalouksien ostovoimaa ja vähentää kulutusta. Inflaation hidastuminen kääntää kuitenkin reaalitytulot kasvuun jo vuoden 2023 aikana. Suomen talous kasvaakin jälleen vuosina 2024 ja 2025 1,2 ja 1,4 prosenttia.

Poikkeuksellisen nopea hintojen nousu hidastuu

Venäjän hyökkäyssota nosti viime keväänä merkittävästi energian ja raaka-aineiden hintoja koronakriisin takia jo valmiiksi korkealta tasolta. Laaja-alainen hintojen nousu on leikannut kotitalouksien ostovoimaa ympäri maailman, kun tulojen kasvu on jäänyt jälkeen hintojen noususta. Lisäksi velkaantuneiden kotitalouksien ahdinkoa lisäävät EKP:n ja muiden keskuspankkien koronnostot, jotka lisäävät lainanhoitokustannuksia. Hintojen nousuun on kuitenkin odotettavissa helpotusta. Raaka-aineiden hintapiikki on jo ohitettu ja koronan aiheuttamat maailmankaupan pullonkaulat ovat helpottaneet.

Vuonna 2023 energian ja monien tavaroiden hinnat laskevat selvästi, mutta hintataso jää lähtötasoa korkeammalle. Vuonna 2023 kuluttajahinnat nousevat 4 prosenttia ja vuosina 2024-2025 hinnat nousevat vajaat 2 prosenttia. Yhdessä nousevien palkkakustannusten kanssa aiempaa korkeammat kustannukset siirtyvät myös palveluiden hintoihin. Tulevina vuosina inflaatio on nopeampaa kuin mihin viime vuosina on totuttu. Tästä huolimatta inflaation hidastuminen helpottaa kotitalouksien tilannetta vuonna 2023, kun palkat ja tulonsiirrot nousevat viime vuosina totuttua enemmän.

Myös euroalueella tuotanto supistuu väliaikaisesti. Ylipäätään euroalueen taloustilanne on hyvin samanlainen kuin Suomen. Korkeat hinnat heikentävät kotitalouksien ostovoimaa ja kulutusta, ja epävarmuus ja korkeiden nousu hidastavat investointitahtia.

Notkahduksesta huolimatta työllisyystilanne pysyy hyvänä

Työllisyyden toipuminen koronakriisistä oli erittäin nopeaa, työllisyyden kasvu on jatkunut ja työllisyys on reilusti vuoden 2019 tason yläpuolelle. Vuoden 2022 lopulla työllisyys- ja osallistumisaste ovatkin ennätyskorkealla. Myös avoimia työpaikkoja on varsin paljon. Työmarkkinoiden tilanne on siis hyvä, kun kohtaamme heikomman taloustilanteen. Vuoden 2023 aikana työllisten määrä laskee noin 12 000 hengellä ja työttömyysaste nousee 7,0 prosenttiin tämän vuoden 6,8 prosentista. Vuonna 2024 työttömyysaste kääntyy uudelleen laskuun ja laskee 6,7 prosenttiin vuonna 2025. Samoin työllisyysaste laskee hieman vuonna 2023, mutta nousee vuoteen 2025 mennessä 74,4 prosenttiin. Vaikka työllisyys laskee, yritykset tulevat välttämään irtisanomisia. Avoimia työpaikkoja on edelleen paljon ja osaavasta työvoimasta halutaan pitää kiinni.

Nimellisesti kotitalouksien tulot kasvavat vauhdikkaasti. Palkat nousevat sekä viime vuosina totuttua suurempien sopimuskorotusten että palkkaliukuminen ansiosta. Myös hyvä työllisyyskehitys on lisännyt palkkatuloja. Vuonna 2023 myös sosiaalietuudet, erityisesti eläkkeet, nousevat selvästi normaalia enemmän. Totuttua suuremmat palkankorotukset eivät lyhyellä aikavälillä uhkaa Suomen hintakilpailukykyä. Hintojen ja palkkojen nousu on ollut Suomessa kilpailijamaita hitaampaa.

Nimellisten tulojen kasvu on ollut heikompaa kuin kuluttajahintojen nousu, mikä on syönyt kotitalouksien ostovoimaa vuonna 2022. Heikoin tilanne kotitalouksien kannalta on talvella 2022-2023. Vuonna 2023 ostovoima kasvaa 0,5 prosenttia, kun hintojen nousuvauhti hidastuu ja tulot kasvavat. Kuluttajien arvio oman talouden nykytilasta on heikoin koko mittaushistoriassa

Epävarmuus ja korkojen nousu vähentävät rakentamista

Rakennusinvestoinnit laskevat selvästi vuonna 2023 ja 2024, kun epävarmuus ja korkojen nousu hidastavat asuntokauppaa. Rakennuslupien määrä on laskenut jo vuonna 2022. Kone- ja laiteinvestoinnit sen sijaan kasvavat koko ennusteperiodin. Vihreä siirtymä lisää energiainvestointeja, joita vauhdittavat myös EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen tuet (RRF). Samoin kasvavat TKI-investoinnit.

Julkisyhteisöjen alijäämät pysyvät mittavina

Julkisyhteisöjen rahoitusasema on kohentunut reippaasti talouden nopean nimelliskasvun ja työllisyyden kasvun vetämänä. Alijäämä alkaa kasvaa vuonna 2023, kun talouskasvu ja siten verotulojen kasvu hiipuvat, minkä lisäksi mm. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt toimet kasvattavat menoja.

Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä suurten investointien takia, ja alijäämän ennakoidaan vähitellen kasvavan, kun kustannukset ja erityisesti henkilöstömenot kasvavat. Menojen kasvu on nopeaa myös kuntahallinnossa. Valtiontaloutta puolestaan rasittavat varautumistoimien lisäksi kasvaneet velanhoidon toimennot. Vaikka julkinen velkasuhde on parina viime vuonna supistunut vahvan BKT:n nimelliskasvun vetämänä, alkaa velkasuhde kasvaa uudelleen vuodesta 2023 alkaen. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon mitattavat alijäämät sekä kohonneet velanhoidokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla lähitulevaisuudessa. (VM, taloudellinen katsaus talvi 2022.)

Talousvuosi on alkanut odotettua paremmin: lauha talvi, energian säästäminen ja valtioiden tukitoimet ovat auttaneet Eurooppaa energiakriisissä, ja Kiinan avautumisen uskotaan piristävän maailmankauppaa. Uusimmat ennusteet osoittavat, että Eurooppa voi välttyä paljon povatulta taantumalta. Rahapolitiikan historiallisen nopean kiristymisen kaikkia vaikutuksia ei ole kuitenkaan vielä nähty.

Alkuvuodesta talouden kuva on kohentunut myös Suomessa. Työllisyys on pitänyt pintansa epävarmuudesta huolimatta, ja sähkön pahimmat hintapiikit näyttävät rajoittuneen muutamaan viikkoon joulukuussa. Talvikaudesta on selvitty odotuksia paremmin. Lievä taantuma vaikuttaa silti todennäköiseltä Suomessa. (Kuntarahoituksen markkinakatsaus, helmikuu 2023.)

Kuntatalous

Kuntien ennakkollisten tilinpäätösarvioiden mukaan vuonna 2022 tilikauden tulos ylsi 1,3 miljardiin eroon, mutta oli negatiivinen noin 90 kunnassa (negatiivisen vuosikatteen kuntia 14). Arviolta 14 kunnalla on taseeseen kertynyttä alijäämää. Ilman myyntivoittoja tulos olisi ollut noin 400 miljoonaa euroa. Verokehitys oli viime vuonna niin kunnissa kuin valtiolla vahvaa. Yhteisöveron tuotto kasvoi peräti 7 prosenttia, kunnallisvero 5 prosenttia ja kiinteistöverokin yli 6 prosenttia. Jos kuntien yhteisöveron jako-osuus olisi pysynyt vuoden 2021 korotetulla tasolla niin yhteisövero olisi lisääntynyt kunnissa noin 25 prosenttia. Myös peruspalvelujen valtionosuudet kasvoivat sote-uudistuksen alla reilulla kuudella prosentilla.

Kesän jälkeen lopullisesti selviävä sote-kulujen taso suhteessa ministeriön sote-siirtolaskelmiin vaikuttaa niimitään sekä kuntien että hyvinvointialueiden rahavirtoihin tulevina vuosina.

Kunnissa kulut kasvoivat vajaat 5 prosenttia vuonna 2022. Palveluiden ostot lisääntyivät viime vuosien tapaan kuntataloudessa erittäin nopeasti: noin 12 prosenttia. Sen sijaan kuntien ja kuntayhtymien palkkakulujen kasvu oli yllättävän vaimeaa: vain noin 2 prosenttia. Tämä saattaa johtua kuntien ja kuntayhtymien vaikeuksista saada palkattua ammattitaitoista työvoimaa.

Vuosikate heikkeni keskimäärin 11,6 prosenttia. Kuntien ja kuntayhtymien energiakulut, muun muassa sähkö, kaasu ja lämmitys, nousivat viime vuonna ripeästi. Energiakulut lisääntyivät edellisvuodesta noin 8 % ja aiheuttivat kuntatalouteen viime vuonna noin miljardin euron kulut. Hintatason nousu tulee välittymään ruuan, ostopalvelujen ja esimerkiksi korkojen kustannuksiin vielä pitkään. Vuonna 2022 kuntien kustannusten nousu Venäjän sotatoimien vuoksi pysyi kuitenkin melko maltillisena. Keskeisenä tekijänä olivat kuntien korkosuojaukset ja ostoihin liittyvät pitkät sopimuskaudet.

Kuntien eriytyminen kiihtyi viime vuonna. Vuosikate heikkeni kaikissa kuntakokoryhmissä, mutta pudotus oli isoissa kaupungeissa muita kuntakokoryhmiä vähäisempää. Suurin pudotus oli kuitenkin 40 000–100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Kuntien talous eriytyi myös alueellisesti. Vahvimmat tilikauden tulokset tehtiin muutamassa kaupungissa, muu kuntakenttä oli nollan tuntumassa tai miinuksella esimerkiksi Kymenlaakossa tai Pohjois-Karjalassa.

Kuntakenttä eriytyi myös investointien ja velkaantumisen suhteen. Investointimenot kasvoivat kuntayhtymissä erittäin voimakkaasti, mutta kunnissa maltillisemmin. Suurimpien kaupunkien investoinnit ja lainakanta pysyivät lähes aikaisempien vuosien tasolla, mutta lainakanta väheni viime vuonna 188 kunnassa. Kunnat ottivat viime vuonna syömävelkaa vain noin 12 miljoonaa euroa.

Viime vuosi oli monella tapaa hyvin poikkeuksellinen, sillä sitä hämmensi niin korona, sota Ukrainassa kuin sote-valmistautuminen. Vuoden alussa asetettiin vielä lukuisia koronarajoitustoimia muun muassa ravintoloiden ja liikuntapalveluiden toiminnalle, eikä koronapandemia ole hävinnyt yhteiskunnastamme sen jälkeenkään. Kuntien sote-palvelut toimivat koronan ennaltaehkäisyssä, testaamisessa ja potilaiden hoidossa varsin ketterästi muun muassa valtion koronatuen avustamana.

Helmikuussa käynnistynyt sota Euroopassa aloitti puolestaan ennätyksellisen pakolaisaallon, varautumistimet ja mullisti markkinahintoja sekä yritysten toimintaedellytyksiä. Kustannukset nousivat budjetoitua enemmän, mutta toistaiseksi kuntien palvelut ovat toimineet hyvin myös tässä kriisissä. Voimakkaimmin viime vuoden tilinpäätösarvioita heilauttivat kuitenkin poikkeukselliset myyntivoitot muun muassa sote-kiinteistöistä. Omaisuuden myyntitulot kasvoivat peräti 100 prosenttia keskimäärin Suomen kunnissa edelliseen vuoteen verrattuna. Myös koronakuluja vastaavia avustuksia maksettiin noin 460 miljoonaa euroa. Satunnaiserät väistyvät tulevina vuosina, mutta niiden mukana väistyvät myös kuntien, pl. Helsinki, sote-paineet. Tulevina vuosina kuntien talous ja palveluiden järjestäminen on ennustettavampaa. (Kuntien tilinpäätösarvot 2022, KL/Minna Punakallio 22.2.2023.)

1.3 Kunnan toiminnan ja talouden tarkastelu

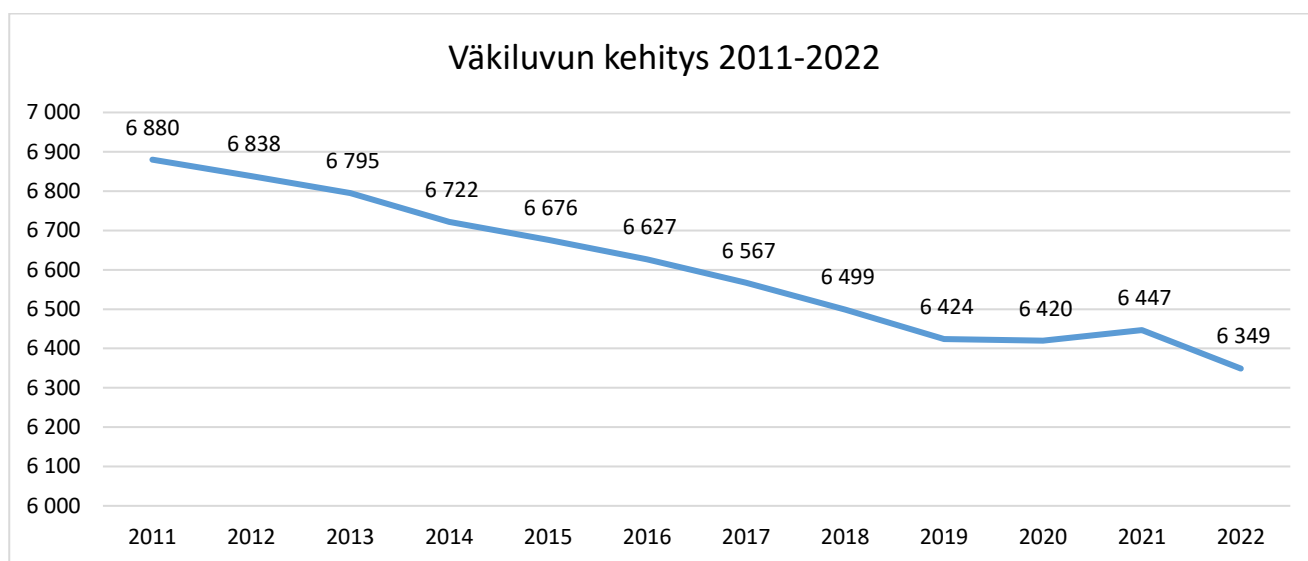
1.3.1 Kunnan väestön ja työllisyyden kehitys

Vuodesta 2010 lähtien Pälkäneen kunnan asukasluku on laskenut vuotta 2021 lukuun ottamatta, jolloin väkiluku lisääntyi hieman.

Pirkanmaan väkiluku on kasvanut hyvin voimakkaasti 2000-luvun kuluessa. Puolen miljoonan asukkaan rajapyykin Pirkanmaa ylitti vuonna 2013. Vuoden 2021 lopussa Pirkanmaan väkiluku oli Tilastokeskuksen tietojen mukaan 527 478 asukasta. Väestönkasvun odotetaan jatkuvan Pirkanmaalla tulevana vuosikymmeninä. Väestönkasvu ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti Pirkanmaalle, vaan väestönlisäys keskittyy Tampereen kaupunkiseudulle maakunnan reuna-alueiden menettäessä väestöään.

Asukasluku kasvoi maakunnassa 0,9 prosentilla edellisvuodesta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 väkiluku kasvoi prosentuaalisesti maakunnista eniten Pirkanmaalla. Kasvua oli noin 4 600 henkeä. Väestönkasvu on kuitenkin keskittynyt etenkin Tampereen seutukunnalle ja keskittymisen odotetaan jatkuvan. Sen sijaan maakunnan reuna-alueet ovat kärsineet negatiivisesta väestönkehityksestä. Väestörakenne muuttuu eritoten ikääntymisen myötä. (Tilastokeskus.)

Pälkäneen väkiluku kääntyi laskuun vuonna 2022 edellisvuoden kasvun jälkeen. Pälkäneläisiä oli 31.12.2022 Facta-kuntarekisterin Väestö-järjestelmän mukaan 6 349. Alla olevissa tarkemmissa väestötaulukoissa on käytetty Factan tietoja.

Taulukko: Pälkäneen kunnan väestökehitys 2011 – 2022, Facta-kuntarekisteri

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Muutos
2014	3 368	3 354	6 722	- 73
2015	3 337	3 339	6 676	- 46
2016	3 315	3 312	6 627	-49
2017	3 288	3 280	6 567	-60
2018	3 257	3 242	6 499	-68
2019	3 227	3 197	6 424	-75
2020	3 218	3 202	6 420	-4
2021	3 246	3 201	6 447	+27
2022	3 201	3 148	6 349	-98

Taulukko: Pälkäneen kunnan väestökehitys 2014 – 2022, Facta-kuntarekisteri

Alue	31.12.2022
Sappee	1
Puutikkala	85
Kuohijoki	39
Lammi	18
Salmentaka	196
Raikku	75
Kaivanto	33
Pälkäne	3 316
Iltasmäki	400
Laitikkala	221
Aitoo	511
Luopioinen	745
Rautajärvi	340
Kyynärö	162
Valkeakoski	61
Muu	146
PÄLKÄNE	6 349

Taulukko: Pälkäneen kunnan väestön rakenne alueittain 2022, Facta-kuntarekisteri

Työttömyys

Työmarkkinatuen kuntaosuus aiheuttaa merkittävän menoerän kunnille. Kunnat joutuvat maksamaan työmarkkinatuen kokonaismäärästä 50 prosenttia niiden työmarkkinatuen saajien osalta, joille työmarkkinatukea on maksettu yli 300 päivää sekä 70 prosenttia työmarkkinatuen kokonaismäärästä niiden työmarkkinatuen saajien osalta, joille työmarkkinatukea on maksettu yli 1 000 päivää. Kunnat vapautuvat kuntaosuuden maksamisesta niiden työmarkkinatuen saajien osalta, jotka ovat erilaisten työllistymistä edistävien palveluiden tai toimenpiteiden piirissä.

Työmarkkinatukimenoja koronaepidemian aikana on nostanut merkittävästi yrittäjille väliaikaisesti maksettava työmarkkinatuki. Sen suora kustannus Pälkäneellä oli esimerkiksi vuoden 2021 aikana noin 90 000 euroa. Yrittäjien väliaikainen oikeus työmarkkinatukeen päättyi vuoden 2022 aikana.

vuosi	Tmt-kuntaosuus/Pirkanmaa	Tmt-menot/asukas/ Pirkanmaa	Tmt-kuntaosuus/Pälkäne	Tmt-kuntaosuus/asukas/Pälkäne
2020	41 468 055 €	80,51 €	208 078 €	32,31 €
2021	46 183 055 €	89,66 €	241 752 €	37,53 €
2022	38 572 996 €	74,89€	102 571 €	15,92

Taulukko: Pirkanmaan ja Pälkäneen kunnan työmarkkinatuesta aiheutuvat menot 2020-2022.

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät Suomessa 1.3.2021. Niiden oli alun perin tarkoitus jatkua 30.6.2023 asti. Toteutusaikaa kuitenkin jatkettiin 31.12.2024 saakka, jonka jälkeen käynnistyy Tepa2024- uudistus, jonka myötä työllisyys- ja yrityspalvelut siirtyvät laajemmin ja pysyväisluontoisesti kuntiin. Kuntakokeiluun osallistuu Suomessa 118 kuntaa, jotka muodostavat 25 kokeilualueetta. Työllisyyden kuntakokeilut perustuvat lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta.

Työllisyyden kuntakokeilussa osa työnhakija-asiakkaista siirtyy kuntien työllisyyspalvelujen asiakkaiksi ja osan palveluista vastaa TE-toimisto. Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilun asiakkaiksi siirtyivät työttömät työnhakijat, työllistettynä ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kokeilualueella ja jotka eivät täytä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä sekä alle 30-vuotiaat, maahanmuuttajat ja vieraskieliset henkilöt. Tepa2024 uudistuksen myötä 1.1.2025 alkaen kaikki työnhakija-asiakkaat siirtyvät kuntien palveltaviksi ja suuri osa TE-toimiston yrityspalveluista siirtyvät myös kuntiin.

Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilussa ovat mukana Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi.

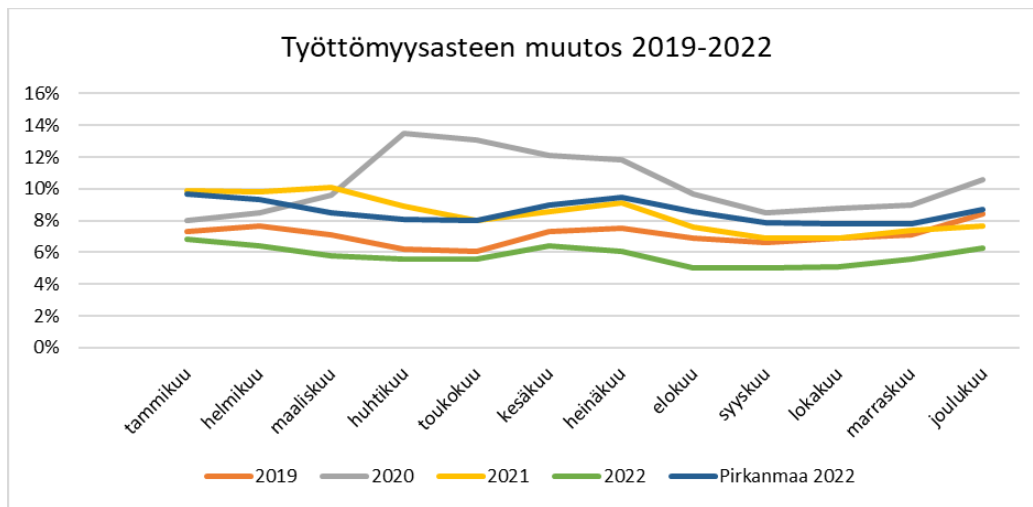
Kokeilussa kotikunta vastaa TE-palveluiden eli julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta asiakkailleen. Työllisyyden kuntakokeilujen tavoitteena on edistää työllistymistä ja nostaa työllisyysastetta Suomessa.

Pälkäneellä työllisyyden kuntakokeilun toteuttamiseen on käytössä 2 henkilötyövuotta. Pälkäneen kuntaan siirtyi yksi työntekijä Pirkanmaan te-toimistosta työllisyyden kuntakokeilun vuoksi. Tämän lisäksi kuntakokeilun toteuttamiseen on osoitettu 0,5 henkilötyövuotta työllisyyskoordinaattorin työajasta sekä 0,5 henkilötyövuotta sosiaaliohjaajan/hyvinvointikoordinaattorin työajasta.

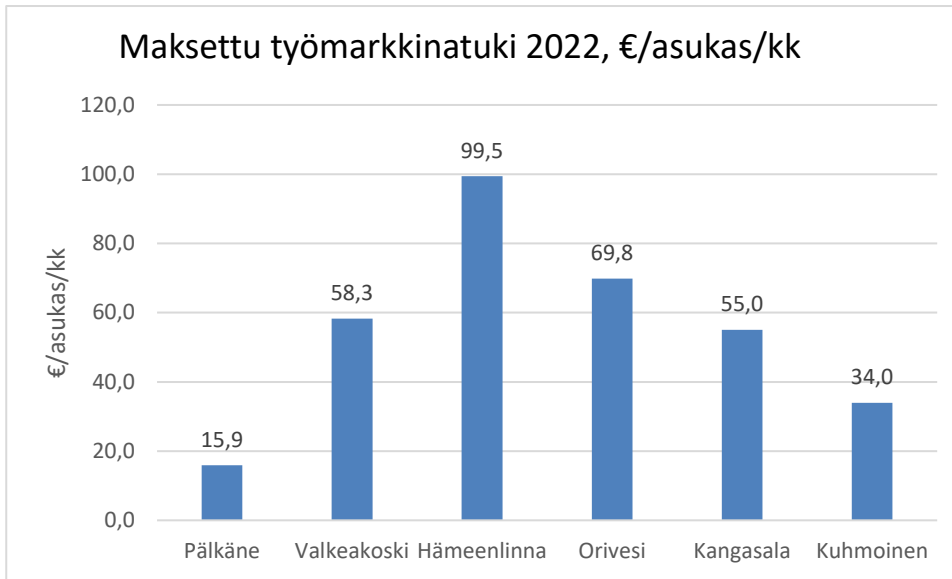
Pälkäneellä oli vuoden 2022 lopussa 159 asiakasta kuntakokeilun piirissä. Heistä työttömänä oli 59 henkilöä, lomautettuna 6 henkilöä, koulutuksessa 4 henkilöä, työssäolevia 34 henkilöä, palveluissa olevia 52 henkilöä sekä työelämän ulkopuolella olevia 7 henkilöä. Kokonaisuudessaan työllisyyden kuntakokeilu on Pälkäneellä edennyt suunnitelmien mukaisesti.

Pälkäneen työttömyysaste oli 31.12.2022 6,3 % ja Pirkanmaalla 8,7 %. Vuoden 2022 aikana työttömyys väheni Pälkäneellä 19 %:lla, kun Pirkanmaan työttömyys pienentyi keskimäärin 9 %:lla. Työttömyyden vähenemä oli Pälkäneellä Pirkanmaan kunnista kolmanneksi suurinta vuonna 2022.

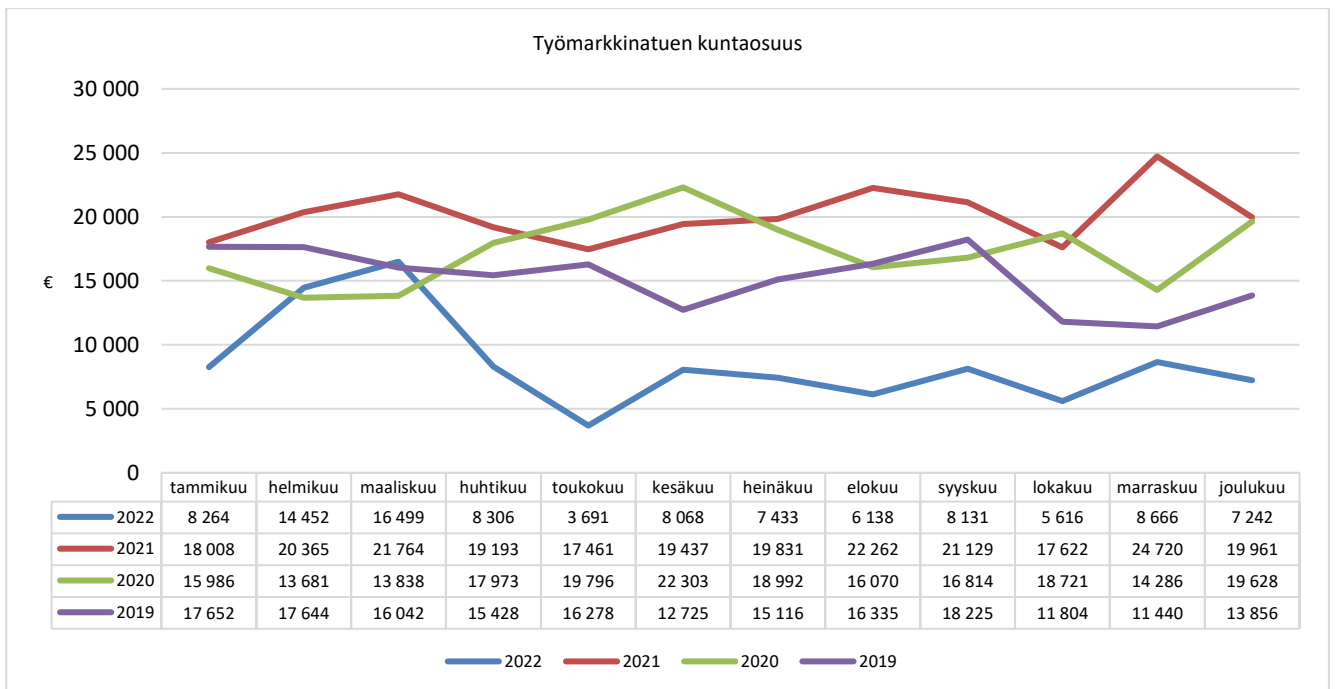
Työllisyshoidon kuntakokeilussa olevien aktivointiasteen keskiarvo Pälkäneellä oli vuonna 2021 46,5 % ja vuonna 2022 54,5 %. Pirkanmaan keskiarvo aktivointiasteen osalta oli vuosina 2021 33,9 % ja 2022 39,4 %.

Taulukko: työttömyysasteen muutos Pälkäneellä 2019-2022 sekä Pirkanmaalla 2022.

Taulukko: maksettu työmarkkinatuki per/asukas/kk vuonna 2022 Pälkäneellä sekä lähialueen kunnissa.

Taulukko: työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys Pälkäneellä 2019-2022.

1.3.2 Kunnan talous vuonna 2022

Käyttötalous

Pälkäneen kunnanvaltuusto vahvisti 7.12.2021 § 90 vuoden 2022 talousarvion. Talousarviossa tilikauden tuloksen ennakoitiin olevan -396 868 euroa tappiollinen ja 420 229 euron poistoeron vähennyksen jälkeen ylijäämäksi arvioitiin 23 361 euroa.

Tilikauden 2022 aikana talousarvioon tehtiin joitakin määrärahamuutoksia. Teknisille palveluille myönnettiin (KV 20.9.2022 § 33) 260 000 euron lisämääräraha Harjutuulen kiinteistön myynnistä aiheutuneen kirjanpöytäkirjan kattamiseen.

Kunnanvaltuusto myönsi 13.12.2022 § 65-68 lisämäärärahoja seuraavasti; sivistystoimelle 200 000 euroa henkilöstökuluihin, rakennusvalvonnalle 40 000 euroa maksutuottojen alentamiseen, sosiaali- ja terveystalouksien kuluihin 400 000 euroa sekä muihin rahoituskuluihin 14 464 euroa Luopioisten vanhustentaloyhdistykselle myönnetyn lainan alaskirjausta varten (konkurssin johdosta).

Kunnanvaltuusto päätti 15.11.2022 § 45 nostaa verotulo- ja valtionosuusarvioita vuodelle 2022 seuraavasti; kunnallisveroa 420 000 eurolla, yhteisöveroa 642 000 eurolla sekä peruspalvelujen valtionosuutta 10 055 ja verotulomenetyksen korvausta 283 855 eurolla.

Tilikauden 2022 tulos on 616 497,21 euroa ja 407 048,70 euron poistoeron vähennyksen jälkeen ylijäämäksi muodostui 1 023 545,91 euroa. Tilikauden 2022 tulos on siis selvästi sekä alkuperäistä että muutettua talousarviota parempi, kuten myöskin edellisinä vuosina. Valtion antama tuki koronapandemian johdosta oli selvästi edellisvuosia (2020-2021) pienempää ja tuki perustui todellisiin suoritemääriin sosiaali- ja terveystalouksien suoritemäärissä (mm. koronarokotukset ja testaukset). Tuki myönnettiin siis valtionavustuksina ja Pälkäne sai sitä yhteensä noin 290 000 euroa. Valtionavustus kirjattiin sosiaali- ja terveystalouksien alle yhteistoiminta-alueen tuet ja avustukset -kohdan alle. Vuonna 2021 valtionavustus ei näkynyt toimintatuottojen alla, vaan se pienensi palvelujen ostojen määrää sote-palveluissa.

Kuntien verotulokertymä muodostui varsin hyväksi huolimatta määräaikaisen yhteisövero-osuuden korotuksen päättymisestä vuoteen 2021. Toisaalta varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuottojen vähentyminen on kompensoitu kunnille yhteisövero-osuuden nostamisella noin kahdella %-yksiköllä. Yhteisöverotuottoa kertyi Pälkäneellä lähes 50 000 euroa muutettua talousarviota enemmän. Verotulot kehittyivät muutenkin positiivisesti Pälkäneellä ja ylittivät 174 000 eurolla muutetun talousarvion. Alkuperäinen talousarvio ylittyi yli 1,2 miljoonalla eurolla. Kunnallisveron tuotto ylitti muutetun talousarvion 26 000 eurolla ja alkuperäisen talousarvion peräti 445 000 eurolla työllisyyden paranemisen ja palkkasumman positiivisen kehityksen ajamana. Kiinteistöveron tuotto oli melko vakaana ylittäen talousarvion noin 100 000 eurolla. Verotuloja kertyi yhteensä 26,5 miljoonaa euroa (TA2022 25,3 milj. euroa ja TP2021 25,9 milj. euroa) eli selvästi myös edellisvuotta enemmän (n. 600 000 euroa ja +2,3 %).

Valtionosuudet toteutuivat 101,2 %:sti muutettuun talousarvioon nähden ollen yhteensä noin 18,7 miljoonaa euroa. Valtionosuudet kasvoivat vuodesta 2021 noin 1,25 miljoonalla eurolla.

Ulkoiset toimintatuotot toteutuivat hyvin ollen yhteensä lähes 5,4 miljoonaa euroa eli lähes miljoona euroa muutettua talousarviota korkeampina. Toimintatuottojen toteumaprosentti oli peräti 122,6. Toimintatuotot kasvoivat vuodesta 2021 noin 278 000 eurolla (+5,5 %). Muutettuun talousarvioon nähden myyntituotot toteutuivat 110,1, maksutuotot 119,9, muut toimintatuotot 109,7 ja tuet sekä avustukset peräti 221,3 prosenttisesti. Tukien ja avustusten suureen toteumaan vaikutti koronan valtionavustus, jota saatiin n. 298 000 euroa.

Myyntituottojen osalta ylitystä talousarvioon nähden syntyi erityisesti metsän myyntituloista (245 000 euroa vs. TA2022 220 000 euroa), sotilasvammalain mukaisista korvauksista (109 000 euroa vs. 63 000 euroa), kotikuntakorvauksista (262 000 euroa vs. 240 000 euroa) sekä muiden myyntituottojen toteutumisesta noin 717 000 euron edestä budjetoidun noin 533 000 euron sijaan.

Maksutuotoista varhaiskasvatusmaksut ja vieraskuntalaisilta laskutettavat hoitopäivämaksut toteutuivat noin 10 000 ja 20 000 euroa yli talousarvioiden. Myös rakennusvalvonnan maksut muodostuivat lopulta noin 28 000 euroa muutettua talousarviota suuremmiksi, mutta jäivät kuitenkin alkuperäisestä talousarviosta noin 12 000 eurolla.

Muiden toimintatuottojen toteuma oli noin 113 000 euroa talousarviota enemmän. Rakennusten vuokratuotot toteutuivat talousarvion mukaisina, kun taas maa- ja vesialueiden luovutusvoittoa kertyi noin 90 000 euroa budjetoitua enemmän. Erien osalta tulee huomioda, että tuotot vaihtelevat vuosittain. Esimerkiksi osa myyntituloista on kertaluontoista tuloa.

Ulkoiset käyttötalouden toimintakulut toteutuivat 101,9 prosenttisesti muutettuun talousarvioon nähden ol-
len yhteensä noin 47,5 miljoonaa euroa. Toimintakulut ylittivät noin 890 000 eurolla muutetun talousarvion.
Vuodesta 2021 toimintakulut kasvoivat peräti 2,8 miljoonaa euroa eli 6,3 prosenttia.

Suurimmista eristä henkilöstökulut toteutuivat 103,2 ja palvelujen ostot 100,7 prosenttisesti. Henkilöstökulut
olivat noin 11,4 miljoonaa euroa, kasvua noin 631 000 euroa (+5,9 %) vuoteen 2021 nähden. Palvelujen ostot
kasvoivat 6,5 prosenttia reiluun 32,5 miljoonaan euroon (+2 M€ vs. 2021). Talousarvio ylittyi aineiden, tar-
vikkeiden ja tavaroiden (+7,4 %), avustusten (+3 %) sekä muiden toimintakulujen osalta (+25,3 %). Aineiden,
tarvikkeiden ja tavaroiden ylitys johtui muun muassa nousseista lämmityskustannuksista (+73 000 vs. talous-
arvio), erilaisten ict-laitteiden (+59 000 euroa vs. talousarvio) sekä kasvomaskien sekä muiden koronasta ai-
heutuvien hankintojen (+25 000 vs. talousarvio) ylitysten vuoksi.

Sosiaali- ja terveystalouden toimintakate toteutui noin 87 000 euroa muutettua talousarviota pienem-
pänä. Kasvua vuoteen 2021 nähden tuli kuitenkin lähes 1,4 miljoonaa euroa (+5,2 prosenttia), mitä voidaan
pitää korkeana tasona. Kuntaliiton tilinpäätösarvioiden 2022 perusteella sote-menot kasvoivat keskimäärin
peräti 7 % Suomen kunnissa vuodesta 2021.

Sisäiset toimintatuotot ja –kulut toteutuivat hieman budjetoitua alhaisemmalla tasolla. Sisäiset toiminta-
tuotot ja –kulut olivat noin 3,8 miljoonaa euroa eli noin 62 000 euroa alle talousarvion. Vuoteen 2021 verrat-
tuna sisäiset tuotot ja kulut vähenivät noin 6,4 prosentilla ja olivat noin 260 000 euroa pienemmät. Sisäiset
erät muodostuvat ict-palveluista, rakennusten pääoma- ja hoitovuokrista, asiakaspalvelusta, monistuspolve-
luista, vesimaksuista sekä siivous- ja ruokapalveluista.

Rahoitustuottojen ja –kulujen toteumaksi muodostui noin 77 000 euroa, mikä oli noin 5 000 euroa edellis-
vuotta enemmän. Rahoitustuottoihin kirjattiin muun muassa Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä saatu 73 182
euron peruspääoman korko sekä Pirkanmaan jätehuollolta saatu 65 386 euron osinko. Rahoitustuotot olivat
yhteensä noin 181 000 euroa. Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat peräti noin 96 000 euroa budjetoitua pa-
rempina. Korkokuluja kertyi maksettavaksi noin 95 000 euroa, mikä oli noin 9 000 euroa (-8 %) edellisvuotta
vähemmän.

Vuodelle 2022 ei budjetoitu pitkäaikaisen lainan nostamista, eikä sitä myöskään näin ollen nostettu. Myös-
kään lyhytaikaista lainaa ei jouduttu nostamaan maksuvalmiuden ja rahavarojen pysyessä hyvällä tasolla
edellisvuoden tapaan. Lainamäärän pieneminen näkyi positiivisesti kunnan korkokuluissa. Lisäksi kunnan lai-
nat ovat pääsääntöisesti kiinteäkorkoisia yhtä lainaa lukuun ottamatta.

Poistoeroa purettiin täysimääräisesti koko suunnitelman mukaisten poistojen mahdollistaman tason verran.
Kirjanpidolliset poistoerot perustuvat aiemmin tehtyihin investointivaruksiin, joilla laimennetaan pysyvien
vastaavien hyödykkeistä aiheutuvien poistojen vaikutusta tilikauden tulokseen. Vuonna 2022 poistoeroa pu-
rettiin 407 049 euroa, mikä lisää tilikauden ylijäämää tulokseen nähden. Poistoeron positiivinen vaikutus yli-
/alijäämään kuitenkin pienenee joka vuosi ja esimerkiksi vuoteen 2021 verrattuna poistoeron vähennys oli jo
noin 222 000 euroa pienempi.

Investoinnit

Kunnan investointimenojen kokonaismäärä oli vuoden 2022 talousarviossa 2 167 000 euroa. Investointien
toteumaksi muodostui menojen osalta 918 994 euroa ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloiksi
369 733 euroa. Investointimenot toteutuivat 42,4 prosenttisesti talousarvioon nähden jääden noin 1 248 000
euroa myönnettyjä määrärahoja pienemmiksi. Investointien nettototeumaprosentti (investointimenojen ja
–tulojen erotus) jäi 28,7 prosenttiin.

Vuonna 2022 ei toteutettu euromääräisesti erityisen suuria investointeja. Suurimpia investointeja vuonna
2022 olivat Syrjänharjun kota, tievalaistuksen uusimisen ja eri kohteiden päällystämisiin liittyvät investoin-
nit, yhtenäiskoulun keittiön astianpesulinjaston uudistaminen, Onkkaalan ja Keskustien investoinnin suunnit-
telu sekä vesilaitoksen erilaiset pienet investoinnit.

Teknisen lautakunnan (pl. vesihuoltolaitos) alaisiin investointeihin oli budjetoitu talousarviossa miljoona euroa ja vuoden 2022 investointimenojen toteumaksi muodostui noin 462 000 euroa. Vesihuoltolaitoksen investointimenot olivat vain noin 90 000 euroa (TA2022 955 000 euroa). Investoinnit on eritelty tarkemmin investointien toteutuminen -kohdassa myöhemmin.

Rahoitus

Talousarvion mukaista lainannostotarvetta vuodelle 2022 ei ollut pitkäaikaisten tai lyhytaikaisten lainojen osalta. Kunnan maksuvalmius säilyi hyvänä koko tilikauden ajan ja pitkäaikaista lainaa lyhennettiin talousarvion mukaisesti noin 897 000 eurolla. Hyvää maksuvalmiutta avitti vuosikatteen toteutuminen selvästi talousarviota parempana sekä investointimenojen toteutuminen talousarviota alhaisemmalla tasolla.

Tilinpäätöshetkellä kunnan lainojen määrä oli noin 7,7 miljoonaa euroa ja asukasta kohti laskettu velkamäärä oli 1 218 euroa/asukas. Vuoden 2021 lopussa kunnan lainamäärä oli noin 8,6 miljoonaa euroa ja velka per asukas oli 1 339 euroa. Manner-Suomen kuntien lainakanta oli tilinpäätösarvioiden mukaan vuoden 2022 lopussa asukasta kohden 3 359 euroa. Myös kuntakoryhmissä 5 000 – 20 000 asukasta kuntien keskimääräinen lainakanta on noin 3 400 euroa asukasta kohden.

Poikkeamat talousarviosta

Pälkäneen kunnan talousarviossa valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli netto. Tuottojen ja kulujen erotuksesta käytetty nimitys on toimintakate.

Toimintakate toteutui muutettua talousarviota paremmin maankäytön ja kaavoituksen (toteuma-% 69,4), talous- ja tukipalveluiden (96 %), hallintopalveluiden (94,5 %), sosiaali- ja terveystalveluiden (99,7 %), elinvoimapalveluiden (97,6 %) sekä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun (92,6 %) toimialoilla.

Hallintopalveluiden toimintakate alitti talousarvion noin 95 000 eurolla. Toimintatuotot ylittivät budjetoidun noin 130 000 miljoonalla eurolla johtuen pääasiassa tukien ja avustusten suuresta määrästä. Tukia ja avustuksia saatiin noin 122 000 euroa talousarviota enemmän. Digitaalinen tulevaisuus -hanke päättyi loppuvuodesta 2022 ja avustuksia kirjattiin hankkeeseen liittyen noin 84 000 euroa budjetoitua enemmän. Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksut pienenevät selvästi vuodesta 2021 erinomaisen työllisyystilanteen vuoksi ja olivat noin 102 000 euroa (n. 261 000 euroa v.2021). Talousarvio alittui noin 57 000 eurolla.

Talous- ja tukipalveluiden toimintakate alittui noin 74 000 eurolla. Toimintakulut toteutuivat kokonaisuudessaan hieman alle talousarvion, mutta toimintatulot ylittyivät noin 47 000 eurolla ruoka- ja siivouspalveluiden myyntituottojen hyvän toteuman myötä.

Maankäytön ja kaavoituksen toimialan budjetti alittui selkeästi. Sekä henkilöstökulut että palvelujen ostot alittuivat tuntuvasti budjettiin nähden. Henkilöstömenojen alittuminen johtuu siitä, ettei kaavoittajaa ole ollut kunnan palveluksessa alkuvuonna 2022.

Elinvoimapalveluissa toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 5 000 eurolla ja toimintakulut alittivat talousarvion noin 6 000 eurolla. Toimintakate siis toteutui noin 11 000 euroa alle talousarvion.

Sosiaali- ja terveystalveluiden toimintakate jäi noin 87 000 euroa alle muutetun talousarvion, ollen yhteensä noin 27,4 miljoonaa euroa. Kangasalan yhteistoiminta-alueelle haettiin lisämäärärahaa 400 000 euroa.

Toimintakate ylittyi tarkastustoimen (112,8 %), sivistyspalveluiden (100,9 %), vesihuoltolaitoksen (94,9 %, kate positiivinen talousarviossa) sekä teknisten palveluiden (105,6 %) toimialoilla.

Tarkastustoimen ylitys oli alle 3 000 euroa ja merkitykseltään vähäinen, joka aiheutui pääosin normaaleista tilintarkastusyhteisön laskuista. Suurin ylitys tapahtui teknisten palvelujen toimialalla, jonka ylitys oli noin 115 000 euroa. Teknisten palveluiden ylitys johtuu muun muassa lämmityskustannusten noin 70 000 euron kasvusta talousarvioon nähden johtuen energian nopeasta ja korkeasta hinnannoususta. Lisäksi teknisten

palvelujen ja vesihuoltolaitoksen henkilöstöresurssia vahvistettiin vuonna 2022, mikä johti henkilöstökulujen ylitykseen talousarvioon nähden yhteensä noin 109 000 eurolla. Toimintakatteen ylitys jäi kokonaisuudessaan kuitenkin hieman pienemmäksi kuin edellä mainittujen kulujen kasvu, sillä osa lisäkuluista onnistuttiin kattamaan toimialan sisältä. Vesihuoltolaitoksen ylitys oli noin 28 000 euroa.

Sivistyspalveluiden ylitys oli kokonaisuudessaan noin 80 000 euroa ja johtui henkilöstökulujen ylityksestä (noin 284 000 euroa ja +4 % TA2022 nähden). Ylitys johtui pääosin sairaus- ja sijauskustannusten kasvusta. Sairauspoissaolot kasvoivat mm. infektioautien sekä koronapoissaolojen lisääntymisestä, mikä oli seurausta yhteiskunnan avautumisesta vuonna 2022. Sivistyspuolen henkilöstökulujen ylityksen osalta on huomioitava, että myös tuet ja avustukset (tulot) ylittivät noin 112 000 eurolla talousarvion. Valtionavustuksella on katettu muun muassa henkilöstökuluja.

1.3.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Vuonna 2022 etätyöskentely jatkui perinteisen mallin rinnalla ja osa luottamuselinten kokouksista pidettiin niin sanottuina hybridikokouksina. Vuoden aikana uudistettiin muun muassa kunnan konserniohje. Mennyt vuosi 2022 jää viimeiseksi vuodeksi, kun sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastuspalvelut kuuluivat kuntien järjestämistä vastuulle. Vuodesta 2023 alkaen palvelut kuuluvat hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle. Muutoksen myötä kunnan budjetista siirtyy yli puolet hyvinvointialueelle.

1.3.4 Kunnan henkilöstö

Henkilöstön määrä ja rakenne raportoidaan poikkileikkausaineistona vuoden viimeiseltä päivältä, sekä henkilötövuosina. Voimassa olevien palvelussuhteiden määrästä on vähennetty pitkät palkattomat poissaolot (vuorotteluvapaa, opintovapaa, palkaton sairausloma, perhe- ja hoitovapaa sekä toisen tehtävän hoito samassa julkisyhteisössä). Voimassa olevia palvelussuhteita 31.12.2022 oli 253, mikä on 10 hlöä enemmän kuin vuonna 2021 (243). Luku sisältää kaikki kyseisenä ajankohtana virka- tai työsuhteessa olevat henkilöt mukaan lukien työllistetyt ja oppisopimussuhteiset. Pihlajalinnan työterveyshuollon piirissä oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 243 työntekijää. Eroa selittää, että työterveyshuollon asiakasrekisteri päivittyy viiveellä. Oikeus työterveyshuoltoon on kaikilla kulloinkin työ- tai virkasuhteessa olevilla.

Alla olevassa taulukossa on esitetty henkilöstön kokonaismäärä vuoden 2022 lopussa koko- ja osa-aikaiset sekä vakinaiset ja määräaikaiset sukupuolen mukaan eriteltynä. Sekä toistaiseksi voimassa olevissa että määräaikaisissa työsuhteissa kokoaikaisien työntekijöiden osuus on lisääntynyt selvästi. Vaikka kokoaikaisesti työskentelevien miesten määrä lisääntyi, on osa-aikaisuus suhteessa yleisempää miehillä kuin naisilla.

Kunnan henkilöstöstä 77,5 % on naisia ja 22,5 % miehiä. Miesten osuus henkilöstöstä on kasvanut edellisvuodesta peräti 3,6 prosenttiyksikköä (11 hlöä). Miesten osuus työvoimasta on jonkin verran korkeampi kuin kunta-alalla keskimäärin. Vuonna 2021 kunta-alan henkilöstöstä noin 80 % oli naisia, ja 20 % miehiä (Lähde: KT).

Palvelussuhde 31.12.2022	Naiset	Miehet	Yhteensä	Muutos ed. vuodesta, hlöä
Toistaiseksi voimassa	155	45	200	+5
- Joista kokoaikaisia	137	40	177	+7
- Joista osa-aikaisia	18	5	23	-2
Määräaikaiset	41	12	53	+5
- joista kokoaikaisia	29	7	36	+6
- joista osa-aikaisia	12	5	17	-1
- Joista sijaisia	20	2	22	+5
- Muita määräaikaisia	16	2	18	0
- Joista työllistettyjä	5	7	12	-1
- oppisopimussuhteisia	0	1	1	+1
Yhteensä	196	57	253	+10

Kunnan organisaatiota uudistettiin 1.4.2022* alkaen. Tässä yhteydessä nuoriso- ja kulttuuripalvelut siirtyivät hallinto- ja elinvoimapalveluista sivistyspalveluihin, ja työllisyyspalvelut hallintopalveluista elinvoimapalveluihin. Muutos on vaikuttanut erityisesti hallinto- ja elinvoimapalvelujen henkilöstömääriin. Sivistystoimialalla sisäisten siirtojen suhteellinen merkitys on ollut vähäisempi.

Henkilöstömäärän todellinen kasvu on ollut suurinta sivistystoimessa ja teknisessä toimessa. Teknisessä toimessa täytettiin vuonna 2022 useita uusia sekä tyhjänä olleita vakansseja, mikä on vakauttanut toimialan työtilannetta. Sivistystoimessa erityisesti määräaikaisten sijaisten suhteellinen osuus on lisääntynyt. Elinvoimapalvelujen määräaikaisen henkilöstön määrää lisäävät erityisesti yhteiskuntatakuun perusteella työllistetyt.

Alla olevassa taulukossa on esitetty henkilöstömäärän kehitys toimialaoittain vuosina 2019-2022.

Henkilöstöä vuoden lopussa	2019	2020	2021	2022*
Hallintopalvelut	19	20	19	8
- Josta vakinaisia	12	12	11	7
- Josta määräaikaisia	7	8	8	1
Talous- ja tukipalvelut	43	37	39	38
- Josta vakinaisia	31	31	33	31
- Josta määräaikaisia	12	6	6	7
Elinvoimapalvelut	6	5	3	13
- Josta vakinaisia	4	3	3	5
- Josta määräaikaisia	2	2	0	8
Sivistyspalvelut	167	172	168	175
- Josta vakinaisia	146	140	138	135
- Josta määräaikaisia	21	32	30	35
Tekniset palvelut	17	16	14	19
- Josta vakinaisia	15	15	13	17
- Josta määräaikaisia	2	1	1	2
Yhteensä	252	250	243	253

Kunta laatii henkilöstökertomuksen, jossa esitetään yksityiskohtaisemmat tiedot henkilöstöön liittyvistä tunnusluvuista.

1.3.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä kunnan muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Strategiset riskit liittyvät muun muassa toimintaympäristöön, johtamisjärjestelmään, organisaatorakenteeseen sekä yhdyspintatyöskentelyyn. Väestön ikääntymisen mukanaan tuoma palvelutarpeen kasvu voidaan nähdä riskinä huolimatta siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueen tuomat muutokset yleisesti muodostavat strategisen tason riskin kunnille. Lisäksi toimintaympäristön muutokset, kuten vaikkapa Ukrainan sota vaikuttavat talouden suhdanteisiin ja siten myös esimerkiksi kuntien verotuloihin sekä inflaation kiihtymiseen.

Yhdyspintatyöskentely eri sidosryhmien kanssa voi olla myös strategisen tason riski. Esimerkiksi erilaiset IT-ratkaisut ja –projektit saattavat muodostaa riskejä kunnan tietyille toiminnoille. Johtamisjärjestelmä ja organisaatorakenne vaikuttavat siihen, millainen kulttuuri ja ilmapiiri organisaatioissa vallitsee. Myös organisaation arvot ja eettiset periaatteet ohjaavat organisaation toimintaa. Viestinnän merkitys on myös äärimmäisen tärkeä nykyajan nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä niin organisaation sisällä kuin organisaatiosta ulospäinkin.

Operatiiviset riskit liittyvät henkilöstöön, toimintaan ja tietoturvallisuuteen sekä lakien ja säädösten noudattamiseen. Useiden eri henkilöstöryhmien saatavuuteen liittyy yhä kasvavia riskejä, sillä valtakunnallinen työvoimapula pahenee kaiken aikaa. Erilaiset mitoitukset esimerkiksi sosiaali- ja terveyspuolella sekä varhaiskasvatuksessa asettavat vaatimuksia henkilöstön määrälle. Samaan aikaan kuntien henkilöstöstä merkittävä määrä eläköityy seuraavan 10 vuoden aikana. Myös henkilöstön vaihtuvuus on riski organisaation toiminnalle, sillä tällöin esimerkiksi paljon hiljaista tietoa siirtyy työntekijän mukana pois organisaatiosta. Erityisesti johdon suuri vaihtuvuus heijastuu organisaation pitkän tähtäimen toimintaan ja suunnitteluun negatiivisesti.

Tietoturva ja –suoja-asiat ovat erittäin ajankohtaisia, sillä myös kaupunkeja on joutunut kyberhyökkäysten kohteiksi viime vuosina. Lisäksi erilaisten sopimusten ja projektien hallintaan voi liittyä tietynlaisia riskejä. Lain ja säädöstenmukaisuus pitää sisällään lain ja säädösten mukanaan tuomat velvoitteet, päätöksentekoprosessien hallinnan sekä esimerkiksi hankintoihin ja kilpailutuksiin liittyvät asiat.

Vahinkoriskit liittyvät muun muassa palvelutuotannon turvallisuuteen, toimitiloihin, kalusteisiin ja koneisiin. Palvelutuotannon turvallisuus koskee sekä asiakkaiden että henkilöstön turvallisuutta. Työturvallisuus ja työsuojelu luovat perustan palvelutuotannon turvallisuudelle. Lisäksi puhtaat ja turvalliset toimitilat ovat edellytyksenä palvelutuotannon, asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuudelle. Toimitiloihin liittyvät riskit liittyvät monilta osin sisäilmaongelmiin. Lisäksi toimitilojen käytettävyyttä, muutot ja remontointitarpeet muodostavat toiminnallisen ja taloudellisen riskin. Vakuutuksilla, turvallisuuskoulutuksella sekä erilaisilla suunnitelmissa hallitaan vahinkoriskejä.

Taloudelliset riskit liittyvät talouden yleisiin reunaehtoihin, kuntatalouden yleiseen kehitykseen sekä palvelutarpeen muutoksen tuomiin haasteisiin.

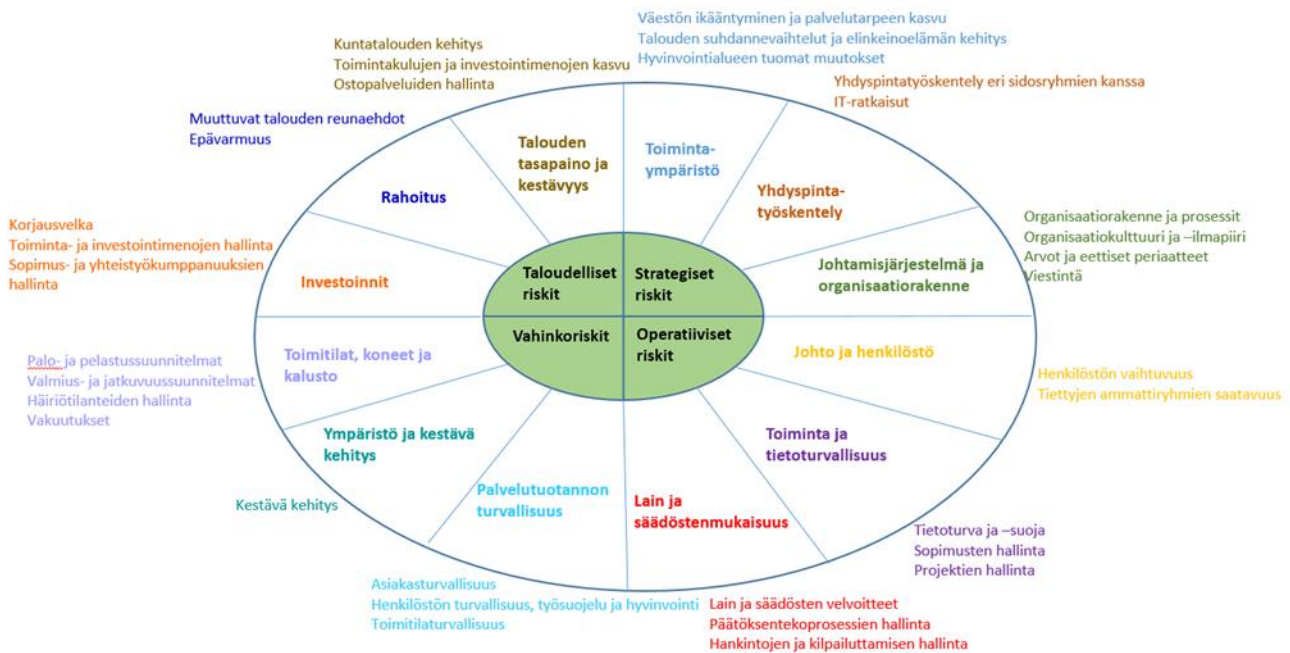
Kunta on toteuttanut talouden tasapainotusohjelmia vuosina 2010-2013 ja 2014-2016. Vuosien 2017-2018 talousarviokirjoissa esitettiin vuosille 2017-2019 tasapainotustoimenpiteitä. Pälkäneen kunnanvaltuusto teki 28.6.2018 vuosia 2018-2020 koskevia tasapainotuspäätöksiä, joista kaksi sivistyspalveluita koskevaa päätöstä kumottiin kunnanvaltuuston kokouksessa 4.11.2018. Aitoon koulu päätettiin säilyttää kunnanvaltuuston kokouksessa 17.9.2020. Tällä hetkellä kunnalla ei ole erityistä talouden tasapainotussuunnitelmaa menossa eikä ainakaan välitöntä tarvetta sellaisella.

Merkittävin yksittäinen taloudellinen riski kunnan taloudelle liittyy Pälkäneen Valokuidun lainojen takauksiin (noin 6 miljoonaa euroa). Isoja epävarmuustekijöitä liittyy myös 2023 aloittaneiden hyvinvointialueiden vai-

kutukseen kunnan tulorahoitukseen eli verotuloihin ja valtionosuuksiin. Kuntien budjeteista siirtyi noin puolet pois hyvinvointialueille, mutta vastuut ja velat jäivät pääosin kuntiin. Kuntien täytyy siis selviytyä jatkossa esimerkiksi lainoistaan ja korkokuluistaan pienemmällä tulorahoituksella. Lisäksi kunnan omistamiin, mutta sosiaali- ja terveyspalveluiden toiminnassa käytettävien kiinteistöjen jatkokon liittyy epävarmuutta kolmen vuoden vuokra-ajan päätyttyä. Mikäli hyvinvointialue ei jatka kiinteistöjen vuokraamista kolmen vuoden jälkeen, kiinteistöt saattavat muodostua kunnalle taloudelliseksi riskiksi. Myös palvelutarpeen ja sen myötä sote-kustannusten jatkuva kasvu hyvinvointialueilla saattaa heijastua kuntien tulevien vuosien rahoitukseen.

Pälkäneen kunnalla on meneillään riita-asia oikeudessa kunnan alueella sijaitsevaan vajoavaan rivitaloon liittyen. Pirkanmaan käräjäoikeus kumosi kunnalta vaaditut korvausvaateet (600 000 €) 30.9.2021, mutta rivitalon osakkaat hakivat päätökseen muutosta ja asian käsittely jatkui hovioikeudessa maaliskuussa 2023.

Tällä hetkellä sota Ukrainassa, kova inflaatio, korkojen nousu sekä energian saantiin liittyvät asiat aiheuttavat suurta epävarmuutta yleisen talouskehityksen kannalta, mikä heijastuu myös kuntien taloustilanteeseen. Talouskasvun hidastuminen, energian hinnan nousu sekä yleinen inflaation kiihtyminen vaikuttavat myös kuntatalouteen. Uudet kunnalliset työehtosopimukset nostavat kuntien henkilöstökuluja kuluvana sekä tulevina vuosina muun kustannustennousun lisäksi.

Taulukko: Riskien kartoitus

1.3.6 Ympäristöasiat

Vuoden 2022 aikana tehtiin ympäristölupavelvollisten laitosten suunnitelmallista valvontaa valvontaohjelman mukaisesti. Käyttöön otettiin myös niin sanottu Ilmastovahti- palvelu, jonka tarkoituksena on tehdä Pälkäneen kunnan ilmastotoimia näkyvämmiksi myös kuntalaisten suuntaan. Ilmastovahti toteutettiin osana vuonna 2021 käynnistynyttä ympäristöministeriön rahoittamaa Hiilineutraali Etelä-Pirkanmaa 2030- hanketta. HEP2030-hankkeessa vietiin käytäntöön Etelä-Pirkanmaan kuntien Urjalan, Akaan, Valkeakosken ja Pälkäneen yhteisen ilmasto-ohjelman toimenpiteitä. Hankkeessa myös koulutettiin kuntien työntekijöitä

sekä päätöksentekijöitä ilmastotyön toteuttamisessa. Lisäksi hankkeen aikana luotiin toimintamalli kunnan ilmastotyöstä raportointiin ja toimenpiteiden seurantaan. Ympäristönsuojelu oli tiiviisti osana hankkeen toteutuksessa.

Pälkäneen kunnan ympäristönsuojelu on ollut myös hanke- ja asiantuntijaryhmän jäsenenä SUVI 2- hankkeessa. SUVI 2- hankkeessa on muun muassa luotu Pälkäneen malli, joka tarjoaa apua vesiensuojelutoimien byrokraatiaan ja rahoitukseen.

Vuonna 2022 aloitettiin toimet liittymättömien kiinteistöjen liittämiseksi kunnan järjestämään lietteenkuljuttukseen. Tämä aiheutti sekä kesän kehotuskirjeiden että joulukuisten selityspyyntöjen jälkeen suuren määrän yhteydenottoja. Asiaan liittyen on annettu paljon neuvontaa ja tätä työtä tullaan jatkamaan myös vuonna 2023.

Järvissä tehtiin tarkkailujakson aikana melko vähän sinilevähavaintoja. Virallisten uimarantojen levätilanetta tarkkailtiin vuositarkkailun mukaan viikoittain.

Hinku-kuntana Pälkäne on sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonepäästöjen vähentämistä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2021 hyväksytyn kuntastrategian tavoitteiden mukaan päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja. Kunnan ilmasto- ja ympäristötyötä voi seurata tarkemmin Pälkäneen ilmastovahdista osoitteesta <https://ilmasto-vahti.palkane.fi/>.

Vuoden aikana valmistuivat vuoden 2020 päästötiedot ja Pälkäneen kokonaispäästöt olivat laskeneet 6% edelliseen vuoteen verrattuna. Marraskuussa 2022 päättyneen Hiilineutraali Etelä Pirkanmaa 2030 eli HEP2030 -hankkeen aikana luotiin neljän kunnan yhteinen ilmastojohtamisen toimintamalli sekä järjestettiin koulutuksia ja työpajoja kuntaorganisaatioiden henkilöstölle. Lisäksi tuotettiin ja jaettiin tietoa ilmastotyöstä kuntalaisille ja alueen yrityksille.

Vuoden aikana otettiin käyttöön Pälkäneen ilmasto- ja ympäristövahti -palvelu, jota hyödynnetään ilmastotyön seurantaan, raportointiin ja viestintään. Etelä-Pirkanmaalla jatkaa neljän kunnan yhteinen ilmastoasiantuntija, jonka tehtäviin kuuluu ilmastotyön tukeminen, raportointi ja kehittäminen.

Pälkäne on mukana useissa ilmastotyötä edistävissä hankkeissa. Elokuussa 2022 alkaneessa ympäristöministeriön rahoittamassa Etelä- ja Lounais-Pirkanmaan ilmastoekosysteemi -hankkeessa rakennetaan yrityksille ja organisaatioille suunnattu ilmastokumppanuusverkosto. Opetushallituksen rahoittamassa Etelä-Pirkanmaan ilmasto- ja ympäristökasvatuksen polku -hankkeessa puolestaan luodaan kokonaisvaltainen ja ikätasoisesti etenevä malli perusopetuksen ilmasto- ja ympäristökasvatukseen.

Vuonna 2022 vaihdettiin katuvalaistuksien saneerauksien yhteydessä 298 lamppua energiatehokkaammiksi led-lampuiksi. Myös kiinteistöjen valaistuksen vaihtamista ledeihin on jatkettu. Pälkäneen kunnan ostamasta sähköstä vähintään 50 % on tuotettu uusiutuvalla energialla. Loppuvuodesta valtuusto päätti liittymisestä kunta-alan energiatehokkuussopimukseen.

Aurinkoenergian nykyistä laajempi hyödyntäminen on huomioitu maankäytön suunnittelussa ja aurinkosähkön tuotannolle selvitetään mahdollisia sijoituspaikkoja sille sopivilta paikoilta, läheltä aurinkosähköä hyödyntäviä kohteita. Turvallisen kevyen liikenteen tilatarpeet on huomioitu asemakaavamuutoksissa.

Resurssitehokkuutta on parannettu liittymällä kiertonet- palveluun, jossa myydään kunnan ylijäämätavaraa. Kirjasto on vähentänyt kirjojen muovituksia ja oppilaitosten ruokahävikkiä on pyritty minimoimaan.

Sivistystoimen ilmastotyössä ympäristökasvatus sisältyy opetussuunnitelmiin osana peruskoulujen ja lukion normaalia opetus- ja kasvatustehtävää. Vuonna 2022 koululaisille varattiin 14 hehtaarin metsäalue ympäristökasvatuksen toteuttamiseen ja metsäeskaria varten rakennettiin kota. Etelä-Pirkanmaan lukioiden toisen vuosikurssin opiskelijoille järjestettiin kestävä kehitys -teemainen jatko-opintopäivä.

1.3.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunta huomioi toiminnassaan korruption ja lahjonnan torjunnan sekä ihmisoikeusasiat.

1.4 Kunnanhallituksen selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Kunnan hallintosäännön 94 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja yhteensovittamisesta. Hallintosäännön 96 §:n mukaan kunnanjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tulokellisuudesta vastuualueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Kunnanhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ohjeet 22.11.2010 osana kokonaisuutta, joka sisältää sisäisen valvonnan, hanketoiminnan sekä laskutus- ja perintäohjeen. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 18.12.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet.

1.5 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa, miten kunnan rahoitus on riittänyt tilikaudella.

Tunnuslukujen laskentaperusteet on esitetty kirjanpitolauslaskunnan kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (2020).

1.5.1 Tuloslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettaviin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja.

Tuloslaskelma (ulkoiset, 1 000 €) ja tunnusluvut

	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	5 374	5 095
Toimintakulut	-47 512	-44 715
Toimintakate	-42 138	-39 619
Verotulot	26 505	25 908
Valtionosuudet	18 709	17 459
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)		
Korkotuotot	9	1
Muut rahoitustulot	181	177
Korkokulut	-95	-104
Muut rahoituskulut	-19	-3
Vuosikate	3 153	3 820
Poistot ja arvonalentumiset	-2 644	-2 607
Satunnaiset tuotot	6	0
Tilikauden tulos	515	1 213
Tilinpäätössiirrot	407	629
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	922	1 842

Toimintakate eli toimintatuottojen ja –kulujen erotus ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate heikkeni vuosien 2022 ja 2021 välillä noin 2 519 000 euroa, mikä tekee 6,4 prosenttia. Toimintatuotot kasvoivat noin 278 000 eurolla (+5,5 %), mutta niiden kasvu ei riittänyt kattamaan toimintakulujen 6,3 %:n kasvua. Toimintakulut kasvoivat kokonaisuudessaan noin 2,8 miljoonalla eurolla vuodesta 2021. Henkilöstökulujen kustannukset kasvoivat 5,9 %:a, mikä teki noin 631 000 euroa. Palvelujen ostot kasvoivat 6,5 %, mikä on peräti 1 978 241 euroa. Palvelujen ostoista sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kasvu muodosti suurimman osan.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta kustannukset kasvoivat vuodesta 2021 noin 10 %:a (n. 209 000 euroa) sekä muiden toimintakulujen peräti 19,2 %:a (n. 106 000 euroa). Muiden toimintakulujen kasvuun vaikutti voimakkaasti Harjutuulen kiinteistön myynnistä aiheutunut noin 260 000 euron kirjanpidollinen myyntitappio.

Verotuloja kertyi noin 26,5 miljoonaa euroa. Kunnallisverotuotot kasvoivat 2,1 %:a ja yhteisöverotuotto 1,1 %:a vuodesta 2021. Verotulojen positiivinen kehitys on seurausta muun muassa hyvästä työllisyystilanteesta (työttömyysaste joulukuussa 2022 6,3 %) sekä yritysten hyvästä taloudellisesta tilanteesta. Kuntien määräaikainen 10 %-yksikön korotus päättyi vuoteen 2021, mikä entisestään alleviivaa verotulojen hyvää kehitystä, kun yhteisövero kasvoi edellisvuodesta alhaisemmasta jako-osuudesta huolimatta. Verotulojen kasvu jäi kuitenkin Pälkäneellä koko maan keskimääräistä kasvua hieman pienemmäksi (kunnallisvero +5,1 % ja yhteisövero +6,6 %).

Verotulojen hyvän kasvun lisäksi valtionosuuksien 7,2 %:n kasvulla saatiin osittain paikattua toimintakulujen nopeaa kasvua. Valtionosuuksia kertyi noin 18,7 miljoonaa euroa (n. 17,5 M€ vuonna 2021).

Rahoitustuotot ja –kulut toteutuivat yhteensä 76 767 euroa eli noin 96 000 euroa muutettua talousarviota parempana. Korkokulujen määrä laski noin 9 000 eurolla ja oli kokonaisuudessaan noin 95 000 euroa. Kunnat lainat ovat pääsääntöisesti kiinteäkorkoisia.

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Vuosikatteen muodostui 3 152

596 euroa, mikä oli selvästi talousarviossa arvioitua enemmän (MTA2022 2 568 138 euroa). Vuosikate heikkeni kuitenkin vuodesta 2021 vajaalla 0,7 miljoonalla eurolla. Vuosikate riitti kattamaan noin 2,6 miljoonan euron poistot ja arvonalentumiset.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa.

Tilikauden tulokseksi muodostui poistojen ja arvonalentumisten jälkeen noin 0,5 miljoonaa euroa. Tilinpäätössiirroissa poistoeroa purettiin enimmäismäärä, joka kyseisenä vuonna voidaan purkaa. Noin 0,4 miljoonan euron poistoeron muutoksen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui reilut 0,9 miljoonaa euroa.

Kunnan tilikauden tulos on 514 577,63 euroa ja tilikauden ylijäämä puolestaan 407 048,70 euron poistoeron muutoksen jälkeen 921 626,33 euroa.

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	11,3	11,4
Vuosikate/Poistot, %	119	147
Vuosikate, euroa/asukas	497	592
Asukasmäärä	6 349	6 447

Toimintatuotot/toimintakulut, % -tunnusluvun arvoon vaikuttavat kunnan koko, toimintojen yhtiöittäminen, liikelaitostaminen ja oppilaitosten ylläpitäminen ja oheiset tekijät selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate/poistot, % -tunnuslukua tulkitaan siten, että jos tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen riittävän. Oletusta voidaan kuitenkin pitää päteväenä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet, liittymismaksut ja rahoitusosuudet.

Vuosikate euroa/asukas -tunnuslukua käytetään yleisesti tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei kuitenkaan voida asettaa.

1.5.2 Rahoituslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut

Rahoituslaskelmassa esitetään kunnan tilikaudenaikaiset rahan lähteet ja niiden käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kunnan rahavaroihin eli sitä, miten kunnan rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana. Tuloslaskelman ja taseen tavoin rahoituslaskelmassa esitetään ai-noastaan kirjanpidon erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kunnan ja kuntaan kuulumattomien toimijoiden välillä.

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Se kertoo siitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja rahoituksellisen aseman muutokseen.

Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja niiden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavaroihin.

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavirtoja, jotka on tarvittu varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana.

Rahoituslaskelma (1 000 €) ja tunnusluvut

	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3 153	3 820
Satunnaiset erät	6	0
Tulorahoituksen korjauserät	18	-309
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-919	-1 453
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	7
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	370	401
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 627	2 466
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-8	0
Antolainasaamisten vähennys	0	2
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-897	-897
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 046	-586
Rahoituksen rahavirta	140	-1 481
Rahavarojen muutos	2 768	986
Rahavarat 31.12.	8 681	5 914
Rahavarat 1.1.	5 914	4 928

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	2 780	-1 853
Investointien tulorahoitus, %	343,05	264,23
Laskennallinen lainanhoitokate	3,06	3,32
Lainanhoitokate	3,27	3,92
Kassan riittävyys, pv	64,1	45,8
Asukasmäärä	6 349	6 447

Rahoituslaskelman välitulokate **toiminnan ja investointien rahavirta** itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan

vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta -tunnusluvun avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien tulorahoitusprosentti pysyi vuonna 2022 edellisen vuoden tasolla ollen 343 prosenttia. Investointien tulorahoitusprosentti on hyvällä tasolla, mutta osaltaan korkeata arvoa selittää investointien melko alhainen määrä.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Lainanhoitokate muodostui hyväksi vuonna 2022 ja pitkäaikaisten lainojen lyhennykset ja korot saatiin maksettua tulorahoituksella, eikä lainaa tarvinnut nostaa lisää.

Kassan riittävyys -tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla. Kassastamaksuina käytetään kuukauden kassastamaksuja ja päiväkertoimena 30 pv. Kassan riittävyys pysyi hyvällä tasolla vuoden 2021 tapaa ja oli vuonna 2022 noin 64 päivää.

1.6 Rahoitusasema ja sen muutokset

Tunnuslukujen laskentaperusteet on esitetty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (2020).

1.6.1 Tase 2022 ja sen tunnusluvut

Tase (1 000 €) ja tunnusluvut

VASTAAVAA	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)	VASTATTAVAA	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
A Pysyvät vastaavat	38 671	40 775	A Oma pääoma	29 923	29 001
I Aineettomat hyödykkeet	428	564	I Peruspääoma	15 061	15 061
2. Muut pitkävaikutteiset menot	428	564	IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	13 940	12 098
			V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	922	1 842
II Aineelliset hyödykkeet	30 551	32 543			
1. Maa- ja vesialueet	5 445	5 183	B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	1 954	2 361
2. Rakennukset	13 472	15 270	1. Poistoero	1 954	2 361
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 211	11 901			
4. Koneet ja kalusto	248	110	D Toimeksiantojen pääomat	582	585
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	175	79	2. Lahjoitusrahastojen pääomat	582	585
III Sijoitukset	7 691	7 668	E Vieras pääoma	16 550	16 172
1. Osakkeet ja osuudet	7 469	7 440	I Pitkäaikainen	10 781	11 576
3. Muut lainasaamiset	177	192	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 823	7 703
4. Muut saamiset	46	37	3. Lainat julkisyhteisöiltä	13	29
			7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	3 945	3 843
B Toimeksiantojen varat	381	383			
2. Lahjoitusrahastojen varat	381	383	II Lyhytaikainen	5 769	4 596
			2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	880	880
C Vaihtuvat vastaavat	9 956	6 960	3. Lainat julkisyhteisöiltä	17	18
II Saamiset	1 275	1 046	5. Saadut ennakot	337	397
Lyhytaikaiset saamiset	1 275	1 046	6. Ostovelat	1 732	1 567
1. Myyntisaamiset	346	391	7. Muut	329	332
2. Lainasaamiset	20	30	8. Siirtovelat	2 475	1 402
3. Muut saamiset	349	204			
4. Siirtosaamiset	560	422	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	49 008	48 118
IV Rahat ja pankkisaamiset	8 681	5 914			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	49 008	48 118			

TASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	65,5	65,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	32,1	32,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	14 861	13 940
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 341	2 162
Lainakanta 31.12., 1 000 €	7 733	8 630
Lainakanta 31.12., €/asukas	1 218	1 339
Lainasaamiset, 1 000 €	177	192
Asukasmäärä	6 349	6 447

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta. 50 prosentin tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Kunnan lainamäärä laski 897 000 eurolla pitkäaikaisten lainojen vähennyksen seurauksena. Uutta pitkäaikaista lainaa tilikaudella 2021 ei nostettu.

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Kokonaistulot ja -menot 2022

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo- ja meno –käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Valtionosuudet merkitään tuloihin tulonvähennyksenä silloin, kun niiden määrä on negatiivinen. Vähennyseriä tuloissa ovat lisäksi *Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot* ja menoissa *Valmistus omaan käyttöön*, *Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot* ja *Pakollisten varausten muutos* silloin, kun varausten määrä on tilikaudella kasvanut. *Lyhytaikaisten lainojen* ja *Oman pääoman muutokset* esitetään kumpikin nettoeränä joko tulona tai menona.

Kokonaistulot ja -menot (1 000 €) 2022

TULOT	2022 1000 €	MENOT	2022 1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	5 374	Toimintakulut	47 512
Verotulot	26 505	Korkokulut	95
Valtionosuudet	18 709	Muut rahoituskulut	19
Korkotuotot	9		
Muut rahoitustuotot	181		
Satunnaiset tuotot	6		
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	-270	Pakollisten varausten muutos	-273
luovutusvoitot			
		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0
		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	273
Investoinnit		luovutustappiot	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	370	Investoinnit	
luovutustulot		Investointimenot	919
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	0	Antolainasaamisten lisäykset	8
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	897
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	50 884	Kokonaismenot yhteensä	49 177

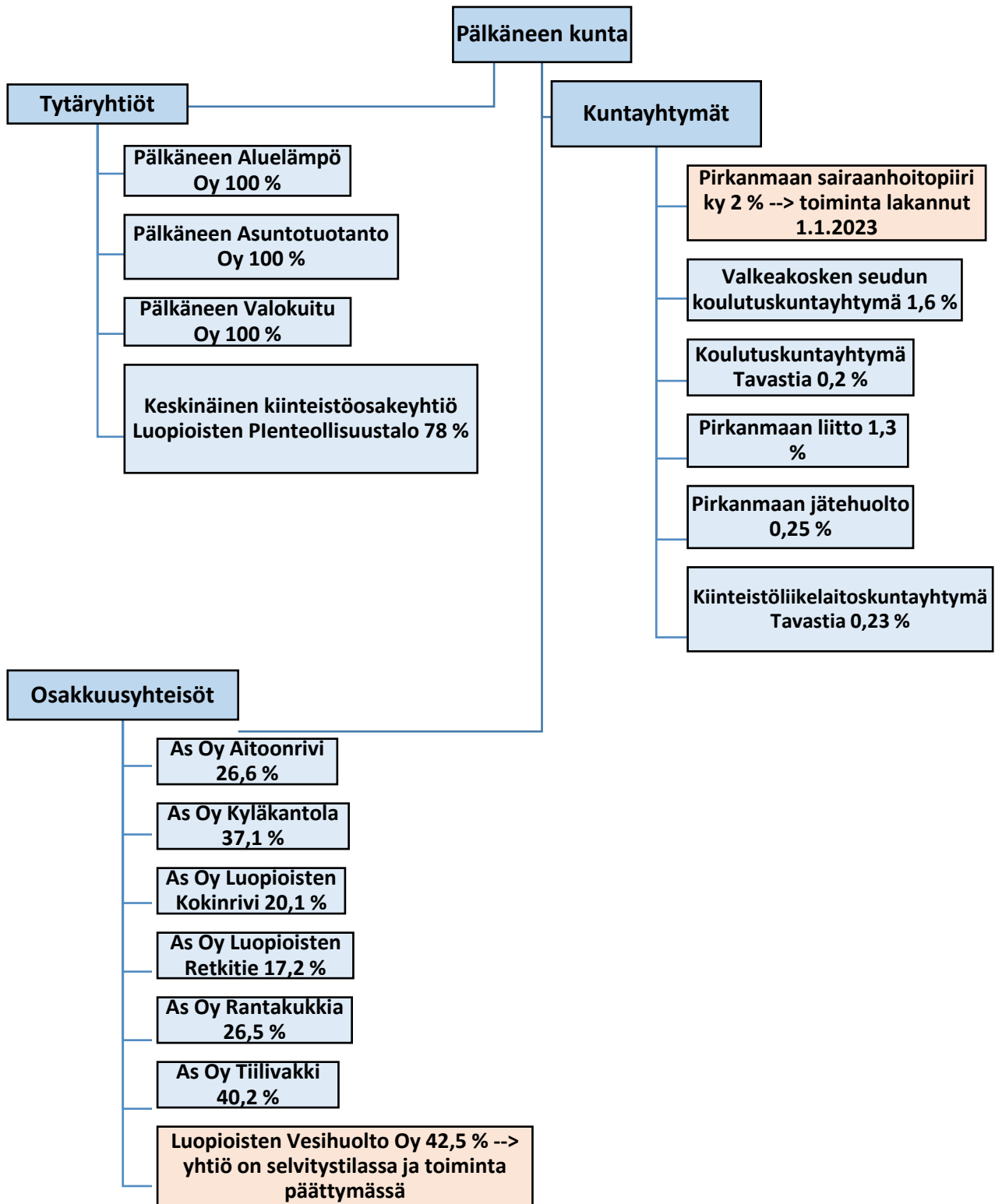
Kokonaistulot ja -menot -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman *Rahavarojen muutos* vähennettynä *Muut maksuvalmiuden muutokset* -erän summalla.

1.8 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Hallintosäännön mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja, sekä toimialajohtajat. Kunnanhallitus vastaa hallintosäännön mukaan mm. omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle. Omistajaohjauksella tarkoitetaan kuntalain 46 §:n mukaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan.

1.8.1 Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt

Pälkäneen kuntakonserni muodostuu emokunnasta sekä sen tytäryhtiöistä ja osakkuusyhteisöistä. Pälkäneen kunnalla on neljä tytäryhtiötä: Pälkäneen Aluelämpö Oy, Pälkäneen Asuntotuotanto Oy, Pälkäneen Valokuitu Oy sekä Keskinäinen kiinteistöyhtiö Luopioisten pienteollisuustalo. Näiden yhtiöiden toiminta ja toiminnan painopisteet on kirjattu tämän kappaleen alaluvuissa. Tämän lisäksi kunta on mukana viidessä kuntayhtymässä sekä kuudessa asunto-osakeyhtiössä. Kuntakonsernin rakenne:

Kunnalla on lisäksi sääntöihin perustuva määräysvalta Pälkäneen Tauko osuuskunnassa, jonka toiminta on päätymässä.

Yhdistely konsernitilinpäätökseen		
	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Tytäryhtiöt		
Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	x	
Pälkäneen Aluelämpö Oy	x	
Pälkäneen Valokuitu Oy	x	
Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteeollisuustalo	x	
Kuntayhtymät		
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri	x	
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä	x	
Pirkanmaan liitto	x	
Koulutuskeskus Tavastia	x	
Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastia	x	
Osakkuusyhtiöt		
Luopioisten vesihuolto Oy	x	
As Oy Rantakukkia		x
As Oy Luopioisten Retkitie		x
As Oy Aitoonrivi		x
As Oy Kyläkantola		x
As Oy Tiilivakki		x
As Oy Luopioisten Kokinrivi		x
Sääntöihin perustuva määräysvalta		
Pälkäneen Tauko osuuskunta		x

Osakkuusyhteisöistä (omistus vähintään 20 %, mutta alle 50 %) on jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen asunto-osakeyhtiöt, koska niiden merkitys on riittävän vähäinen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Pälkäneen Tauko osuuskunta on jätetty yhdistelemättä konserniin samoilla perusteilla.

1.8.2 Konsernille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy on kunnan 100 %:sti omistama asunto-osakeyhtiö, jonka toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnan alueella.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Yhtiön toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja, sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnassa.

Yhtiön vuokra-asunnot sijaitsevat Pälkäneen keskusta-alueella, Aitoossa sekä Luopioisissa. Kiinteistöjä yhtiöllä on yhteensä 21 ja niissä olevien asuntojen määrä on yhteensä 217.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Mittari			
Yhtiö tulorahoitus riittää kattamaan rahoituskulut ja vuosittaiset vuokra-asuntojen peruskorjauskulut	Tulorahoituksella saatiin katettua rahoituskulut, sekä peruskorjaukset. Ei kunnan avustuksia eikä lisälainaa.	Rahoitetaan isommat hankkeet lainalla. Normaalit peruskorjaukset ja remontit rahoitetaan tulorahoituksella.	Tulorahoituksella ja kassalla saatiin katettua normaalit peruskorjauskulut, eikä uutta lainaa jouduttu nostamaan.
Jatkuvuussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen	Selvitystyöryhmä on laatinut Asuntotuotannolle suunnitelman miten yhtiön hallintoa ja kiinteistöjen peruskorjauksia toteutetaan tulevaisuudessa.	Toteuttaa huoneistoremontteja tarpeen mukaan ja saada kunnanvaltuuston suunnitellut seuraavista isoista hankkeista / remonteista.	KH on hyväksynyt 29.3.2022 yhtiön omistajaohjaustrategian vuosille 2022-2025. Kunnanvaltuusto myöntänyt takauksen (31.1.2023) Kostianvirran kylään rakennettavalle rivitalohankkeelle.
Kiinteistökannan vähentäminen siten, että 1) kanta vastaa väestön muuttoliikkeen ja ikäjakauman muutoksiin ja että 2) uudistuotanto olisi mahdollista	Alustavat suunnitelmat laadittu miten huonokuntoista kiinteistö-kantaa vähennetään, sekä mihin uudiskohteen rakentaminen olisi mahdollista toteuttaa	Päätöksen tekeminen siitä, että puretaanko Vuorensyrjäntie 2 B - talo ja mikä on Rimpuntien rivitalojen kohdalla tulevaisuudessa.	Toteutunut osittain. Asiasta ei ole tehty lopullisia päätöksiä.
Selvityksen tekeminen kiinteistöjen energiatehokkuuden lisäämiseksi	Rajalantie 3 maalämpöprojekti valmistui.	Parannetaan energiatehokkuutta seuraavien isojen perusparannusten yhteydessä.	Tavoite toteutunut.
Yleisesti saatavilla olevan vuosikertomuksen laatiminen	Toimintakertomus on osa tilinpäätöstä.	Yhtiön toimintakertomus on osana tilinpäätöstä.	Toimintakertomus on osa tilinpäätöstä
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	Kunnanhallitus perusti selvitystyöryhmän, joka laati suunnitelman yhtiön toiminnasta tulevaisuudessa.	Selvitetään Pälkäneen kunnanvaltuuston tahtotila Asuntotuotannon toiminnan ja kohteiden kehittämistä tulevina vuosina.	Kunnanhallitukselle on esitetty selvitystyöryhmän raportti ja KH on hyväksynyt 29.3.2022 yhtiön omistajaohjaustrategian

			vuosille 2022-2025.
Yhtiön tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	1 279 374	1 338 554	1 393 642
Muut kiinteistön tuotot	-1 525		-85 730
Materiaalit ja palvelut	-794	-10 000	
Henkilöstökulut	-835	-3 000	-4 025
Poistot ja arvonalentumiset	-118 347		-115 664
Liiketoiminnan muut kulut	-963 416	-900 000	-1 293 233
Liikevoitto (-tappio)	195 222	443 554	-105 009
Rahoitustuotot ja -kulut	-14 480	-11 500	-6 659
Tilinpäätössiirrot	-180 742	-432 054	111 668
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Lainat rahoituslaitoksilta	899 348	721 944	745 167
Lainat kunnalta	91 648	91 648	91 648
Takaukset kunnalta	107 135		78 139
Taseen loppusumma	3 659 147		3 473 834
Omavaraisuusaste, %	23 %	23 %	24 %
Tot. vuokra/m ² keskimäärin	10,02	9,90	
Lainavastuut, euroa/asm ²	89	73	

ARVIO YHTIÖN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Pälkäneen Asuntotuotannolla on edessään mittavia perusparannuksia olemassa oleviin kiinteistöihin ja tämän lisäksi yhtiö on selvittämässä uudiskohteen rakentamista vastatakseen vuokra-asuntojen kysyntään Pälkäneellä. Nämä tulevat tarkoittamaan yhtiön lainakannan merkittävää kasvua tulevina vuosina. Yhtiö on kuitenkin saanut hoidettua lainanlyhennyksiään hyvin ja vuokra-asumisen kysyntä näyttää vakaalta tulevillekin vuosille.

Pälkäneen Aluelämpö Oy

Pälkäneen Aluelämpö Oy on kunnan 100 %:sti omistama lämpöyhtiö, jonka toimialana on lämmön kehittäminen ja hankkiminen sekä jakelu liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti kohtuullista hintatasoa noudattaen. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Pälkäneen Aluelämpö Oy on vuonna 1980 perustettu kunnan omistama tytäryhtiö, jonka päätoimiala on toimittaa kaukolämpöä Onkkaalan alueella sijaitseville kiinteistöille.

Lämpöä tuotetaan vuonna 2013 valmistuneessa hakelämpölaitoksessa. Varalaitoksena toimii vuonna 1985 valmistunut raskaspolttoöljylaitos. Hake on peräisin Pälkäneeltä ja lähikuntien alueelta.

Asiakkaita kaukolämmön piirissä on 36. Lämmönjakopiirin pituus on noin 5,5 kilometriä.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET

Kaukolämpöön on osoittanut kiinnostuksen kuusi uutta liittyjää, joiden liittyminen tapahtunee vuoden 2023 aikana. Liittyjistä kaksi on asuinrakennuksia ja neljä liiketoiminnan rakennuksia.

Liittymien toteutuessa, uutta kaukolämpölinjaa rakennettaisiin noin 1,4 km ja uusittavaa linjaa 0,45 km. Nykyinen lämpölaitos kykenee tuottamaan uusien liittyjien lämmöntarpeen. Hankkeiden suunnitelmat valmistuvat alkuvuodesta. Rakentaminen toteutetaan kolmessa vaiheessa.

Yhtiön toimitusjohtajana alusta saakka toiminut Matti Niikkula jäi eläkkeelle 30.6.2022 ja yhtiön toimitusjohtajana aloitti 1.7.2022 alkaen kunnan tekninen johtaja Harri Apell oman tehtävänsä ohella. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii Markku Koskelo.

OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLA

Pälkäneen Aluelämmön osalta vuosi oli vakaa, eikä isompia muutoksia aiempaan toimintaan ollut. Merkittävintä vaikutus vuoden 2022 toimintaan on aiheutunut globaalien taloustilanteiden luomat ongelmat energiahintojen nousun myötä. Kulunut vuosi oli myös varsin lämmin, lämmitystarveluvun ollessa 6,7 % vuotta 2021 lämpimämpi. Tämä näkyy myyntituoton pienentymisenä.

Syksyllä yhtiö päätti lähteä selvittämään lämpöverkon laajentamista Aapiskukon suuntaan. Alueella oli olemassa olevan rakennuksen lisäksi tulossa myös uudisrakentamista. Kysynnän kasvulla oli merkitystä paitsi liiketoiminnan kasvun kannalta myös lämmöntuotannon hyötysuhteen paranemisella. Uusien liittymien myötä kesäaikainen hakkeen käyttö lisääntyy ja vastaavasti raskaan polttoaineen käyttö vähenee. Uuden runkolinjan lisäksi yhtiö päätti rakentaa uutta linjaa Onkkaalan- ja Keskustien kautta rakennettava linja sekä tuottaa hyötysuhteellaan paremman virtaaman että varmistaa kiertoverkkona vuonna 1980 rakennetun runkoverkon toiminnan.

Pälkäneen Aluelämpö Oy	Toteutumi- nen	Tavoite	Toteutumi- nen
Mittari	2021	2022	2022
Kaukolämmön myynti MWh/vuosi	8 261	8 000	7 658
Kaukolämpöt. hyötysuhde (myyty/tuotettu MWh)	85 %	83 %	83,7 %
Kaukolämmön kokonaishinta €/MWh	113	112	112,8
Yhtiö kattaa liiketoimintatuloilla käyttömenot sekä ylläpitoinvestoinnit ilman konserniemon avustuksia	toteutui	toteutuu	toteutui
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu		toteutuu	toteutui
Yhtiön tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	749 609	709 377	695 712
Liiketoiminnan muut tuotot	1 006	1 006	1 068
Materiaalit ja palvelut	-301 822	-375 776	-331 367
Henkilöstökulut	-30 740	-37 000	-24 063
Poistot ja arvonalentumiset	-87 818	-82 682	-85 954
Liiketoiminnan muut kulut	-157 955	-144 500	-140 612
Liikevoitto (-tappio)	172 280	70 425	123 483
Rahoitustuotot ja -kulut	-21 649	-20 410	-18 551
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot	-30 599	-10 004	-21 479
Tilikauden voitto/tappio	120 032	40 011	83 453
Lainat rahoituslaitoksilta	694 444	555 555	555 555
Lainat kunnalta	0	0	0
Takaukset kunnalta	694 444	555 555	555 555
Taseen loppusumma	2 347 825		2 303 707

Pälkäneen Valokuitu Oy

Pälkäneen Valokuitu Oy on kunnan 100 %:sti omistama valokuituyhtiö, jonka tarkoituksena on valokuituyhteisöjen rakentaminen ja ylläpitäminen sekä tukipalvelujen tarjoaminen Pälkäneen kunnan alueella ja välittömässä läheisyydessä. Yhtiön toiminnan tavoitteena ei ole voiton tuottaminen omistajalle.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Pälkäneen Valokuitu Oy:n tarkoituksena on tarjota ja toimittaa valokuituun perustuvia verkkopalveluita kotitalouksille, laitoksille, liikeyrityksille ja Pälkäneen kunnalle ja sen yhtiöille kannattavasti. Pälkäneen Valokuitu toimii Pälkäneen kunnan alueella ja tarjoaa sekä valokuituliittymiä että operaattoripalveluita ja mahdollisia muita ict-palveluita.

OLENNAISIMMAT YHTIÖTÄ KOSKEVAT TAPAHTUMAT VUONNA 2023

Vuonna 2023 jatketaan panostamista myyntiin ja markkinointiin. Keskitytään siihen, että saataisiin mahdollisimman monet asiakkaat mukaan PVOY:n omaan palvelutuotantoon. Suunnitellaan investointeja, joiden avulla palveluita pystyttäisiin tarjoamaan mahdollisimman kilpailukykyiseen hintaan. Laajennetaan palvelutarjontaa mahdollisuuksien mukaan.

Pälkäneen Valokuitu Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2021	2022	2022
Vakituisten asuntojen liittymäpenetraatio %	25%*	30%*	n. 14%*
Asuntojen, mökkien ja yritysten liittymäpenetraatio %	9%	-	9%
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	toteutui	kyllä	kyllä
Yhtiö toteuttaa voimassa olevaa liiketoimintasuunnitelmaa	toteutui	kyllä	kyllä
Yhtiön tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	243 977	363 000	272 001
Liiketoiminnan muut tuotot	6 492	1 500	6 924
Materiaalit ja palvelut	-14 396	-10 000	-169 983
Henkilöstökulut	-91 160	0	-5 913
Toimituskulut	-217 881		0
Poistot ja arvonalentumiset	-127 622	-120 000	-128 088
Liiketoiminnan muut kulut	-110 869	-170 000	-71 853
Liikevoitto (-tappio)	-311 459	64 500	-96 912
Rahoitustuotot ja -kulut	-108 941	-93 000	-124 816
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-420 400	-88 000	-221 727
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot	0	0	0
Tilikauden voitto (tappio)	-420 400	-28 500	-221 727
Liittymismaksut	200 901	130 000	45 282
Viestintäviraston tuki	340 386		0
Kunnan tuki	0		0
Kunnan takaukset	6 075 000		6 054 054
SVOP-sijoitukset	346 897		0
Taseen loppusumma	7 378 912		7 128 198
Vieras pääoma	6 075 000	6 030 000	6 054 054

Vuonna 2022 jatkettiin yhtiön liiketoiminnan vakauttamista ja selkiyttämistä. Käynnistettiin myös operaattoripalveluiden tarjoaminen kuluttaja- ja yritysasiakkaille. Tilikauden aikana saatiinkin noin 70 omakotikiinteistöä ja noin 50 taloyhtiöasuntoa Pälkäne-liittymän asiakkaiksi. Uusien valokuituliittymien avauksissa nähtiin haasteena kustannusten ennustaminen. Tavoitteena oli, että avausmaksulla saataisiin aina katettua liittymän

avauskustannukset. Lopulta tämä ei toteutunut, mutta toisaalta uusien asiakkuuksien tulevat tuotto-odotukset huomioiden nämäkin asiakkuudet ovat silti pidemmällä tähtäimellä yhtiölle kannattavia. Joulukuussa 2022 liiketoimintajohtaja Sanna Hämäläinen lopetti yhtiössä ja yhtiön toimitusjohtajana aloitti Miika Utolahti. Yhtiölle teetettiin BDO:n tekemänä selvitys tulevaisuuden mahdollisuuksista. Selvityksen perusteella valtuusto päätti, että kunta rahoittaa yhtiötä tarvittavilta osin tulevinakin vuosina kunnes yhtiön tulot kattavat sen kulut.

* Alkuperäinen arvo n. 25 % on virheellisesti laskettu, samoin kuin siihen peilattu ennuste 30 %. Todellinen penetraatioaste on ollut 14 % paikkeilla myös vuonna 2021. Pälkäneen kunnassa oli vuonna 2021 3 553 vakituista asuntoa, joista 2 342 omistusasuntoa. Kesämökkejä 3 829. Lähde: [Stat.fi](#). Yrityksiä oli n. 650. Lähde: [STRATEGIA \(palkane.fi\)](#). Valokuituliittymiä vuoden 2022 lopussa oli kaiken kaikkiaan n. 700, joiden lisäksi n. 50 asuntoliittymää. Valokuituyhtiön tiedossa ei ole, kuinka monta liittymää näistä on vakituksissa asunnoissa. Karkeasti arvioiden 500 liittymää on vakituksissa asunnoissa, jolloin penetraatioaste olisi 14 % kaikista asunnoista ja 21 % omistusasunnoista. Koska myös yrityksissä ja kesämökeissä on merkittävä potentiaali, niin ei ole relevanttia seurata pelkästään vakituisten asuntojen liittymäpenetraatiota. Yhteensä asuntoihin, mökkeihin ja yrityksiin suhteutettuna penetraatio olisi n. 9 %, tämä kuvaa paremmin todellista jäljellä olevaa potentiaalia. Laskelmassa ei ole huomioituna käytöstä poistuneita mökkejä, asuntoja ja yrityksiä.

ARVIO YHTIÖN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Yhtiön palvelutarjontaa tullaan vahvistamaan ja laajentamaan. Tulevien investointien tarkoituksena on mahdollistaa yhtiön tarjoamien palveluiden hinnoittelun kilpailukykyisyys.

Yhtiö tulee todennäköisesti saamaan maaliskuussa n. 500 000 euron korvauksen Osuuspankin lainan korkoputken purkamisesta. OP:n laina vaihdetaan samassa yhteydessä Pälkäneen kunnalta saatavaan lainaan. Samalla myös muut lainat kilpailutetaan ja mahdollisuudet joustavampaan lyhennysaikatauluun selvitetään, jotta lainanlyhennysohjelma vastaisi enemmän yhtiön todellista lainanmaksukykyä ja mahdollistaisi investointien tekemisen.

Näkökulma asiakashankintakustannuksiin muutetaan pitkäjänteisemmäksi. Sen sijaan, että mietittäisiin lyhyen tähtäimen kannattavuutta, ryhdytään tarkastelemaan asiakkuuden koko elinkaaren kannattavuutta. Tällä tavoin pystytään myös toimimaan selvästi kilpailukykyisemmin ja saadaan realistiset edellytykset penetraation parantamiselle.

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo

Pälkäneen kunta omistaa 78 % Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Luopioisten pienteollisuustalosta. Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita Luopioisten kylässä sijaitsevaa määräälaa sekä sillä olevaa hallirakennusta.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten Pienteollisuustalo huolehtii Teollisuusmikkola-kiinteistön (635-451-0007-0141-F) ylläpidosta osoitteessa Vohlisaarentie 2, Luopioinen. Kiinteistön oman tontin pinta-ala on 3 630 m².

Kiinteistöön kuuluu vuonna 1987 valmistunut rakennus, jossa sijaitsevat Ramboll Finland Oy:n toimitilat (omistaja Pälkäneen kunta) ja Hemlog Kukkia Oy:n toimitilat (omistajat Matti Kallioinen ja Hanna Nevalainen), sekä edellisten yritysten varastotilana toimiva, vuonna 1998 valmistunut varastorakennus.

Yhtiön toiminnasta vastaa toimitusjohtaja Terttu Salmela sekä yhtiön hallitus, johon kuuluvat Marjo Koivulahti (puheenjohtaja), Harri Jyrävä, Matti Kallioinen sekä varajäsenenä Terhi Aittokumpu.

Yhtiön tavoitteena on ylläpitää kiinteistön hyvää kuntoa. Vuonna 2022 maalattiin toimitilarakennuksen peltikatto ja vuonna 2023 on tarkoitus jatkaa muita, pienempiä korjaustoimia.

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo			
Yhtiön tunnusluvut	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	6 591	6 199	7 690
Poistot ja arvonalentumiset	-160		
Liiketoiminnan muut kulut	-6 186	-7 649	-23 310
Luottotappiot ja oikaisuerät			
Rahoitustuotot ja -kulut			-734
Liikevoitto (-tappio)	245	-1 450	-16 354
Tilikauden voitto/tappio	245	-1 450	-16 354
Lainat rahoituslaitoksilta	0	0	20 000
Lainat kunnalta	0	0	0

1.8.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan hallintosäännön 96 §:n mukaan konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Kunnanvaltuusto määrittelee kunnan tavoitteet ja sen mukaiset kunnan omistajapoliittiset linjaukset, päättää pääsääntöisesti talousarvion yhteydessä kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista ja hyväksyy konserniohjeet.

Pälkäneellä kuntakonsernia ohjaava asiakirja on konserniohje, joka uudistettiin täysin vuoden 2022 aikana. Pälkäneen valtuusto hyväksyi uuden konserniohjeen 13.12.2022 ja sen on astunut voimaan vuoden 2023 alusta alkaen. Konsernin sisäistä valvontaa koskeva ohje sisältyy Pälkäneen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet –asiakirjaan, joka päivitetään vuoden 2023 aikana.

Pälkäneen kunnanhallitus on pitänyt kaksi omistajaohjauskeskustelua vuoden 2022 aikana kaikkien kunnan suurimpien konserniyhtiöiden Pälkäneen Aluelämpö Oy:n, Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n ja Pälkäneen Valokuitu Oy:n kanssa. Pälkäneen Asuntotuotanto Oy teki omistajan aloitteesta selvityksen toiminnastaan ja tulevaisuudestaan. Tämä selvitys käsiteltiin kunnanhallituksessa maaliskuussa 2022.

Kunnanjohtaja on osallistunut vuoden aikana läsnäolo- ja puheoikeudella kaikkiin Pälkäneen Valokuitu Oy:n hallituksen kokouksiin sekä osaan Pälkäneen Aluelämpö Oy:n ja Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n hallitusten kokouksista. Tekninen johtaja on lisäksi edustanut omistajaohjausta Asuntotuotannon hallituksen kokouksissa ja talousjohtaja alkuvuodesta Aluelämmön hallituksen kokouksissa. Lisäksi hallituksen ja valtuuston puheenjohtajistoa on osallistunut ajoittain Pälkäneen Valokuitu Oy:n hallituksen kokouksiin.

1.8.4 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuosi 2022 oli aktiivinen vuosi kuntakonsernissa. Pälkäneen Valokuitu Oy:n hallitus tiivistä toimintaansa ja otti käyttöön myös ns. iltakoulukäytäntöä talouden ja toiminnan kehittämisen edistämiseksi. Hallituskokoonpanossa ei tapahtunut muutoksia vuoden aikana. Puheenjohtajana toimi Otto Norokorpi. Joulukuun alusta 2022 yhtiön osa-aikaisena liiketoimintajohtajana toiminut Sanna Hämäläinen jätti yhtiön ja yhtiölle valittiin osa-aikainen toimitusjohtaja, joka toimii 40 %:n työajalla yhtiön toimitusjohtajana ja 60 %:n työajalla Pälkäneen kunnan ICT-asiantuntijana. Tehtävään valittiin Miika Utoslahti.

Pälkäneen Valokuitu Oy laajensi toimintaansa ottamalla valikoimiinsa Pälkäne-liittymän, jonka myynti lähtiikin mukavasti käyntiin vuoden aikana. Liittymän myötä asiakkaan on mahdollista saada kuidun lisäksi myös itse operaattoriliittymä yhtiön kautta. Pälkäneen kunta teetti selvityksen Valokuitu Oy:n toiminnasta ja tulevaisuuden näkymistä. Selvityksen toteutti konsulttiyhtiö BDO. Selvityksen perusteella Pälkäneen valtuusto linjasi tammikuussa 2023, että se rahoittaa tulevana vuosina yhtiötä tarvittavilta osin, jotta yhtiö selviytyy lainoistaan ja saa toimintaansa kannattavaksi.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy teki oman selvityksen toiminnastaan ja tulevaisuudestaan alkuvuoden 2022 aikana. Selvityksessä linjattiin tulevia peruskorjaus- ja uudisrakentamistarpeita. Pälkäneen Asuntotuotannon asuntokanta on vahvasti ikääntyvää ja peruskorjaustarpeet ovat laajat. Toisaalta kunnassa on kysyntää hyvistä vuokra-asunnoista, mikä asettaa painetta myös uudistuotannolle tuleville vuosille. Asuntotuotannon hallitus pysyi niin ikään samana vuoden 2022 aikana ja puheenjohtajan tehtävässä jatkoi Esa Hirvojärvi.

Pälkäneen Aluelämmön hallinnossa tapahtui vuoden aikana muutos, kun pitkään osa-aikaisena toimitusjohtajana toimiva Matti Niikkula jätti tehtävän ja uutena toimitusjohtajana aloitti kunnan tekninen johtaja Harri Apell oman tehtävänsä ohella. Hallituskokoonpanossa ei tapahtunut muutoksia vuoden aikana, joten puheenjohtajana toimi edelleen Markku Koskelo. Aluelämpö valmisteli vuoden loppupuolella suunnitelmia uusien lämpölinjojen rakentamisesta vuoden 2023 aikana. Yhtiö on saamassa kuusi uutta liittyjää.

Kunta jatkoi vuoden 2021 aikana aloittamaansa tiivistä omistajaohjausta ja yhteydenpitoa yhtiöihin ja kaikissa suurimpien yhtiöiden hallituksissa oli konsernijohdon edustus paikalla kaikissa hallituksen kokouksissa. Lisäksi kunnanhallitus kävi jokaisen yhtiön kanssa kaksi (2) omistajaohjauskeskustelua vuoden aikana. Konserniohjeen uudistus käytiin läpi yhtiöiden johdon kanssa.

1.8.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin rakenteeseen ei ennakoida muutoksia lähivuosina. Eniten haasteita sisältyy Pälkäneen Valokuitu Oy:n tulevaisuuteen yhtiön maksukyvyyn takaamisen näkökulmasta. Syksyllä 2022 tehdyn selvityksen ja valtuuston tekemän päätöksen perusteella on kuitenkin tarpeen jatkaa kunnan tukea yhtiölle tarvittavilta osin kunnes yhtiön tulovirta riittää myös lainojen lyhennykseen.

Pälkäneen Asuntotuotannolla on edessään mittavia perusparannuksia olemassa oleviin kiinteistöihin ja tämän lisäksi yhtiö valmistelelee uudiskohteen rakentamista vastatakseen vuokra-asuntojen kysyntään Pälkäneellä. Tämä tulee tarkoittamaan yhtiön lainakannan kasvua ja kunnalle takausvastuiden laajenemista. Yhtiö on kuitenkin saanut hoidettua lainan lyhennyksiään hyvin ja vuokra-asumisen kysyntä näyttää vakaalta tulevillekin vuosille.

Kunta on tiivistänyt ja tehostanut omistajaohjaustaan edelleen. Yhteydenpitoa yhtiöiden kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen. Uuden konserniohjeen myötä yhteiset toimintaperiaatteet ja pelisäännöt ovat selkeentyneet ja yhteistyön muodot vakiintumassa.

1.8.6 Konsernin tuloslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA, 1 000 €

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toimintatuotot	28 719	29 740
Toimintakulut	-69 466	-66 834
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	56	36
TOIMINTAKATE	-40 692	-37 057
Verotulot	26 474	25 888
Valtionosuudet	18 790	17 689
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	25	4
Muut rahoitustuotot	165	177
Korkokulut	-198	-251
Muut rahoituskulut	-206	-153
Rahoitustuotot ja -kulut	-215	-223
VUOSIKATE	4 357	6 297
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 002	-3 916
Arvonalentumiset	-11	-10
Poistot ja arvonalentumiset	-4 013	-3 927
TILIKAUDEN TULOS	344	2 370
Tilinpäätössiirrot	1	0
Tilikauden verot	-84	-184
Laskennalliset verot	13	-116
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-115	-295
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	158	1 776

Tuloslaskelman tunnusluvut	2022	2021
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	41,34 %	44,50 %
Vuosikate/Poistot, %	108,57 %	160,40 %
Vuosikate, €/asukas	677	977
Asukasmäärä	6 439	6 447

1.8.7 Konsernin rahoituslaskelma 2022 ja sen tunnusluvut

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA, 1 000 €

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4 357	6 297
Tilikauden verot	-84	-184
Tulorahoituksen korjaukset	-176	-286
Yhteensä	4 098	5 826
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 621	-3 481
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	7
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 026	783
Yhteensä	-1 595	-2 690
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 503	3 136
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3	0
Antolainasaamisten vähennykset	2	5
Yhteensä	-1	5
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 074	5 380
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 027	-6 263
Lyhytaikaisten lainojen muutos	54	-12
Yhteensä	-899	-895
Oman pääoman muutokset	-496	-190
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-6	-3
Vaihto-omaisuuden muutos	52	-18
Saamisten muutos	245	-391
Korottomien velkojen muutos	738	-130
Yhteensä	1 028	-541
Rahoituksen rahavirta	-368	-1 621
Rahavarojen muutos	2 135	1 514
Rahavarat 31.12.	12 241	10 106
Rahavarat 1.1.	10 106	8 592
Rahavarojen muutos	2 135	1 514

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2022	2021
Investointien tulorahoitus, %	166,3 %	181,3 %
Lainanhoitokate	2,0	1,0
Laskennallinen lainanhoitokate	1,4	1,9
Kassan riittävyys, pv	59,9	47,8

1.8.8 Konsernitase 2022 ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE, 1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	197	75
Muut pitkävaikutteiset menot	154	633
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	3	88
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	355	796
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	6 024	5 747
Rakennukset	23 977	26 270
Kiinteät rakenteet ja laitteet	19 167	19 956
Koneet ja kalusto	2 060	2 042
Muut aineelliset hyödykkeet	-93	12
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 035	1 211
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	53 171	55 238
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	1 866	1 580
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	426	489
Muut lainasaamiset	96	113
Muut saamiset	30	27
Sijoitukset yhteensä	2 418	2 209
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	55 943	58 243
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	99	122
Lahjoitusrahastojen varat	383	384
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHTEENSÄ	483	506

VAIHTUVAT VASTAAVAT**Vaihto-omaisuus**

Aineet ja tarvikkeet	254	306
----------------------	-----	-----

Vaihto-omaisuus yhteensä	254	306
---------------------------------	------------	------------

Saamiset**Pitkäaikaiset saamiset**

Lainasaamiset	33	0
---------------	----	---

Laskennalliset verosaamiset	2	2
-----------------------------	---	---

Muut saamiset	2	4
---------------	---	---

Siirtosaamiset	10	18
----------------	----	----

Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	47	23
--	-----------	-----------

Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset	2 380	2 708
----------------	-------	-------

Lainasaamiset	27	31
---------------	----	----

Laskennalliset verosaamiset	0	2
-----------------------------	---	---

Muut saamiset	708	798
---------------	-----	-----

Siirtosaamiset	770	617
----------------	-----	-----

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3 885	4 156
--	--------------	--------------

Saamiset yhteensä	3 932	4 179
--------------------------	--------------	--------------

Rahoitusarvopaperit

Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	3	5
--	---	---

Joukkovelkakirjalainasaamiset	20	26
-------------------------------	----	----

Muut arvopaperit	63	5
------------------	----	---

Rahoitusarvopaperit yhteensä	86	37
-------------------------------------	-----------	-----------

Rahat ja pankkisaamiset	12 156	10 069
--------------------------------	---------------	---------------

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	16 428	14 591
-------------------------------------	---------------	---------------

VASTAAVAA YHTEENSÄ	72 854	73 340
---------------------------	---------------	---------------

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 061	15 061
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	4	4
Arvonkorotusrahasto	7	7
Muut omat rahastot	19	20
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	17 026	15 250
Tilikauden yli-/alijäämä	158	1 776
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	32 276	32 118
VÄHEMMISTÖOSUUDET	299	680
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	517	568
PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ	517	568
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	99	122
Lahjoitusrahastojen pääomat	627	632
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHTEENSÄ	725	754
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	18 770	19 890
Lainat julkisyhteisöiltä	606	382
Lainat muilta luotonantajilta	3 251	3 341
Muut velat	5 313	5 237
Laskennalliset verovelat	2	4
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	27 943	28 854
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 707	1 578
Lainat julkisyhteisöiltä	106	107
Lainat muilta luotonantajilta	183	224
Saadut ennakot	388	429
Ostovelat	3 019	3 018
Muut velat	711	727
Siirtovelat	4 629	3 911
Laskennalliset verovelat	352	371
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	11 095	10 365
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	39 037	39 219
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	72 854	73 340

Konsernitaseen tunnusluvut	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	45,0	45,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	52,2	52,9
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	17 184	17 026
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	2 669	2 641
Lainakanta 31.12., 1 000 €	24 623	25 522
Lainakanta 31.12./asukas	3 824	3 959
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	24 800	33 457
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas *	3 852	5 190
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	96	113

*Vertailukauden 2021 lukua päivitetty.

1.9 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Kunnan tilikauden tulos muodostui 514 577,63 euroa ylijäämäiseksi. Kunnanhallitus esittää valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelyä seuraavasti:

- tuloutetaan poistoeroja 407 048,70 euroa
- tilikauden ylijäämä 921 626,33 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämätilille.

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Pälkäne parasta aikaa 2030 –kuntastrategia

Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi 7.12.2022 § 93 Pälkäneen kunnalle uuden kuntastrategian ”Pälkäne parasta aikaa 2030”. Kuntastrategiassa on määritelty se tahtotila, johon pyritään ja ne tavoitteet, joiden kautta tuo tahtotila saavutetaan. Strategian toimeenpano tapahtuu talousarviossa määriteltyjen toimenpiteiden kautta.

Pälkäneen kuntastrategian tahtotila, tavoitteet ja painopistealueet:

Hyvinvoinnin, elinvoiman ja kestävän kehityksen painopistealueiden sisältö on määritelty seuraavasti:

HYVINVOINTI	ELINVOIMA	KESTÄVÄ KEHITYS
<p>Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy Pälkäneen kunnan tavoitteena on hyvinvoivat ja onnelliset asukkaat. Palveluita pyritään järjestämään hyvinvointivaikutuksia ennakoiden ja syrjäytymistä ehkäisten. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat asukasryhmät.</p>	<p>Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen Pälkäne on hyvä paikka yrittää ja tehdä työtä. Pälkäneläiset yhteisöt tukevat kunnan elinvoiman kehittymistä ja positiivista yrityskulttuuria. Kunnan palvelut ja toimintaympäristöt tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset yritykset ja paikallisyhteisöt ovat tärkeä voimavara.</p>	<p>Kunnan talous on tasapainossa Kunnan käyttötalous saadaan tasapainoon ja vahvistetaan kunnan investointikykyä elinvoimaa ja tulevaa kehitystä tukeviin investointeihin. Talouteen liittyvissä päätöksissä arvioidaan niiden vaikutusta toimintaan ja talouteen pitkällä aikavälillä.</p>
<p>Kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden Kuntalaisia tuetaan ja kannustetaan aktiiviseen, hyvinvointia tukevaan elämäntapaan. Kunta tarjoaa liikunnan ja kulttuurin palveluita ja toimintaympäristöjä mahdollistamalla monipuolisen hyvinvoinnista huolehtimisen.</p>	<p>Positiivinen muuttovirta Pälkäneen vetovoima on hyvä ja kuntaan muuttaa enemmän uusia asukkaita kuin kunnasta muuttetaan pois. Kunta saa monipuolisesti uusia asukkaita eri ikäryhmistä. Kuntaa ja sen asumismahdollisuuksia markkinoidaan vahvasti potentiaalisille uusille asukkaille.</p>	<p>Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja Pälkäneen kunta on sitoutunut toteuttamaan Etelä-Pirkanmaan ympäristöohjelmaa. Päätöksiä ja hankintoja tehdessä arvioidaan niiden ympäristövaikutuksia.</p>
<p>Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi</p>	<p>Monipuolisten asumisratkaisujen ja</p>	<p>Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia</p>

<i>Pälkäneen kunnan henkilöstö on osaava, motivoitunut ja hyvinvoiva. Työtä ja työympäristöjä kehitetään aktiivisesti ja työssä viihdytään.</i>	-ympäristöjen edistäminen <i>Kunta edistää toiminnallaan monipuolisten asumismahdollisuuksien ja -ympäristöjen kehittämistä ja ideointia paikkakunnalle sekä markkinoi eri asumismuotoja ja tontteja aktiivisesti.</i>	<i>Kunta toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa kuntalaisten kanssa niin kuntalais- ja kyläiltojen, kuulemistilaisuuksien kuin sähköisenkin vuorovaikutuksen osalta.</i>
---	--	--

DIGITALISAATIO Pälkä-
neellä edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa kuntalaisten hyvinvoinnin, kunnan elinvoiman ja kestävän kehityksen edistämiseksi.

Asukasluku	6 421	6 400 tai suurempi
Tuloveroprosentti	21,50	alle kuntien keskiarvon (v. 2021 ka = 20,98)
Kunnan lainamäärä/asukas	1 484 €	alle kuntien keskiarvon
Konsernin lainamäärä/asukas	4 118 €	v. 2020 ka = 3 458 € / 7 481 €)
Myytyjen asuintonttien määrä/vuosi	5 (v. 2020)	10
Yritysten määrä	650	700
Perustettujen yritysten määrä/vuosi	32	40
Yrityksissä olevien työpaikkojen määrä	1 193 (2019)	1 300
Työttömyysprosentti	7,6 (8/2021)	6 % tai pienempi
Kuntalaisten kokonaistyytyväisyys asteikolla 1-5	3 (kysely v. 2021)	4
Kunnan henkilöstön yleisarvosana työnantajalle asteikolla 1-5	3,4 (v. 2021)	4
*Ilmastopäästöjen määrän väheneminen vuoteen 2007 verrattuna	- 25 %	- 80 %
Hiilineutraaliuteen tähtäävät uudet toimintatavat tai teot/vuosi	2	3
**Kuntaliiton elinvoimaindikaattori	-4,56	7
Kuntalaisten osallistaminen – tilaisuudet ja kyselyt/vuosi		10
Kuntalaiskyselyyn vastanneiden määrä	504	650

Strategian toteutumista arvioidaan paitsi talousarviossa asetettujen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden kautta, niin myös strategialle määritellyn mittariston avulla. Strategian mittaristoa tarkastellaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja se tarkistetaan kerran valtuustokaudessa kuntastrategian tarkastamisen yhteydessä viimeistään vuoden 2023 loppuun mennessä.

Kunnanvaltuusto hyväksyi uuden kuntastrategian *Pälkäne parasta aikaa 2030* 7.12.2021 (yllä oleva kuntastrategia). Vuoden 2022 talousarvion toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on laadittu vielä vanhan kuntastrategian pohjalta (3.5.2018 hyväksytty).

2.1 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Määräraha on valtuuston talousarviossa toimielimelle myöntämä euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseksi määrätyn tehtävän suorittamiseksi tai hankkeen toteuttamiseksi. Talousarviossa osoitetaan myös suoraan tuloslaskelma- ja rahoitusosaan merkittäviin menoihin määrärahat.

Toteutumisvertailuissa esitetään määrärahat ja tuloarviot sekä niihin talousarviovuonna tehdyt muutokset, toteutuneet menot ja tulot sekä niiden erotus.

Valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten **tuottojen ja kulujen erotus eli netto**. Tuottojen ja kulujen erotuksesta käytetty nimitys on **toimintakate**.

TOIMIELIN:	Tarkastuslautakunta
TOIMIALA:	Tarkastustoimi
TILIVELVOLLINEN:	-

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päättämät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovat valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tavoitteet kuntalain mukaan.

Kunnan tarkastustoimen järjestämisestä vastaa tarkastuslautakunta, johon kuuluu 7 jäsentä. Tarkastuslautakunta kokoontuu noin 6 kertaa vuodessa.

Kuntalain 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tehtävä on;

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Ulkoinen tuloslaskelma

Tarkastustoimi	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTAKULUT	-24 032	-22 722		-22 722	-25 621	-2 899	12,8 %
Henkilöstökulut	-3 282	-5 472		-5 472	-3 999	1 472	-26,9 %
Palvelujen ostot	-20 748	-17 200		-17 200	-21 591	-4 391	25,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2	-50		-50	-31	19	-38,2 %
TOIMINTAKATE	-24 032	-22 722	0	-22 722	-25 621	-2 899	12,8 %

Ulkoinen ja sisäinen tuloslaskelma

Tarkastustoimi	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Henkilöstömenot	-3 282	-5 472	0	-5 472	-3 999	1 472	-26,91%
Palvelujen ostot	-20 894	-17 200	0	-17 200	-21 591	-4 391	25,53%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2	-50	0	-50	-31	19	-38,22%
Toimintamenot	-24 178	-22 722	0	-22 722	-25 621	-2 899	12,76%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-147</i>						
Toimintakate	-24 178	-22 722	0	-22 722	-25 621	-2 899	12,76%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-147</i>						
Tehtävän kokonaiskustannukset	-24 178	-22 722	0	-22 722	-25 621	-2 899	12,76%

TOIMIELIN: kunnanhallitus
TOIMIALA: hallintopalvelut
TILIVELVOLLINEN: kunnanjohtaja ja hallintojohtaja

Hallintopalveluiden toimialue on sisältänyt vaalien, luottamushenkilöjohdon, kunnanjohtajan, henkilöstöhallinnon, viestinnän, kehittämispalveluiden ja hyvinvointikoordinoinnin, tietohallinnon, nuorisopalveluiden ja työllisyyspalveluiden määrärahat.

Hallintopalveluiden tehtävänä on ollut tuottaa kunnanjohtajan sekä toimialojen tueksi kuntakonsernin hallinto-, henkilöstö-, hyvinvointi-, nuoriso-, työllisyys- sekä tietohallinnon palvelut. Edelleen keskeinen tehtävä on luottamushenkilöiden ja toimielinten päätöksenteon valmistelu ja täytäntöönpanon koordinointi. 1.4.2022 alkaen toteutetun organisaatiouudistuksen myötä nuorisopalveluiden ja hyvinvointityön koordinoinnin toiminta siirtyivät sivistyspalveluihin ja työllisyyspalvelut elinvoimapaalveluihin. Määrärahasiirto on kuitenkin tehty vasta vuoden 2023 alusta alkaen.

Tavoitteet

Tavoite 1	Uuden kuntastrategian käyttöönotto	
	Mittari Uusi kuntastrategia on käytössä toimialojen suunnitelmissa ja toteutuksessa.	Tavoitetaso Kuntastrategia on jalkautettu toimialoille ja se huomioidaan palvelutoiminnassa.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Uutta kuntastrategiaa on jalkautettu vuoden 2022 aikana ja toimialat valmistelivat vuoden 2023 talousarvion uuden kuntastrategian pohjalta.	

Tavoite 2	Konserni- ja omistajaohjauksen päivittäminen	
	Mittari Kunnan konserni- ja omistajaohjauksen tavoitteet ja toimintamalli on määritetty. Tytäryhtiöiden tehtävä ja tavoitteet on käyty läpi.	Tavoitetaso Konserni- ja omistajaohjaus toteutuu suunnitellusti. Tytäryhtiöiden tavoitteet ovat kuntastrategian mukaisia.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Uusi konserniohje on laadittu vuoden 2022 aikana ja otettu käyttöön vuoden 2023 alusta alkaen. Tytäryhtiöt laativat talousarvion toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023 uuden kuntastrategian pohjalta.	

Tavoite 3	Nuorisovaltuuston perustaminen ja toiminnan aloitus	
	Mittari Nuorisovaltuusto on perustettu, toimintasääntö on vahvistettu, nuorisovaltuuston kokousten määrä (5 – 10 kpl).	Tavoitetaso Nuorisovaltuusto toimii vuoden alusta alkaen ja tuo nuorten äänen kunnan päätöksentekoon.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Nuorisovaltuusto on perustettu maaliskuussa 2022 ja kokouksia oli yhdeksän vuonna 2022. Nuorisovaltuustolla on edustus kolmessa lautakunnassa ja valtuustossa, eli tavoite tuoda nuorten ääni päätöksentekoon on saavutettu.	

Tavoite 4	Pätkäne digikuntana	
	Mittari Uusien digitaalisten palveluiden määrä (Digitek-hanke).	Tavoitetaso Taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevästi digitalisoitavissa olevat palvelut on digitalisoitu
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Digitek-hankkeen aikana otettiin käyttöön sähköinen allekirjoituspalvelu, sähköinen lomakeasiointi, kuntalaisten sähköinen palautepalvelu ja uusi intranet. Lisäksi kaikki kunnan sähköiset palvelut koottiin yhdelle verkkosivulle.	

Tavoite 5	Työllisyyspalveluiden vaikuttavuus	
	Mittari Työttömyys on alentunut vertailukuntien keskiarvoon verrattuna.	Tavoitetaso Työllisyyskokeilun aikana työllistyneiden määrä kasvaa ja keskeisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrä ja vaikuttavuus paranee edelliseen vuoteen verrattuna.
Toteutuminen	Pätkäneen työttömyysaste oli 31.12.2022 6,3 % ja Pirkanmaalla 8,7 %. Vuoden 2022 aikana työttömyys väheni Pätkäneellä 19 %, kun Pirkanmaan työttömyys pienentyi keskimäärin 9 %:lla. Työttömyyden vähenemä oli Pätkäneellä Pirkanmaan kunnista kolmanneksi suurinta vuonna 2022. Työllisyydenhoidon kuntakokeilussa olevien aktiivointiasteen keskiarvo Pätkäneellä oli vuonna 2021 46,5 % ja vuonna 2022 54,5 %. Pirkanmaan keskiarvo aktiivointiasteen osalta oli vuosina 2021 33,9 % ja 2022 39,4 %.	

Tavoite 6	Systemaattinen riskienarviointi ja -hallinta	
	Mittari Yhteinen riskienarviointi on toteutettu ja sen mukaiset toimenpiteet toteutettu.	Tavoitetaso Luodaan ja otetaan käyttöön kaikkia toimintayksiköitä koskevat riskienarviointia ja -hallintaa koskevat ohjeet ja lomakkeisto.

Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Toimialat ja –yksiköt ovat toteuttaneet riskienarvioinnin yhdessä sovitun mallin mukaisesti. Arviointi tarkastetaan vuosittain.
---------------------	--

Tavoite 7	Asianhallintajärjestelmän päivitys	
	Mittari	Tavoitetaso
	Päivitetty asianhallintajärjestelmä on tuotantokäytössä.	Uusi päivitetty asianhallintajärjestelmä on käytössä ja henkilöstö koulutettu sen käyttöön.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Uusi asianhallintajärjestelmä on otettu käyttöön ja henkilöstö on koulutettu sen käyttöön.	

Tuloslaskelma, ulkoinen

Hallintopalvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	675 917	504 967		504 967	635 546	130 579	25,9 %
Myyntituotot	53 961	8500		8 500	46 567	38 067	447,9 %
Maksutuotot	-2			0	-27	-27	
Tuet ja avustukset	267 939	324 467		324 467	446 881	122 413	37,7 %
Muut toimintatuotot	354 019	172 000		172 000	142 125	-29 875	-17,4 %
TOIMINTAKULUT	-2 437 196	-2 245 089		-2 245 089	-2 178 407	66 682	-3,0 %
Henkilöstökulut	-1 167 797	-1 148 345		-1 148 345	-1 168 702	-20 357	1,8 %
Palvelujen ostot	-749 240	-761 913		-761 913	-732 526	29 387	-3,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-135 364	-55 920		-55 920	-92 753	-36 833	65,9 %
Avustukset	-274 404	-175 600		-175 600	-118 817	56 783	-32,3 %
Muut toimintakulut	-110 392	-103 310		-103 310	-65 609	37 701	-36,5 %
TOIMINTAKATE	-1 761 279	-1 740 121	0	-1 740 121	-1 542 861	197 260	-11,3 %

Tuloslaskelma, ulkoinen ja sisäinen

Hallintopalvelut	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	292 509	189 765	0	189 765	265 311	75 546	39,81%
Maksutulot	-2		0	0	-27	-27	
Tuet ja avustukset	267 939	324 467	0	324 467	446 881	122 413	37,73%
Muut toimintatulot	354 019	172 000	0	172 000	142 125	-29 875	-17,37%
Toimintatulot	914 464	686 232	0	686 232	854 290	168 057	24,49%

<i>josta sisäiset</i>	238 548	181 265		181 265	218 744	37 479	20,68%
Henkilöstömenot	-1 167 797	-1 148 345	0	-1 148 345	-1 168 702	-20 357	1,77%
Palvelujen ostot	-787 447	-771 092	0	-771 092	-777 801	-6 708	0,87%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-135 364	-55 920	0	-55 920	-92 753	-36 833	65,87%
Avustukset	-274 404	-175 600	0	-175 600	-118 817	56 783	-32,34%
Muut toimintamenot	-168 143	-166 899	0	-166 899	-140 739	26 160	-15,67%
Toimintamenot	-2 533 154	-2 317 857	0	-2 317 857	-2 298 812	19 045	-0,82%
<i>josta sisäiset</i>	-95 958	-72 768		-72 768	-120 405	-47 637	65,46%
Toimintakate	-1 618 690	-1 631 624	0	-1 631 624	-1 444 522	187 102	-11,47%
<i>josta sisäiset</i>	142 590	108 497		108 497	98 339	-10 158	-9,36%
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-54 767	-54 767	0	-54 767	-153 829	-99 062	180,88%
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 673 457	-1 686 391	0	-1 686 391	-1 598 352	88 040	-5,22%

TOIMIELIN: kunnanhallitus
TOIMIALA: talous- ja tukipalvelut
TILIVELVOLLINEN: talousjohtaja

Talous- ja tukipalveluiden toimiala sisältää laskentapalveluiden, keskitettyjen hankintapalveluiden, ruoka- ja siivouspalveluiden määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Talouden seurannan parantaminen koko kunnan tasolla	
	Mittari Tulos ylijäämäinen poistoeron muutoksen jälkeen.	Tavoitetaso Pidämme tulot ja menot tasapainossa kaikilla toimialoilla.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut osittain. Koko kunnan tilikauden tulos on selvästi ylijäämäinen (jo ennen poistoeron muutosta), mutta teknisten palveluiden, vesihuoltolaitoksen ja sivistyspalveluiden toimialoilla talousarvio ylittyi lievästi. Talouden seuranta pyrki parantamaan koko organisaation tasolla. Henkilöstölle on esimerkiksi järjestetty talouskoulutusta alkuvuoden 2023 aikana.	

Tavoite 2	Talouden prosessien ja ohjeiden kehittäminen	
	Mittari Talouden prosessit ja ohjeet ovat ajan tasalla.	Tavoitetaso Kaikki keskeiset talousprosessit on dokumentoitu ja talouden ohjeet päivitetty ajantasaisiksi.
Toteutuminen	Talousarvion ja tilinpäätöksen laadintaohjeita on kehitetty. Myös muuta ohjeistusta talousjärjestelmiin ja -prosesseihin liittyen on tehty. Olennaisia ohjeita on kuitenkin edelleen päivittämättä. Osa näistä on vuoden 2023 toiminnallisissa tavoitteissa (sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje sekä laskutus- ja perintäohje).	

Tavoite 3	Henkilöstön työajanseurannan kehittäminen (muut kuin Titania)	
	Mittari Työajanseurannan kehittäminen. Henkilöstön opastus uuden työajanseurannan käyttöönottoon.	Tavoitetaso Vuoden 2022 aikana uuden työajanseurantapohjan käyttöönotto (muut kuin Titaniassa olevat).
Toteutuminen	Yhteistyötaho CGI ei ehtinyt hyvinvointialueen työllistävyyden vuoksi etenemään kanssamme loppuvuoden aikana. Tämän vuoksi tavoite jäi toteutumatta. Tavoite pyritään toteuttamaan loppuun vuoden 2023 aikana.	

Tavoite 4	Henkilöstön ATK-osaamisen kehittäminen	
	Mittari Henkilöstölle järjestetään pienryhmäkoulutusta oman osaamistason mukaisesti.	Tavoitetaso Atk-perustaitojen hallitseminen. Henkilöstö osaa käyttää ja hyödyntää keskeisiä sovelluksia ja järjestelmiä omassa työssään.
Toteutuminen	Toimipaikkakohtaisesti henkilöstölle järjestetty ATK-opastusta yksilöllisten tarpeiden syksyn 2022 aikana.	

Pirkanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023 alkaen. Siirtoa ennakoitiin ja valmisteltiin ruoka- ja siivouspalveluissa yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen ja sille ruoka- ja siivouspalveluita tuottavan Voimia Oy:n kanssa. Ruoka- ja siivouspalveluista Kukkiakodon yksiköstä hyvinvointialueelle siirtyi yhteensä

viisi henkilöä (3 kokkia ja 2 siistijää). Hyvinvointialue toimii Kukkiakodon kiinteistön vuokralaisena 3 vähintään 3 vuotta (+1 vuoden optio). Myös Kukkiakodon keittiö siirtyi hyvinvointialueen käyttöön vähintään kolmeksi vuodeksi. Aterioiden valmistaminen tapahtuu 1.1.2023 alkaen täysin Onkkaalan valmistuskeittiöissä.

Kostianvirran yhtenäiskoulun yläkoulun keittiössä toteutettiin astianpesulinjaston uusiminen vuonna 2022 investointiohjelman mukaisesti.

Tuloslaskelma, ulkoiset

Talous- ja tukipalvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	441 225	334 885		334 885	382 233	47 348	14,1 %
Myyntituotot	396 244	327 817		327 817	339 554	11 737	3,6 %
Tuet ja avustukset	36 181	7 068		7 068	42 679	35 611	503,8 %
Muut toimintatuotot	8 800						
TOIMINTAKULUT	-2 117 801	-2 186 893		-2 186 893	-2 160 195	26 698	-1,2 %
Henkilöstökulut	-1 246 233	-1 282 832		-1 282 832	-1 301 954	-19 122	1,5 %
Palvelujen ostot	-433 244	-401 941		-401 941	-393 437	8 504	-2,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-433 879	-498 800		-498 800	-460 498	38 302	-7,7 %
Muut toimintakulut	-4 445	-3 320		-3 320	-4 306	-986	29,7 %
TOIMINTAKATE	-1 676 576	-1 852 008	0	-1 852 008	-1 777 962	74 046	-4,0 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Talous- ja tukipalvelut	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	1 979 674	1 799 552	0	1 799 552	1 981 929	182 377	10,13%
Tuet ja avustukset	36 181	7 068	0	7 068	42 679	35 611	503,83%
Muut toimintatulot	8 800		0			0	
Toimintatulot	2 024 655	1 806 620	0	1 806 620	2 024 608	217 988	12,07%
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 583 430</i>	<i>1 471 735</i>		<i>1 471 735</i>	<i>1 642 375</i>	<i>170 640</i>	<i>11,59%</i>
Henkilöstömenot	-1 246 233	-1 282 832	0	-1 282 832	-1 301 954	-19 122	1,49%
Palvelujen ostot	-457 224	-406 769	0	-406 769	-421 903	-15 134	3,72%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-433 879	-498 800	0	-498 800	-460 498	38 302	-7,68%
Muut toimintamenot	-53 984	-52 097	0	-52 097	-69 678	-17 581	33,75%
Toimintamenot	-2 191 320	-2 240 498	0	-2 240 498	-2 254 032	-13 534	0,60%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-73 519</i>	<i>-53 605</i>		<i>-53 605</i>	<i>-93 838</i>	<i>-40 233</i>	<i>75,05%</i>
Toimintakate	-166 665	-433 878	0	-433 878	-229 425	204 454	-47,12%
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 509 911</i>	<i>1 418 130</i>		<i>1 418 130</i>	<i>1 548 537</i>	<i>130 407</i>	<i>9,20%</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-6 477	-5 022	0	-5 022	-5 022	0	0,01%

Tehtävän kokonais- kustannukset	-173 141	-438 900	0	-438 900	-234 447	204 453	-46,58%
------------------------------------	----------	----------	---	----------	----------	---------	---------

TOIMIELIN:	kunnanhallitus
TOIMIALA:	maankäyttö ja kaavoitus
TILIVELVOLLINEN:	kunnanjohtaja ja tekninen johtaja

Toimiala sisältää kunnan maankäytön ja kaavoituksen määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Onkkaalantien ja Keskustien kaavamuutos	
	Mittari Kaavamuutos on hyväksytty ja lainvoimainen.	Tavoitetaso Onkkaalantien ja Keskustien kaavamuutos teiden peruskorjaukseen liittyen on toteutettu.
Toteutuminen	Tavoite lähes toteutunut. Kunnanvaltuusto hyväksyi putkikaavan osuuden 15.11.2022, mutta keskustajakso hyväksyttiin 31.1.2023 eli vasta vuoden 2023 puolella.	

Tavoite 2	Lastenlinnan metsän asemakaavamuutos	
	Mittari Asemakaavamuutos on hyväksytty ja lainvoimainen.	Tavoitetaso Lastenlinnan metsän asemakaavamuutos on toteutettu.
Toteutuminen	Tavoite ei ole toteutunut. Asemakaavan valmistelu on edelleen kesken ja sen muutostarpeita arvioidaan edelleen.	

Tavoite 3	Yhteisötalojen asemakaavamuutos	
	Mittari Yhteisötalojen tonttien asemakaavamuutos on hyväksytty ja lainvoimainen.	Tavoitetaso Yhteisötalojen rakentaminen on mahdollista Pälkäneenkujan (4) ja Rajalantien (5) tonteille.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Asemakaavat on hyväksytty 15.11.2022 ja 13.12.2022.	

Tavoite 4	Pälkänevedentien yritysalueen asemakaava	
	Mittari Kaavaehdotus on ollut nähtävillä.	Tavoitetaso Kaava on edennyt hyväksymisvaiheeseen vuonna 2022.
Toteutuminen	Tavoite on toteutunut. Asemakaava on hyväksytty 15.11.2022.	

Tuloslaskelma, ulkoiset

Maankäyttö ja kaavoitus	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	2 232	2 593		2 593	6 238	3 645	140,6 %
Myyntituotot	317						
Maksutuotot	795	2500		2 500	6 238	3 738	149,5 %
Tuet ja avustukset		93		93		-93	-100,0 %
Muut toimintatuotot	1 120						
TOIMINTAKULUT	-68 653	-117 191		-117 191	-85 814	31 376	-26,8 %
Henkilöstökulut	-42 000	-62 291		-62 291	-39 094	23 197	-37,2 %
Palvelujen ostot	-26 224	-54 100		-54 100	-45 843	8 257	-15,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13	-800		-800	-26	774	-96,7 %
Muut toimintakulut	-415				-852	-852	
TOIMINTAKATE	-66 421	-114 598	0	-114 598	-79 576	35 022	-30,6 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Maankäyttö ja kaavoitus	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	317		0			0	
Maksutulot	795	2 500	0	2 500	6 238	3 738	149,54%
Tuet ja avustukset		93	0	93		-93	-100,00%
Muut toimintatulot	1 120		0			0	
Toimintatulot	2 232	2 593	0	2 593	6 238	3 645	140,59%
Henkilöstömenot	-42 000	-62 291	0	-62 291	-39 094	23 197	-37,24%
Palvelujen ostot	-32 264	-54 100	0	-54 100	-53 251	849	-1,57%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13	-800	0	-800	-26	774	-96,70%
Muut toimintamenot	-2 327	-2 134	0	-2 134	-3 681	-1 547	72,51%
Toimintamenot	-76 605	-119 325	0	-119 325	-96 052	23 272	-19,50%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-7 953</i>	<i>-2 134</i>		<i>-2 134</i>	<i>-10 238</i>	<i>-8 104</i>	<i>379,76%</i>
Toimintakate	-74 374	-116 732	0	-116 732	-89 814	26 917	-23,06%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-7 953</i>	<i>-2 134</i>		<i>-2 134</i>	<i>-10 238</i>	<i>-8 104</i>	<i>379,76%</i>

Tehtävän kokonais- kustannukset	-82 327	-116 732	0 -116 732	-89 814	26 917	-23,06%
--	----------------	-----------------	-------------------	----------------	---------------	----------------

TOIMIELIN: kunnanhallitus
TOIMIALA: sosiaali- ja terveystalvet
TILIVOLLINEN: kunnanjohtaja

Mennyt vuosi 2022 oli viimeinen vuosi, jolloin sosiaali- ja terveystalvet sekä pelastustalvet kuuluivat kuntien järjestämistalvetulle. Vuodesta 2023 alkaen pätkänäläisten sote- ja pelastustalvet tuottaa Pirkanmaan hyvinvointialue. Kangasala toimi vielä vuonna 2022 vastuuksuntana Kangasalan ja Pälkäneen sosiaali- ja terveystalvetujen yhteistalvetinta-alueella, joka järjesti toimialueen talvet Kangasalan kaupungin ja Pälkäneen kunnan asukkaille. Yhteistalvetinta-alueen sosiaali- ja terveystalvet muodostuivat sosiaali- ja perhetalvetuiden, terveystalvetuiden sekä vanhuspalveluiden talvetalueista. Tampere toimii vastuuksuntana yhteistalvetinta-alueella (Tampere, Orivesi, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Urjala ja Akaa), joka järjestää ympäristöterveydenhuollon talvet. Ympäristöterveydenhuollon talvet jäävät ainakin toistaiseksi kuntien järjestämistalvetulle eli eivät siirtyneet vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille. Perusterveydenhuollon yö- ja viikonloppupäivystys järjestetään Valkeakosken aluesairaalassa yli 16-vuotiaiden sekä kaiken ikäisten tapaturmatapausten osalta ja Keskussairaalassa Tampereella alle 16-vuotiaiden osalta. Kunnan järjestämistalvetulle kuuluvat työterveyshuoltalvet tuottaa Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy.

Informatiiviset tunnusluvut	TP2021	MTA2022	TP2022
Sosiaali- ja terveystalvet, nettomenot/euroa/asukas	3 917	3 710	3 861
Kotona asuvia % 75 vuotta täyttäneistä 31.12.	92,4	93,5	93,3
Erikoissairaanhoido PSHP €/asukas	1 457	1 300	1 604
- Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset lkm	7	6	9
- Kiireellisiä sijoituksia, lasten lkm/päätösten lkm	4/4	2/2	8/8
- Avohuollon sijoitukset, lasten lkm/päätösten lkm	1/1	3/3	

Sosiaali- ja terveystalvetuiden Kangasalan yhteistalvetinta-alueen kustannuksiin varattiin Pälkäneellä 16 358 000 euroa vuoden 2022 alkuperäiseen talousarvioon. Lisäksi kunnanvaltuusto myönsi vuodelle 2022 lisämäärärahaa 400 000 euroa yhteistalvetinta-alueen ylittyneisiin kustannuksiin. Pirkanmaan Sairaanhoidopiiriltä ostettavat talvet toteutuivat suunnilleen talousarvion mukaisesti ollen noin 10,2 miljoonaa euroa ja koko sosiaali- ja terveystalvetujen toimialan osalta muutettu talousarvio alittui noin 87 000 eurolla. Toimintakate heikkeni kuitenkin 5,2 prosentilla vuodesta 2021, sillä sote-kustannukset kasvoivat yhteensä lähes 1,4 miljoonalla eurolla.

Pirkanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymän jäsenkunnat joutuivat kattamaan PSHP:n taseeseen kertyneen alijäämän sairaanhoidopiirin toiminnan päättyessä 31.12.2022. Alijäämää kertyi yhteensä noin 8,2 miljoonaa euroa ja Pälkäneen osuus alijäämästä (peruspääomaosuuksien mukaisessa suhteessa) oli 158 444 euroa.

Vanhuspalvelut

Pälkäneellä ikääntyneiden (>75-vuotiaiden) määrä on noin 956 henkilöä, mikä on 15,3 % kokonaisväestöstä (ennusteluvut 7.6.2021)

Informatiiviset tunnusluvut	TP2021	MTA2022	TP2022
------------------------------------	---------------	----------------	---------------

Kotona asuvia % 75 vuotta täyttäneistä 31.12.	92,4	93,5	93,3
Kotihoitoa saa enintään % 75-vuotiaista 31.12.	9,7	9,5	8,5
Omaishoidon tuen saajia % 75-vuotta täyttäneistä vuoden aikana	4,9	5	4,9

Yhteistoiminta-alueella terveyspalveluiden palveluverkkoon ovat kuuluneet Pälkäneellä Luopioisten ja Pälkäneen terveysasemat.

Informatiiviset tunnusluvut	TP2021	MTA2022	TP2022
T3 /tk-lääkärit/ terveysasemat, vaihteluväli	7-48	7-14	20-64

Sosiaali- ja perhepalvelut

Sosiaali- ja perhepalveluiden tavoitteena on tukea eri-ikäisiä kuntalaisia heidän erilaisissa elämänvaiheissaan. Sosiaali- ja perhepalvelujen keskeinen tehtävä on edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia, sosiaalista, henkistä ja fyysistä turvallisuutta sekä osallisuutta. Kaikkien palveluiden painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ.

Sosiaali- ja perhepalvelujen palvelualueeseen kuuluvat Kangasalan ja Pälkäneen yhteistoiminta-alueen aikuisten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut, perhetyö, perheneuvola sekä vammais- ja kehitysvammopalvelut. Palvelualueella työskentelee yhteensä noin 130 asiantuntijaa.

Aikuisten palvelut sisältävät työikäisten (18–65-vuotiaat) asiakkaiden kanssa tehtävän kuntouttavan ja suunnitelmallisen sosiaalityön. Työikäisten palveluissa keskitytään sekä yksilöllisen että ryhmämuotoisen kuntoutuksen palveluiden kehittämiseen. Lisäksi työikäisten sosiaalityö vastaa yhteistoiminta-alueen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen käsittelystä.

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut on yhteistoiminta-alueella eriytetty sosiaalihuoltolain (30.12.2014/1310) mukaiseen lapsiperheiden sosiaalityöhön ja lastensuojelun sosiaalityöhön. Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät vastaavat arkisin yhteistoiminta-alueen virka-aikaisesta sosiaalipäivystyksestä. Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön rooli kaupunkitason palvelutuotannossa on korjaavissa palveluissa. Palveluja tuotetaan noin 10 %:lle yhteistoiminta-alueen lapsiväestöstä. Lapsiperheiden sosiaalipalveluihin kuuluvat lisäksi perhetyön, lapsiperheiden kotipalvelun ja perheneuvolan palvelut, joiden avulla pyritään auttamaan ja tukemaan perheitä haastavissa tilanteissa ja ehkäisemään perhetilanteiden kriisiytymistä. Perheneuvola palvelee yhteistoiminta-alueen perheitä, joissa on alle 13-vuotiaita lapsia.

Vammaispalvelut perustuvat lainsäädännöllisesti sosiaalihuoltolakiin, vammaispalvelulakiin ja kehitysvammalakiin. Vammaispalveluilla taataan vammaisen henkilön yhdenmukaista oikeutta osallistua yhteiskunnan toimintaan. Vammaispalvelun kaikki palvelut, mukaan lukien asumispalvelut, ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta.

Alla olevassa taulukossa on esitetty kaikkien ulkoisten sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintakatteiden toteutuminen:

Sosiaali- ja terveyspalvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
Sosiaalipalvelut	-9 767 982	-8 613 068	-400 000	-9 013 068	-11 137 726	-2 124 657	23,6 %
Kehitysvammahuolto	-2 090 929	-1 664 415		-1 664 415	-2 339 555	-675 140	40,6 %

Perusterveydenhuolto	-3 053 042	-6 201 874		-6 201 874	-2 799 020	3 402 854	-54,9 %
Muu sosiaalitoimi	-442 782	-227 604		-227 604	-398 350	-170 746	75,0 %
Kehitysvammaisten laitoshoido (PSHP)	-468 230	-473 000		-473 000	-387 029	85 971	-18,2 %
Ympäristöterveydenhuolto	-287 357	-153 000		-153 000	-139 316	13 684	-8,9 %
Erikoissairaanhoido	-9 900 913	-9 726 166		-9 726 166	-10 170 821	-444 655	4,6 %
Yhteensä	-26 011 236	-27 059 127		-27 459 127	-27 371 817	87 311	-0,3 %

Taulukko: toimintakatteiden toteutuminen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kunnat raportoivat Valtiokonttorille taloustiedot palveluluokkakohtaisesti, minkä johdosta sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannukset on saatettu kohdistaa eri lailla eri kustannuspaikoille kuin talousarviossa.

Ulkoinen tuloslaskelma

Sosiaali- ja terveyspalvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	106 134	63 000		63 000	409 779	346 779	550,4 %
Myyntituotot	105 751	63 000		63 000	108 916	45 916	72,9 %
Tuet ja avustukset	383				300 864	300 864	
TOIMINTAKULUT	-26 117 370	-27 122 128	-400 000	-27 522 128	-27 781 596	-259 468	0,9 %
Henkilöstökulut	-445 619	-450 128		-450 128	-399 582	50 546	-11,2 %
Palvelujen ostot	-25 572 870	-26 609 000	-400 000	-27 009 000	-27 273 098	-264 098	1,0 %
Avustukset	-98 834	-63 000		-63 000	-108 916	-45 916	72,9 %
Muut toimintakulut	-47					0	
TOIMINTAKATE	-26 011 236	-27 059 127	-400 000	-27 459 127	-27 371 817	87 311	-0,3 %

Henkilöstömenot muodostuvat pääosin eläkemenoperusteisista maksuista. Eläkemenoperusteisia maksuja maksetaan niistä maksussa olevista eläkkeistä, jotka ovat kertyneet yhteisön palveluksessa ennen vuotta 2005.

TOIMIELIN: elinvoimalautakunta
TOIMIALA: elinvoimapalvelut
TILIVELVOLLINEN: elinvoimajohtaja

Toimiala sisältää elinkeinopalveluiden, joukkoliikenteen, kulttuuripalveluiden sekä liikunta- ja vapaa-aikapalveluiden määrärahat. Toimiala vastaa kuntakehittämisestä, yrityspalveluista, markkinoinnista ja matkailusta, kulttuuripalveluista, kumppanuuksista, järjestö- ja yhdistysyhteistyöstä sekä vapaa-aikapalveluista.

Hankkeet

Pälkäneen kunta on saanut rahoituksen Yhteisötalot -hankkeeseen, joka on kirjattu elinkeinopalveluiden

hankkeisiin. Kulttuuripalveluiden hankkeissa on Kulttuuripääkaupunkihaun jatkohanke sekä Kulttuurisen hyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla -hanke.

Tavoitteet

Tavoite 1	Näkyvyyden lisääminen kuntamarkkinoinnissa	
	<p>Mittari</p> <p>Markkinointisuunnitelma kuntamarkkinointiin sekä tonttimarkkinointiin. Toteutetaan markkinointikampanja, sekä luodaan markkinoinnin vuosikello.</p> <p>Sosiaalisen median seuraajat, reagointi sekä julkaisujen määrä.</p>	<p>Tavoitetaso</p> <p>Pälkäneen tunnettavuus paranee niin maakunnallisesti kuin valtakunnallisesti.</p> <p>Sosiaalisen media hyödyntäminen tehokkaasti.</p>
Toteutuminen	<p>Markkinointisuunnitelman tonttikampanja toteutettiin 02-06/2022. Näkyvyyttä on lisätty eri kanavissa, kuten lehdissä, sosiaalisessa mediassa ja tapahtumissa.</p> <p>Tonttikampanjaa toteutettiin kotipalkaneelta -sometileillä, tapahtumissa ja lehtimainonnalla. Matkailun ja kuntamarkkinoinnin sometilinä visipalkane. Molemmat tilit löytyvät sekä instagramista että facebookista. Tonttimarkkinoinnin esitemateriaali ja Kostianvirran kylän alueen kyltitys on päivitetty.</p> <p>Pikkuisen parempaa -minitalojen markkinointiyhteistyö toteutettiin loppuvuoden aikana.</p>	

Tavoite 2	Yrittäjyyden edistäminen	
	<p>Mittari</p> <p>Yritysten kehittämispalvelut sekä toteutetut tilaisuudet.</p> <p>Perustetaan elinkeinotiimi.</p>	<p>Tavoitetaso</p> <p>Tarjotaan maksutonta asiantuntijapalvelua aloittaville ja toimiville/kehittäville yrityksille. Toimitaan tiiviissä yhteistyössä yrittäjäjärjestön kanssa.</p> <p>Kunnan ja elinkeinoelämän toimijoiden keskusteluyhteyden tiivistäminen. Tavoitteena kunnan elinvoiman ja vetovoiman lisääminen.</p>

Toteutuminen	<p>Tavoitetasot ovat toteutuneet. Yhteistyö yrittäjäjärjestön kanssa on tiivistä ja saumatonta. Palveluita on tuotettu yrityksille kysynnän mukaan. Yrittäjien ajankohtaistilaisuuksia on järjestetty säännöllisesti noin 1,5kk:n välein. Yrityksille on toteutettu työvoimantarvekysely ja yritysrekisteri on päivitetty ajan tasalle. Syksyllä yrittäjille järjestettiin toivottu some-koulutus.</p> <p>Elinkeinopoliittinen työryhmä on perustettu ja se kokoontui vuoden 2022 aikana neljä kertaa.</p>
---------------------	--

Tavoite 3	Matkailupalveluiden kehittäminen	
	<p>Mittari</p> <p>Tuotetaan kunnan palvelukartta matkailutoimijoiden ja -neuvojen käyttöön.</p> <p>Kulttuurireittien kävijämäärä.</p> <p>Luontomatkailun kehittäminen.</p>	<p>Tavoitetaso</p> <p>Parannetaan matkailijoiden palvelua tuottamalla palvelukartta, jonka avulla asiakkaat löytävät erilaiset kohteet. Palvelukartta kehittää matkailuneuvontaa.</p> <p>Kulttuurireittien markkinointia jatketaan, matkailijoita ohjataan reiteille. Tavoitteena pidempi viipyminen paikkakunnalla.</p> <p>Luonto toimii vetovoimatekijänä. Mitä enemmän sen ympärille on tarjolla palveluita, sitä enemmän se tuo kävijöitä. Tavoitteena kehittää uusia tuotteita ja palveluita luontomatkailun ympärille.</p>
Toteutuminen	<p>Alkuvuoden aikana tuotettu palvelukartta sekä Pälkäneen kesäesite. Kesäesitteet olivat erittäin suosittuja, kaikki esitteet jaettiin. Matkailun markkinointisuunnitelman mukaiset osallistumiset Kotimaan matkailumessuille sekä paikallisiin tapahtumiin ovat toteutuneet.</p>	

Tavoite 4	Kulttuuripalveluiden ja -tapahtumien kehittäminen	
	Mittari	Tavoitetaso
	<p>Mikkelinmäen museo kattojen kunnostus</p> <p>Tapahtumissa kävijöiden ja sosiaalisen median reagointien määrä.</p> <p>Kulttuuripolun toteutuminen ja kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen käyttöönotto.</p>	<p>Mikkelinmäen museoalueen kunnostaminen sekä museorakennusten ja -esineiden suojelu ja turvaaminen.</p> <p>Järjestetään kulttuurimatkailuun liittyviä tapahtumia.</p> <p>Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen.</p>
Toteutuminen	<p>Mikkelinmäen ulkomuseon katselmus on tehty yhdessä, teknisen johtajan, konservاتورin, museotyöntekijän, kulttuurisuunnittelijan, Kukki-Seuran edustajan ja maakuntamuseon perinnerakennusmestarin kanssa. Kattoremontti on aloitettu.</p> <p>Kaikki kesän suunnitellut tapahtumat on toteutettu, ja ne ovat onnistuneet hyvin. Erityisesti nuorten työllistämisyksikön ajaksi palkatut kesämuusikot ovat saaneet runsasta positiivista palautetta, niin kunnan eri toimialueilta kuin kuntalaisiltakin. Koronarajoituksia ei ole tarvittu tapahtumissa.</p> <p>Pälkäneen neuvola ja kirjasto ovat ottaneet käyttöön lukureseptin. Resepti on toteutettu kulttuuripalveluiden, neuvolan ja kirjaston kanssa yhteistyönä.</p>	

Tavoite 5	Liikuntapalveluiden tunnettavuuden lisääminen ja liikuntapaikkojen ylläpidon kehittäminen
------------------	--

	<p>Mittari</p> <p>Laaditaan viestintäsuunnitelma.</p> <p>Toimintaprosessin luominen yhteistyön pohjaksi.</p> <p>Pälkäne-portaat saadaan valmiiksi, luodaan opasteet sekä hyödynnetään kuntamarkkinoinnissa.</p>	<p>Tavoitetaso</p> <p>Monipuolisten liikuntapalveluiden tunnetuksi tekeminen kuntalaisille, vapaa-ajan asukkaille sekä matkailijoille.</p> <p>Yhteistyön kehittäminen kunnan ja Pälkäneen kunnan alueella toimivien kolmannen sektorin ja kylien toimijoiden kanssa.</p> <p>Syrjänharjun ulkoilun alueen rakentaminen. Alueelle syntyy monipuolinen ulkoliikunta-alue, jolla on laajasti eri-ikäisiä käyttäjiä.</p>
Toteutuminen	<p>Perustettu facebook-sivu, Pälkäneen liikuntapalvelut, jota on käytetty erilaisten liikuntaan liittyvien toimintojen ja tapahtumien tiedottamiseen. Sivun seuraajien määrää pyritään nostamaan nykyisestä tiedottamalla siitä muissa tiedotuskanavissa.</p> <p>Yhteistyömallien kehittämistä kunnan liikuntapalveluiden ja kylien toimijoiden välillä on selkiytetty vuoden 2022 aikana. Toimintamallia on tarkennettu ja sovittu työnjaosta mm. Rautajärven kenttäremontin yhteydessä.</p> <p>Pälkäne portaiden opasteiden pystytystyö ja portaiden kakkosvaiheen rakentaminen on saatu valmiiksi. Syrjänharjun ulkoilun alueen täysimittainen lanseeraus siirtyi keväälle 2023.</p>	

Tuloslaskelma, ulkoiset

Elinvoimapaalvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	77 789	153 271		153 271	157 277	4 007	2,6 %
Myyntituotot	46 583	84 000		84 000	102 624	18 624	22,2 %
Maksutuotot	0				-2 739	-2 739	
Tuet ja avustukset	24 367	65 671		65 671	47 398	-18 273	-27,8 %
Muut toimintatuotot	6 839	3 600		3 600	9 995	6 395	177,6 %
TOIMINTAKULUT	-416 733	-571 949		-571 949	-565 833	6 116	-1,1 %
Henkilöstökulut	-215 123	-275 258		-275 258	-264 430	10 828	-3,9 %
Palvelujen ostot	-134 610	-220 591		-220 591	-233 654	-13 063	5,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 185	-19 950		-19 950	-9 486	10 464	-52,5 %
Avustukset	-46 640	-47 000		-47 000	-49 890	-2 890	6,1 %
Muut toimintakulut	-5 175	-9 150		-9 150	-8 372	778	-8,5 %
TOIMINTAKATE	-338 944	-418 678	0	-418 678	-408 555	10 123	-2,4 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Elinvoimapaalvelut	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA- muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama- %
Myyntitulot	46 583	84 000	0	84 000	103 121	19 121	22,76%
Maksutulot	0		0		-2 739	-2 739	
Tuet ja avustukset	24 367	65 671	0	65 671	47 398	-18 273	-27,82%
Muut toimintatulot	6 839	3 600	0	3 600	9 995	6 395	177,63%
Toimintatulot	77 789	153 271	0	153 271	157 775	4 504	2,94%
<i>josta sisäiset</i>					497	497	
Henkilöstömenot	-215 123	-275 258	0	-275 258	-264 430	10 828	-3,93%
Palvelujen ostot	-224 238	-312 457	0	-312 457	-340 309	-27 852	8,91%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 185	-19 950	0	-19 950	-9 486	10 464	-52,45%
Avustukset	-46 640	-47 000	0	-47 000	-49 890	-2 890	6,15%
Muut toimintamenot	-570 017	-593 849	0	-593 849	-429 119	164 730	-27,74%
Toimintamenot	-1 071 202	-1 248 514	0	-1 248 514	-1 093 234	155 280	-12,44%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-654 470</i>	<i>-676 565</i>		<i>-676 565</i>	<i>-527 401</i>	<i>149 164</i>	<i>-22,05%</i>
Toimintakate	-993 414	-1 095 243	0	-1 095 243	-935 459	159 784	-14,59%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-654 470</i>	<i>-676 565</i>		<i>-676 565</i>	<i>-526 904</i>	<i>149 661</i>	<i>-22,12%</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-3 060	-3 060	0	-3 060	-3 060	0	0,00%
Tehtävän kokonaiskustannukset	-996 474	-1 098 303	0	-1 098 303	-938 519	159 784	-14,55%

TOIMIELIN: sivistyslautakunta
TOIMIALA: sivistyspalvelut
TILIVELVOLLINEN: sivistysjohtaja

Sivistyspalveluiden toimialaan kuuluu kasvatusta- ja opetuspalveluiden kokonaisuus: varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus sekä vapaa sivistystyö. Näiden lisäksi toimialaan kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinointi. Kansalaisopistopalvelut ostetaan Valkeakoski-opistolta.

Keskitetty osastopalvelut ja peruskoulupalvelut

Kunnan organisaatiouudistuksen myötä sivistyspalveluiden toimialueeseen liitettiin 1.4.2022 alkaen kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinointi.

Sivistyspalveluiden toimialalla painotetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkitystä tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksenä. Yhteisenä yhteisöllisen oppilashuollon teemana on ollut tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Kehittämistyön tulokset näkyvät Kouluterveyskyselyn tuloksissa siitakin huolimatta, että koronapandemia on vaikeuttanut ja osin kokonaan estänyt koulujen yhteisölliseen toimintakulttuuriin kuuluvien toimintojen ja tapahtumien toteuttamisen.

Uuden kouluvalmentajan tehtävän saaminen ja onnistuneen rekrytoinnin tekeminen toivat huomattavan lisän yhteisölliseen oppilashuoltoon. Kouluvalmentaja aloitti työnsä 1.8.2022.

Myös lukemisen ja lukutaidon merkitystä syrjäytymistä ehkäisevänä ja terveyttä sekä hyvinvointia lisäävänä tekijänä painotetaan. Pälkäneen kulttuuri- ja kirjastopalveluiden sekä lastenneuvolapalveluiden yhteistyönä kehittämä Lukuresepti –toimintamalli sai runsaasti julkisuutta loppuvuodesta.

Vuoden 2022 painopisteitä kasvatus- ja opetustoimessa oli luontopainotteisen toiminnan kehittäminen luonnon oppimista edistävien ja muiden hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseksi. Kevätlukukauden 2022 aikana luontotoimintaa saatiin lisättyä hankerahalla rekrytoidun resurssiopettajan työpanoksen avulla. Esiopetuksen luontoryhmä aloitti lukuvuoden 2022-23 alussa. Loppuvuodesta ryhmän oppimisympäristöksi valmistui Syrjänharjuun kota. Perusopetuksessa, Kostian yksikössä aloitti yksi ensimmäisen vuosiluokan opetusryhmä ulkona oppimisen painotuksella. Henkilöstöä on kannustettu kouluttautumaan luonto- ja ulkotoiminnan osaajiksi.

Vuonna 2022 koronapandemia aiheutti erityisen paljon henkilöstön poissaoloja, mikä tarkoitti poikkeusolojen jatkumista edelleen sivistystoimen palvelutuotannossa. Kolmatta vuotta jatkunut pandemiatilanne on kuormittanut henkilöstöä, tuonut epävarmuutta sekä vaikeuttanut toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua ja kehittämistä. Sijaisten saaminen on ollut erityisen haastavaa.

Työvoimapula näkyy sekä kasvatus- että opetustoimessa. Varhaiskasvatuksen opettajia sekä perusopetuksen erityisopetuksen ammattilaisia ei ole saatu rekrytoitua kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin. Pandemiatilanne on merkittävästi vaikeuttanut myös Kostianvirran yhtenäiskoulun toimintakulttuurin rakentamista.

Perusopetuksen oppilasmäärän väheneminen alkaa näkyä erityisesti pienemmillä kouluilla. Kehityksen jatkuessa ennusteen mukaisesti pienenevä oppilasmäärä vaikuttaa lähivuosina koulujen toiminnan järjestämistapaan sekä henkilöstörakenteeseen.

Vuonna 2022 esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa oli edelleen runsaasti hankerahaa muun muassa oppimisen tuen vahvistamiseen ja kehittämiseen sekä lasten ja nuorten kerho- ja harrastustoiminnan järjestämiseen. Työvoimapula on vaikeuttanut myös hankerahalla mahdollistuvia rekrytointeja.

Hyvinvointityön koordinoinnin keskeisimpiä tehtäviä vuonna 2022 olivat hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman sekä kunnan testamenttivarojen käyttösuunnitelman valmisteleminen päätöksentekoa varten. Hyvinvointityöryhmä seurasi tiiviisti Pirkanmaan hyvinvointialueen valmistelutyötä. Yhteistyökokouksissa Pälkäne nosti esille erityisesti ennaltaehkäisevän työn merkityksen.

Yksikkö	TP 2021 henkilöstökulut	TP 2021 toimintakulut	TA 2022 henkilöstökulut	TA 2022 toimintakulut	TP 2022 henkilöstökulut	TP 2022 toimintakulut
Aitoon koulu	285 782	343 523	280 725	333 745	298 498	347 444
Kirkonkylän koulu	263 960	335 036	260 960	358 112	282 649	383 680
Kostian koulu	1 456 254	1 924 947	1 468 489	1 962 628	1 550 336	2 006 822
Pälkäneen yhteiskoulu	1 222 823	1 415 705	1 271 750	1 497 368	1 301 299	1 546 882

Taulukko: koulukohtaiset henkilöstö- ja toimintakulut (ulkoiset erät, €); TA 2022 MKS

Tavoitteet

Tavoite 1	Vahvat ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet 9.lk:n päättyessä	
	Mittari Yhteishaussa jatko-opintopaikan saaneiden 9.lk oppilaiden määrä%/peruskoulunsa päättäneet.	Tavoitetaso 100%.
Toteutuminen	Toteutuma 98,5%	

Tavoite 2	Aktiivinen kehittämistyö ja oman toiminnan arviointi. Kehittämistyö jatkuu edelleen, koska koronatilanteen vuoksi se on jäänyt kesken-eräiseksi.	
	Mittari KuntaKesu.	Tavoitetaso Otetaan käyttöön vuoden 2022 aikana.
Toteutuminen	Oman toiminnan arvioinnin suunnitelma, periaatteet, muoto ja aikataulu on tehty. KuntaKesu-mallin käyttöönotosta kehittämistyön pohjana luovuttiin. Yhtenäiskoulu on laatinut oman kehittämissuunnitelmansa.	

Tavoite 3	Perusopetuspalvelun tuottaminen nykyistä taloudellisemmin	
	Mittari €/oppilas/vuosi – seutuvertailun tiedot.	Tavoitetaso Kustannustason laskeminen lähelle seudullista keskiarvoa.
Toteutuminen	Seutuvertailu ei toteutunut, vertailutietoa ei ole. Poikkeuksellisen suuri sijaisten tarve nosti henkilöstökuluja vuonna 2022.	

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.8.2021 siten, että tuloarvoja korotettiin 31 % ja sisarusalennus muuttui. Tämä tarkoitti asiakasmaksutulojen selvää alenemista vuodelle 2022. Pälkäneen varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuotot pienuivät vuoden 2022 aikana noin 56 000 eurolla. Valtio kompensoi tulomenetystä. Tämä kompensoitiin kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnalle.

Lisäksi varhaiskasvatuslakia muutettiin. Muutos selkiyttää päiväkodin mitoituksesta poikkeamista. Poikkeamisen osalta tarkennettiin tulkintaa, minkä mukaan henkilöstön poissaolojen osalta mitoituksesta ei saa poi-

keta missään tilanteessa. Kelpoisen henkilökunnan saatavuus on ollut hyvin haastavaa ja mm. varhaiskasvatuksen opettaja rekryssä emme saaneet yhtään hakijaa. Korona pandemian vuoksi henkilöstöä oli paljon poissa ja sijaisia jouduttiin palkkaamaan enemmän kuin koskaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet päivitettiin vuoden 2021 lopulla ja siksi myös kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma päivitettiin kevään 2022 aikana. Uusi suunnitelma astui voimaan 1.8.2022 ja suurimmat uudistukset koskevat tuen kolmiportaisuutta ja inklusiivista varhaiskasvatusta. Uuden suunnitelman mukaista tuen toteutumista vahvistamaan saatiin hankerahaa 41 000 euroa konsultoivan erityisopettajan palkkaamiseen ja henkilöstön koulutuksiin. Hankkeen tarkoituksena on vahvistaa henkilöstön osaamista tuen asioissa. Tanssipaja toiminta oli myös hankkeemme, jossa oli tarkoitus kouluttaa, ohjata ja opastaa pätkäneläisiä lapsiperheitä yhteiseen liikkumiseen tanssipajojen avulla. Avustusta tähän toimintaan saimme 7 700 euroa.

Lakimuutokseen tuli uusi henkilöstön ilmoitusvelvoite jo vuonna 2021. Henkilöstön on ilmoitettava, mikäli varhaiskasvatuksen tavoitteet eivät voi toteutua tai lapsen hyvinvoinnin tai kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset ovat vaarantuneet. Varhaiskasvatukseen on laadittu henkilöstölle ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet ja ilmoituslomake. Toistaiseksi ko. ilmoituksia ei ole henkilöstöltä tullut.

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on ollut viime vuosien aikana nousussa. Lapsimäärä oli vuoden lopussa 251(sisältäen esioppilaat). Huomattavaa on, että alle kolmivuotiaiden osuus on ollut suurempi kuin aikaisemmin (11 lasta enemmän kuin v.2021). Tämä osaltaan lisäsi henkilöstökuluja. Kotihoidon tuen määrä kasvoi n. 12 000 eurolla. (226 924 euroa)

Yksikkö	TP 2021 henkilöstökulut	TP 2021 toimintakulut	TA 2022 henkilöstökulut	TA 2022 toimintakulut	TP 2022 henkilöstökulut	TP 2022 toimintakulut
Varhaiskasvatuksen keskitetyt palvelut	301 265	358 835	378 301	409 396	314 919	376 101
Hermannin päiväkoti	475 889	492 198	463 153	476 014	466 775	481 585
Viirikukon päiväkoti	399 373	593 460	402 809	419 098	364 374	380649
-viisi vuotiaiden esiopetuskokeilu			68 432	77 532	55 850	63 116
Harjun päiväkoti	183 576	294 506	118 263	126 971	224 986	231 410
Harjun esiopetus	22 429	40 155				
-täydentävä varh.kasv.						
Aitoon päiväkoti	150 939	286 308	135 338	141 318	139 440	147 673
Haanloukkaan luontoesiopetus			37 122	42122	61 566	69 200
-täydentävä varh.kasv.			37 532	37 532	35 685	35 726
Lumpeennupun pk.	126 935	199 670	150 225	156 439	123 340	131 391
Laitikkalan ryhmis	117 035	176 620	114 003	117 353	101 052	107 941
Kostian esiopetus	136 028	248 106	122 787	152 579	157 608	201 587
-täydentävä varh.kasv.	139 227	139 747	137 692	138 987	175 018	175 243
Luopioisten esiopetus	65 733	126 317	55 107	75 957	63 095	85 940

-täydentävä varh.kasv.	63 756	63 939	58 248	58 248	72 466	72 563
-viisivuotiaiden esiopetuskokeilu					10 789	15 497
Perhepäivähoito	72143	79148	59 544	60 144	83 101	90 275

Taulukko: yksikkökohtaiset ulkoiset henkilöstö- ja toimintakulut

Esiopetus

Syksyllä 2022 aloittavia esioppilaita oli 64 (syksyllä 2021 61 lasta). Esiopetusryhmät 2022: Kostian esiopetus, Harjun esiopetus (kevät 2022), Luopioisten esiopetus ja luontotoiminnan Metsätähdet. Esiopetusta annetaan 700 h/lukuvuosi.

Kaksivuotinen esiopetuskokeilu alkoi 1.8. 2021 ja päättyi keväällä 2024 Pälkäneen kunnan varhaiskasvatuksessa. Kaksivuotisia esiopetusryhmiä oli Viirikukon päiväkodissa 16 lasta ja Luopioisten esiopetuksen yhteydessä 9 lasta. Kaksivuotisella esiopetuskokeilulla on oma opetussuunnitelmansa. Luontopainotteinen esiopetus aloitti toimintansa 9.8.2022 Haanloukkaassa. Myöhemmin syksyllä aloitettiin metsäeskkareiden kodan rakentaminen Syrjänharjun maastoon. Luontotoimintaa tullaan jatkossakin kehittämään. Tavoitteena saada esiopetuksesta kouluun jatkuva metsäpolku.

Tavoitteet

Tavoite 1	Varhaiskasvatuspalvelujen tuottaminen taloudellisemmin	
	Mittari Seutukunnallinen kustannusvertailu euroa/lapsi/vuosi.	Tavoitetaso Kustannustaso lähellä seudun keskitasoa.
Toteutuminen	Varhaiskasvatuksen tunnusluvut saadaan vasta myöhemmin keväällä tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen. Suuret sijaiskulut nosti henkilöstöku- luja merkittävästi.	
Tavoite 2	Toiminnan kehittäminen ja arviointi	
	Mittari Asiakastyytyväisyys- ja palvelukykykysely.	Tavoitetaso Tyytyväiset asiakasperheet. Kyselyn vastausosioiden keskiarvo yli 4,5.
Toteutuminen	Asiakastyytyväisyys kysely toteutetaan loppuvuodesta 2023	

Kirjastopalvelut

Kunnalla on pääkirjasto Onkkaalassa, lähikirjasto Luopioisissa ja lainausasemat Aitoossa, Laitikkalassa ja Sappeessa. Kirjastoautopalveluita ostamme Hämeenlinnan kaupungilta. Pälkäneen kirjasto kuuluu Pirkanmaan kirjastojen PIKI-yhteisjärjestelmään.

2021	Pälkäne	Maaseutumaiset kunnat	Koko maa
Kirjaston palkkaamat htv:t / 1000 asukasta	0,67	0,80	0,68
Kokonaislainaus / asukasluku	15,97	13,27	13,83
Toimintakulut / kokonaislainaus	3,44	5,08	4,35
Toimintakulut / asukas	54,89	67,48	60,11
Henkilöstökulut / asukas	28,47	33,82	30,49

Hankkeet

Yhteishankkeet Osallistamassa – yhdistysten ja kirjaston kumppanuus sekä Alle kouluikäisten lasten ja perheiden lukemaan innostamista jatkuivat vuonna 2022 ja päättyivät vuoden lopussa.

Käyttötilastoja:

Toimipaikka	Lainat 2021	Lainat 2022	Lainat/aukiolotunnit 2022	Fyysiset käynnit 2022 yhteensä ja käynnit/aukiolotunti
Pääkirjasto	84056	85206	48,2/palvelutunti	48505 ja 27,5/palvelutunti
Luopioinen	14170	14658	29/palvelutunti	10013 ja 19,8/palvelutunti
Aitoo	2789	2606	14,6	3020 ja 16,9
Laitikkala	672	617	6	304 ja 3
Sappee	551	579	7	247 ja 3
Kirjastoauton pysäkki	Kuohijoki 218	Kuohijoki 206	Kuohijoki 26,8	Kuohijoki 76 ja 9,9
	102456 + 16 kaukolainaa = 102472	103872 + 38 kaukolainaa = 103910		62165

Lisäksi Pälkäneen laskennallinen osuus PIKI-kirjastojen yhteisten e-kirjojen lainoista oli 2454. Pälkäneen osuus e-lehtien käyttökerroista oli 5130 ja e-kuvatallenteiden käyttökerroista 412 sekä e-musiikin käyttökerroista 649.

Tavoitteet

Tavoite 1	Käyttäjien ja käyttäjäryhmien tarpeisiin vastaavat kirjastopalvelut	
	Mittari	Tavoitetaso
	<ul style="list-style-type: none"> - Käytön määrä ja aineiston hankintamäärä - Ryhmien antama palaute 	<ul style="list-style-type: none"> - Käyttö maaseutumaisten kuntien keskiarvon tuntumassa tai parempi - Vuorovaikutuksellisen palautteen perusteella mahdollisuuksien mukaan muokatut palvelut ryhmille
Toteutuminen	<p>Vuonna 2021 Pälkäneen kirjastossa lainausmäärä/asukas ylitti maaseutumaisten kuntien ja koko maan lainausmäärät. Aineistokulut olivat Pälkäneellä 9,15 €/asukas, mikä jäi alle maaseutumaisten kuntien aineistokulujen (9,78), mutta ylitti koko maan keskiarvon (6,63). Vuonna 2022 pyysimme yleensä ryhmiltä palautetta ohjattujen käyntien yhteydessä.</p>	

Tuloslaskelma, ulkoiset

Sivistyspalvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	850 993	704 571		704 571	952 227	247 656	35,1 %
Myyntituotot	430 800	352 700		352 700	475 738	123 038	34,9 %
Maksutuotot	324 631	260 050		260 050	291 986	31 936	12,3 %
Tuet ja avustukset	83 315	66 031		66 031	178 000	111 969	169,6 %
Muut toimintatuotot	12 247	25 790		25 790	6 503	-19 287	-74,8 %
TOIMINTAKULUT	-9 182 570	-9 291 544	-200 000	-9 491 544	-9 819 448	-327 904	3,5 %
Henkilöstökulut	-6 964 106	-6 881 936	-200 000	-7 081 936	-7 365 542	-283 606	4,0 %
Palvelujen ostot	-1 624 989	-1 829 793		-1 829 793	-1 777 579	52 214	-2,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-272 503	-354 415		-354 415	-345 037	9 378	-2,6 %
Avustukset	-214 951	-204 000		-204 000	-226 924	-22 924	11,2 %
Muut toimintakulut	-106 021	-21 400		-21 400	-104 366	-82 966	387,7 %
TOIMINTAKATE	-8 331 577	-8 586 973	-200 000	-8 786 973	-8 867 221	-80 248	0,9 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Sivistyspalvelut	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	430 453	352 700	0	352 700	475 738	123 038	34,88%
Maksutulot	324 631	260 050	0	260 050	291 986	31 936	12,28%
Tuet ja avustukset	83 315	66 031	0	66 031	178 000	111 969	169,57%
Muut toimintatulot	12 247	25 790	0	25 790	6 503	-19 287	-74,78%
Toimintatulot	850 646	704 571	0	704 571	952 227	247 656	35,15%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-347</i>						
Henkilöstömenot	-6 964 106	-6 881 936	-200 000	-7 081 936	-7 365 542	-283 606	4,00%
Palvelujen ostot	-3 178 026	-3 298 941	0	-3 298 941	-3 345 590	-46 649	1,41%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-272 503	-354 415	0	-354 415	-345 037	9 378	-2,65%
Avustukset	-214 951	-204 000	0	-204 000	-226 924	-22 924	11,24%
Muut toimintamenot	-1 593 251	-1 451 528	0	-1 451 528	-1 404 164	47 364	-3,26%
Toimintamenot	-12 222 837	-12 190 820	-200 000	-12 390 820	-12 687 257	-296 437	2,39%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-3 040 267</i>	<i>-2 899 276</i>		<i>-2 899 276</i>	<i>-2 867 809</i>	<i>31 467</i>	<i>-1,09%</i>
Toimintakate	-11 372 191	-11 486 249	-200 000	-11 686 249	-11 735 030	-48 780	0,42%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-3 040 614</i>	<i>-2 899 276</i>		<i>-2 899 276</i>	<i>-2 867 809</i>	<i>31 467</i>	<i>-1,09%</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-1 551	-1 551	0	-1 551	-1 551	0	0,03%
Tehtävän kokonaiskustannukset	-11 373 743	-11 487 800	-200 000	-11 687 800	-11 736 581	-48 780	0,42%

TOIMIELIN:	tekninen lautakunta
TOIMIALA:	tekniset palvelut
TILIVELVOLLINEN:	tekninen johtaja

Tekninen lautakunta johtaa ja kehittää alaistiaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Toimiala sisältää yhdyskuntatekniikan, kiinteistöpalvelujen ja vapaa-aikapalvelujen kiinteistöjen määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidon laadukas ja tasainen taso	
	Mittari Reklamaatiot.	Tavoitetaso Hyvä hoitotaso kaikkina vuodenaikoina ja reklamaatioita alle 10 kpl vuodessa.
Toteutuminen	<p>Liikenneväylien osalta alkuvuoden talvikunnossapidosta tuli paljon palautetta aurauksen tasosta ja aikatauluista sekä liukkaudentorjunnasta. Yhteydenottoja tehtiin lukuisia, mutta varsinaisia kirjallisia reklamaatioita ei toimitettu. Kaikista palautteista käytiin urakoitsijoiden kanssa keskustelut ja laadunparantamisoheistukset. Pahemmilta onnettomuuksilta ja henkilövahingoilta vältyttiin.</p> <p>Yleisten alueiden hoito on pääosaltaan ollut urakoitsijasopimusten varassa. Yleisien alueiden hoitoon saatiin kesäkuussa rekrytoitua uusi toimi, ulkoalueiden ohjaaja. Omalla henkilöllä on ollut suuri merkitys yleisten alueiden viihtyisyyden parantamisessa. Yleisten alueidenosalta yhteydenottoja saatiin keväisen hanhiongelman vuoksi.</p> <p>Talvikunnossapidosta saatujen palautteiden määrän vuoksi tavoite ei toteutunut.</p>	

Tavoite 2	Turvalliset ja energiatehokkaat kiinteistöt	
	Mittari Kiinteistöjen automaation päivitystarpeen kartoittaminen.	Tavoitetaso Selvitys/suunnittelu automaatiopäivitystarpeesta tehty.
Toteutuminen	On toteutunut, kiinteistöautomaation päivitystyöt käynnistettiin loppuvuodesta 2022.	

Tavoite 3	Rakennetun omaisuuden hallinta
------------------	---------------------------------------

	Mittari Haahtela -ohjelman tiedot syötetty ja ohjelman käyttö aloitettu.	Tavoitetaso Ohjelmiston käyttö aloitettu.
Toteutuminen	Kiinteistötietokanta on syötetty.	

Tavoite 4	Kiinteistöjen hoidon laadukas taso	
	Mittari Kiinteistökohtainen huoltokansio/-ohjelma otettu käyttöön tärkeimpien kiinteistöjen osalta.	Tavoitetaso Huoltokirjat otettu käyttöön.
Toteutuminen	Kiinteistökohtaista (Haahtela) huoltokirjaohjelmaa ei ole otettu käyttöön. Kiinteistöjen hoitoon ja energiatarkkailuun käynnistettiin EnerKey ohjelma vuoden 2022 puolella ja ohjelman kehittäminen jatkuu vuoden 2023 aikana yhtä aikaisesti rakennusautomaation päivityksen kanssa.	

Tuloslaskelma, ulkoiset

Tekniset palvelut	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	1 446 010	1 203 230		1 203 230	1 400 816	197 585	16,4 %
Myyntituotot	337 207	235 000		235 000	267 852	32 852	14,0 %
Tuet ja avustukset	793	255		255	12 370	12 115	4 743,2 %
Muut toimintatuotot	1 108 011	967 975		967 975	1 120 593	152 618	15,8 %
TOIMINTAKULUT	-3 144 252	-3 009 491	-260 000	-3 269 491	-3 582 591	-313 101	9,6 %
Henkilöstökulut	-310 153	-338 310		-338 310	-473 976	-135 666	40,1 %
Palvelujen ostot	-1 501 128	-1 557 621		-1 557 621	-1 511 570	46 051	-3,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 028 903	-997 200		-997 200	-1 133 126	-135 926	13,6 %
Avustukset					-2 000	-2 000	
Muut toimintakulut	-304 069	-116 360	-260 000	-376 360	-461 919	-85 559	22,7 %
TOIMINTAKATE	-1 698 242	-1 806 260	-260 000	-2 066 260	-2 181 776	-115 515	5,6 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Tekniset palvelut	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	338 370	235 000	0	235 000	268 786	33 786	14,38%
Tuet ja avustukset	793	255	0	255	12 370	12 115	4 743,17%
Muut toimintatulot	3 286 410	3 118 050	0	3 118 050	3 006 402	-111 648	-3,58%
Toimintatulot	3 625 573	3 353 305	0	3 353 305	3 287 558	-65 747	-1,96%
<i>josta sisäiset</i>	<i>2 179 563</i>	<i>2 150 075</i>		<i>2 150 075</i>	<i>1 886 742</i>	<i>-263 333</i>	<i>-12,25%</i>

Henkilöstömenot	-310 153	-338 310	0	-338 310	-473 976	-135 666	40,10%
Palvelujen ostot	-1 621 788	-1 659 094	0	-1 659 094	-1 634 960	24 134	-1,45%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 052 119	-1 021 333	0	-1 021 333	-1 153 298	-131 965	12,92%
Avustukset			0		-2 000	-2 000	
Muut toimintamenot	-311 169	-124 241	-260 000	-384 241	-474 087	-89 846	23,38%
Toimintamenot	-3 295 229	-3 142 978	-260 000	-3 402 978	-3 738 322	-335 344	9,85%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-150 977</i>	<i>-133 487</i>		<i>-133 487</i>	<i>-155 731</i>	<i>-22 244</i>	<i>16,66%</i>
Toimintakate	330 344	210 328	-260 000	-49 672	-450 764	-401 092	807,47%
<i>josta sisäiset</i>	<i>2 028 586</i>	<i>2 016 588</i>		<i>2 016 588</i>	<i>1 731 012</i>	<i>-285 576</i>	<i>-14,16%</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-1 964 087	-1 879 020	0	-1 879 020	-1 869 464	9 556	-0,51%
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 633 743	-1 668 692	-260 000	-1 928 692	-2 320 228	-391 535	20,30%

TOIMIELIN: rakennus- ja ympäristöjaosto
TOIMIALA: rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
TILIVELVOLLINEN: tekninen johtaja

Toimiala sisältää rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävät.

Tavoitteet

Tavoite 1	Rakennusvalvonnan lupa-asioiden käsittelyn sujuvuus, tasapuolisen kohtelun varmistaminen ja huolellinen lupaharkinta	
	Mittari Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä.	Tavoitetaso Oikaisuvaatimuksia ja valituksia enintään 3 %.
Toteutuminen	Lupahakemusten käsittely on edelleen sujuvaa ja nopeaa. Yhdestä myönnetystä poikkeamislupasta on valitettu. Poikkeamislupahakemusten käsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota emätilatarkastelun ja valmistelun tärkeyteen tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.	

Tavoite 2	Ympäristönsuojelun lupa-asioiden käsittelyn sujuvuus, tasapuolisen kohtelun varmistaminen ja huolellinen lupaharkinta
------------------	--

	Mittari Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä.	Tavoitetaso Oikaisuvaatimuksia ja valituksia enintään 2 kpl.
Toteutuminen	Yhdestä maa-ainesluvasta on tehty valitus. Valitus ei johtanut päätöksen muuttamiseen.	

Tavoite 3	Lupahakemusten vastaanottaminen	
	Mittari Lupahakemukset toimitettu sähköisesti, k/e.	Tavoitetaso Kaikki lupahakemukset vastaanotetaan sähköisesti lupapisteeseen.
Toteutuminen	Muutamia yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta, kaikki hakemukset tulee jo sähköisesti.	

Tavoite 4	Osoiterekisterin käyttöönotto	
	Mittari Osoiterekisteri otettu käyttöön, k/e.	Tavoitetaso Osoiterekisteri saadaan otettua käyttöön viimeistään 2022 alkuvuodesta ja tehtyä tarvittavat korjaukset kunnan rekisterin.
Toteutuminen	Osoiterekisteri saatiin otettua käyttöön vuoden 2022 ensimmäisellä neljänneksellä. Rekisterissä olevia tietoja on korjattu resurssien sallimissa rajoissa.	

Tavoite 5	Yksityistieavustukset käsittely ennen kesäsulkua	
	Mittari Aika.	Tavoitetaso Päätökset ja maksut ennen elokuun loppua.
Toteutuminen	Yksityistieavustukset saatiin päätettyä ja laitettua maksuun suunnitellun aikataulun mukaisesti.	

Lupatilasto 01.01.2022-31.12.2022

Lupatyyppi		Saapunut	Myönnetty	Muu päätös
R	Rakennuslupa	73	77	0
RJ	Rakennusluvan jatko	11	9	0
RM	Rakennusaikainen muutos	10	10	0
T	Toimenpide	57	58	0
I	Ilmoitus	17	17	0
TP	Tilapäinen lupa	1	1	0
P	Purkamislupa	4	4	0
PI	Purkamisilmoitus	5	5	0
POI	Poikkeamispäätös	17	14	9
MAI	Maisematyölupa	9	8	0
SUU	Suunnittelutarveratkaisu	3	2	0
TJO	Vastuullinen työnjohtaja	153	153	0
L	Lupien ulkopuoliset laskuasiat	5	0	0
KMK	Kehotus	5	0	0
Yhteensä		370	358	9

Taulukko: rakennusvalvonnan lupatilasto

Tuloslaskelma, ulkoiset

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	184 585	155 593	-40 000	115 593	136 460	20 868	18,1 %
Myyntituotot	1 156	20 000		20 000	2 490	-17 510	-87,6 %
Maksutuotot	183 223	135 000	-40 000	95 000	133 262	38 262	
Tuet ja avustukset	205	593		593	464	-129	-21,7 %
Muut toimintatuotot				0	245	245	
TOIMINTAKULUT	-409 595	-435 558		-435 558	-432 696	2 862	-0,7 %
Henkilöstökulut	-218 621	-222 923		-222 923	-228 095	-5 172	2,3 %
Palvelujen ostot	-63 224	-82 535		-82 535	-73 219	9 316	-11,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 653	-2 850		-2 850	-2 244	606	-21,3 %
Avustukset	-120 245	-120 000		-120 000	-121 461	-1 461	1,2 %
Muut toimintakulut	-5 852	-7 250		-7 250	-7 676	-426	5,9 %
TOIMINTAKATE	-225 010	-279 966	-40 000	-319 966	-296 236	23 730	-7,4 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	1 486	20 000		20 000	2 490	-17 510	-87,55%
Maksutulot	183 223	135 000	-40 000	95 000	133 262	38 262	40,28%
Tuet ja avustukset	205	593		593	464	-129	-21,69%
Muut toimintatulot					245	245	
Toimintatulot	184 915	155 593	-40 000	115 593	136 460	20 868	18,05%
<i>josta sisäiset</i>	<i>330</i>						
Henkilöstömenot	-218 621	-222 923		-222 923	-228 095	-5 172	2,32%
Palvelujen ostot	-68 473	-85 607		-85 607	-77 241	8 366	-9,77%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 653	-2 850		-2 850	-2 244	606	-21,26%
Avustukset	-120 245	-120 000		-120 000	-121 461	-1 461	1,22%
Muut toimintamenot	-15 403	-18 124		-18 124	-18 373	-249	1,38%
Toimintamenot	-424 394	-449 504		-449 504	-447 414	2 090	-0,46%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-14 799</i>	<i>-13 946</i>		<i>-13 946</i>	<i>-14 719</i>	<i>-773</i>	<i>5,54%</i>
Toimintakate	-239 480	-293 912	-40 000	-333 912	-310 954	22 957	-6,88%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-14 469</i>	<i>-13 946</i>		<i>-13 946</i>	<i>-14 719</i>	<i>-773</i>	<i>5,54%</i>
Tehtävän kokonaiskustannukset	-239 480	-293 912	-40 000	-333 912	-310 954	22 957	-6,88%

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä satunnaiset erät.

	Alkuperäinen TA 2022	TA- muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama -%
Toimintatulot	8 282 543,68	-40 000,00	8 242 543,68	9 170 347,20	927 803,52	11,26%
Myyntitulot	4 100 729,00	0,00	4 100 729,00	4 544 695,30	443 966,30	10,83%
Maksutulot	397 550,00	-40 000,00	357 550,00	428 720,60	71 170,60	19,91%
Tuet ja avustukset	464 824,68	0,00	464 824,68	1 028 864,31	564 039,63	121,34%
Muut toimintatulot	3 319 440,00	0,00	3 319 440,00	3 168 066,99	-151 373,01	-4,56%
Toimintamenot	-49 620 587,91	-860 000,00	-50 480 587,91	-51 308 390,05	-827 802,14	1,64%
Henkilöstömenot	-10 861 096,21	-200 000,00	-11 061 096,21	-11 412 964,24	-351 868,03	3,18%
Palvelujen ostot	-33 579 250,70	-400 000,00	-33 979 250,70	-34 413 825,71	-434 575,01	1,28%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 157 778,00	0,00	-2 157 778,00	-2 311 941,35	-154 163,35	7,14%
Avustukset	-609 600,00	0,00	-609 600,00	-628 006,86	-18 406,86	3,02%
Muut toimintamenot	-2 412 863,00	-260 000,00	-2 672 863,00	-2 541 651,89	131 211,11	-4,91%
Toimintakate	-41 338 044,23	-900 000,00	-42 238 044,23	-42 138 042,85	100 001,38	-0,24%
Verotulot	25 269 000,00	1 062 000,00	26 331 000,00	26 505 124,69	174 124,69	0,66%
Valtionosuudet	18 200 554,00	293 910,00	18 494 464,00	18 708 748,00	214 284,00	1,16%
Rahoitustulot ja menot	-4 817,84	-14 464,20	-19 282,04	76 766,53	96 048,57	-498,12%
Korkotulot	56 000,00	0,00	56 000,00	46 975,89	-9 024,11	-16,11%
Muut rahoitustulot	162 682,16	0,00	162 682,16	197 199,15	34 516,99	21,22%
Korkomenot	-148 000,00	0,00	-148 000,00	-132 812,56	15 187,44	-10,26%
Muut rahoitusmenot	-75 500,00	-14 464,20	-89 964,20	-34 595,95	55 368,25	-61,54%
Vuosikate	2 126 691,93	441 445,80	2 568 137,73	3 152 596,37	584 458,64	22,76%
Poistot ja arvonalentumiset	-2 523 560,00	0,00	-2 523 560,00	-2 643 986,53	-120 426,53	4,77%
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 523 560,00	0,00	-2 523 560,00	-2 632 707,19	-109 147,19	4,33%
Arvonalentumiset		0,00		-11 279,34	-11 279,34	
Satunnaiset erät		0,00		5 967,79	5 967,79	
Satunnaiset tulot		0,00		5 967,79	5 967,79	
Tilikauden tulos	-396 868,07	441 445,80	44 577,73	514 577,63	469 999,90	1054,34%
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	420 229,00	0,00	420 229,00	407 048,70	-13 180,30	-3,14%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	23 360,93	441 445,80	464 806,73	921 626,33	456 819,60	98,28%

Harmaalla pohjalla esitetty kunnanvaltuustoon nähden sitovat erät.

Verotulojen erittely

	Alkuperäinen TA 2022	TA muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Verotulot	25 269 000	1 062 000	26 331 000	26 505 125	174 125
Kunnan tulovero	21 486 000	420 000	21 906 000	21 931 960	25 960
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 361 000	642 000	2 003 000	2 051 119	48 119
Kiinteistövero	2 422 000	0	2 422 000	2 522 046	100 046

Tuloveron määräytyminen	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Tuloveroprosentti	21,50	21,50	21,50	21,50	21,00	21,00
Verotettava tulo, € / as *	16 263	15 379	15 015	14 533	14 141	13 570
Muutosprosentti	5,74	2,42	2,84	2,76	4,21	-2,54

Taulukko: tuloveroprosentti, verotettava tulo/asukas (eur). Lähde: Kuntaliiton veroennustekihikko. * Maksuunpantua kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot. Vuoden 2022 luku on ennakkotieto.

Kiinteistöveroprosentit			
Vuosi	Yleinen	Vakituinen asuinrakennus	Muut asuinrakennukset
2022	1,10	0,48	1,10
2021	1,10	0,48	1,10
2020	1,10	0,48	1,10
2019	1,10	0,48	1,10
2018	1,00	0,45	1,05
2017	1,00	0,45	1,05
2016	1,00	0,45	1,05
2015	1,00	0,45	1,05

Taulukko: kiinteistöveroprosentit

Valtionosuuksien erittely

	Alkuperäinen TA 2022	TA muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Valtionosuudet	14 262 881	10 055	14 272 936	14 505 542	232 606
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	15 170 390	10 055	15 180 445	15 153 390	-27 055
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-907 509	0	-907 509	-647 848	259 661
Verotulomenetysten korvaus	3 937 673	283 855	4 221 528	4 203 206	-18 322
Yhteensä	18 200 554	293 910	18 494 464	18 708 748	214 284

2.3 Investointien toteutuminen

Investointimenojen toteutumisaste oli 42,4 prosenttia (vuonna 2021 60,2 prosenttia) talousarviosta. Valtuustoon nähden sitova taso on esitetty sinisellä korostuksella.

Investointikohde	Nimi	TA2022	TA-muu- tokset	MTA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %
19290 Kunnan investoinnit							
TEKNINEN LAUTAKUNTA							
19290300 Rakennukset							
1929035 Talonrakennus uushankinta							
192903540_00002	Syrjänharjun kota						
	Toimintakulut		0		-43 443,83	-43 443,83	
	Nettomeno		0		-43 443,83	-43 443,83	
1929037 Talonrakennus korjausinvestointi							
192903740_00003	Viirikukon päiväkodin katon uusiminen						
	Toimintakulut	-90 000	0	-90 000		90 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-90 000	0	-90 000		90 000,00	-100,00%
192903740_00009	Kostian esikoulun aita						
	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000	0,00	10 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000	0,00	10 000,00	-100,00%
192903740_00010	Kostian koulun salaoja- ja sadevesiviemäröinti						
	Toimintakulut	-120 000	0	-120 000	0,00	120 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-120 000	0	-120 000	0,00	120 000,00	-100,00%
192903740_00011	Mikkelinmäen museon kattoremontti						
	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000	-12 161,76	-2 161,76	21,62%
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000	-12 161,76	-2 161,76	21,62%
192903740_00012	Yhteiskoulun lattiamattokorjaukset						
	Toimintakulut	-15 000	0	-15 000		15 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-15 000	0	-15 000		15 000,00	-100,00%
19290375 Tekninen							
192903750_00003	Luopioisten kunnanvir. Pihapiirin as.rakennuk- sen katto						
	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
192903750_00006	Kiinteistösaneeraukset 2022						
	Toimintakulut	-100 000	0	-100 000	0,00	100 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-100 000	0	-100 000	0,00	100 000,00	-100,00%
192903750_00007	Luopioisten seuratalon ulkomaalaus						
	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%

192906350_00002	Taloautomaatioiden saneeraus	Toimintakulut	-40 000	0	-40 000	40 000,00	-100,00%	
		Nettomeno	-40 000	0	-40 000	40 000,00	-100,00%	
192906780_00001	Yhtenäiskoulun astianpesulinjasto	Toimintakulut		0	-153 147,33	-153 147,33		
		Nettomeno		0	-153 147,33	-153 147,33		
19290376 Elinvoimapalvelu								
192903760_00002	Luopioisten liikuntahallin ulkomaalaus	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000	30 000,00	-100,00%	
		Nettomeno	-30 000	0	-30 000	30 000,00	-100,00%	
Yhteensä 192903 Rakennukset								
		Toimintakulut	-475 000	0	-475 000	-208 752,92	266 247,08	-56,05%
		Nettomeno	-475 000	0	-475 000	-208 752,92	266 247,08	-56,05%
192904 Kiinteät rakenteet ja laitteet								
1929041 Tekninen toimi								
192904150_00007	Lastenlinnan metsä	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000	30 000,00	-100,00%	
		Nettomeno	-30 000	0	-30 000	30 000,00	-100,00%	
192904150_00009	Vohlisaaren kaavatie	Toimintakulut	-25 000	0	-25 000	25 000,00	-100,00%	
		Nettomeno	-25 000	0	-25 000	25 000,00	-100,00%	
192904150_00011	Syrjänharjun maisemaportaat	Toimintakulut	-15 000	0	-15 000	-21 519,95	-6 519,95	43,47%
		Nettomeno	-15 000	0	-15 000	-21 519,95	-6 519,95	43,47%
192904150_00013	Onkkaalan urheilukentän peruskorjaus	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000	30 000,00	-100,00%	
		Nettomeno	-30 000	0	-30 000	30 000,00	-100,00%	
192904150_00016	Laipanmaan polkureitti	Toimintakulut		0		-3 250,00	-3 250,00	
		Toimintatuotot		0		3 250,00	3 250,00	
		Nettomeno		0		0,00	0,00	
192904150_00017	Onkkaalantien ja Keskustien peruskorjaus	Toimintakulut	-50 000	0	-50 000	-42 914,05	7 085,95	-14,17%
		Nettomeno	-50 000	0	-50 000	-42 914,05	7 085,95	-14,17%
192904150_00018	Eri kohteiden päällystäminen	Toimintakulut	-70 000	0	-70 000	-39 070,00	30 930,00	-44,19%
		Nettomeno	-70 000	0	-70 000	-39 070,00	30 930,00	-44,19%
192904150_00019	Tievalaistuksen uusiminen 2022	Toimintakulut	-150 000	0	-150 000	-92 838,00	57 162,00	-38,11%
		Nettomeno	-150 000	0	-150 000	-92 838,00	57 162,00	-38,11%
192904150_00020	Tieyhteys Aapiskukko-Kankaanmaa	Toimintakulut	-15 000	0	-15 000	-10 125,88	4 874,12	-32,49%
		Nettomeno	-15 000	0	-15 000	-10 125,88	4 874,12	-32,49%

192904150_00021 Keskitien peruskorjaus	Toimintakulut	-20 000	0	-20 000	-5 590,00	14 410,00	-72,05%
	Nettomeno	-20 000	0	-20 000	-5 590,00	14 410,00	-72,05%
192904150_00022 Luopioisten keskustan parkkipaikan (K-market Järvikansa)	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000		10 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000		10 000,00	-100,00%
192904150_00023 Rautajärven liikuntapaikkojen peruskorjaus	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000	-26 641,05	3 358,95	-11,20%
	Nettomeno	-30 000	0	-30 000	-26 641,05	3 358,95	-11,20%
192904150_00024 Haanloukkaan tekojään valaistus ja pukeutumistilojen remonto	Toimintakulut	-20 000	0	-20 000	-700,00	19 300,00	-96,50%
	Nettomeno	-20 000	0	-20 000	-700,00	19 300,00	-96,50%
192904150_00025 Ulkoilualueet	Toimintakulut	-20 000	0	-20 000	0,00	20 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-20 000	0	-20 000	0,00	20 000,00	-100,00%
192904150_00026 Pakanrannan parkkialueen muutostyöt	Toimintakulut		0		-13 360,39	-13 360,39	
	Nettomeno		0		-13 360,39	-13 360,39	
	Toimintatuotot		0		3 250,00	3 250,00	
	Toimintakulut	-485 000	0	-485 000	-256 009,32	228 990,68	-47,21%
	Nettomeno	-485 000	0	-485 000	-252 759,32	232 240,68	-47,88%
192906 Koneet ja kalusto							
192906310_00002 Kameravalvonnan rakentaminen	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
192906770_00002 Mainoskyttilä kuntamarkkinointiin	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000		10 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000		10 000,00	-100,00%
	Toimintakulut	-40 000	0	-40 000	0,00	40 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-40 000	0	-40 000	0,00	40 000,00	-100,00%
Yhteensä tekninen lautakunta			0	0	0	3 250,00	3 250,00
	Toimintakulut	-1 000 000	0	-1 000 000	-464 762,24	535 237,76	-53,52%
	Nettomeno	-1 000 000	0	-1 000 000	-461 512,24	538 487,76	-53,85%

Investointikohde

Nimi

TA2022

TA-muutokset

MTA 2022

2022

Poikkeama

Poikkeama %

1929046 Vesilaitos (taseyksikkö)**19290461 Vesilaitos**

192904610_00003 Putkistosaneeraukset, vesi	Toimintakulut	-70 000	0	-70 000	70 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-70 000	0	-70 000	70 000,00	-100,00%	
192904610_00005 Lastenlinnan teollisuusalue, vesi	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000	10 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000	10 000,00	-100,00%	
192904610_00009 Vesilinjojen automaatio	Toimintakulut	-50 000	0	-50 000	50 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-50 000	0	-50 000	50 000,00	-100,00%	
192904610_00018 Luopioisten keskustan kunnallistekniikan jatko	Toimintakulut	-20 000	0	-20 000	20 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-20 000	0	-20 000	20 000,00	-100,00%	
192904610_00019 Putkistosaneeraukset, vesi 2022	Toimintakulut		0	-10 570,45	-10 570,45		
	Nettomeno		0	-10 570,45	-10 570,45		
192904610_00021 Sappeen alueen runkovesijohdon jatko	Toimintakulut	-250 000	0	-250 000	250 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-250 000	0	-250 000	250 000,00	-100,00%	
192904610_00022 Luopioisten vedenottamon takuuaikaiset työt	Toimintakulut		0	-18 217,50	-18 217,50		
	Nettomeno		0	-18 217,50	-18 217,50		
192906760_00002 Vesimittareiden vaihdot	Toimintakulut	-50 000	0	-50 000	-9 965,02	40 034,98	-80,07%
	Nettomeno	-50 000	0	-50 000	-9 965,02	40 034,98	-80,07%

Yhteensä 19290461 Vesilaitos

	Toimintakulut	-450 000	0	-450 000	-38 752,97	411 247,03	-91,39%
	Nettomeno	-450 000	0	-450 000	-38 752,97	411 247,03	-91,39%

19290462 Viemärlaitos

192904620_00003 Putkistosaneeraukset, viemäri	Toimintakulut	-130 000	0	-130 000	130 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-130 000	0	-130 000	130 000,00	-100,00%	
192904620_00004 Lastenlinnan teollisuusalue, viemäri	Toimintakulut	-10 000	0	-10 000	10 000,00	-100,00%	
	Nettomeno	-10 000	0	-10 000	10 000,00	-100,00%	
192904620_00008 Tommola, viemäri	Toimintakulut		0	-658,21	-658,21		
	Nettomeno		0	-658,21	-658,21		
192904620_00009 Epaalan viemäroinnin jatko	Toimintakulut	-150 000	0	-150 000	0,00	150 000,00	-100,00%
	Nettomeno	-150 000	0	-150 000	0,00	150 000,00	-100,00%
192904620_00010 Putkistosaneeraukset, viemäri 2022	Toimintakulut		0	-34 775,92	-34 775,92		

		Nettomeno		0		-34 775,92	-34 775,92	
192904620_00011	Pappilan ja Kuulialan viemäröinnin jatkon suunnittelu	Toimintakulut	-20 000	0	-20 000		20 000,00	-100,00%
		Nettomeno	-20 000	0	-20 000		20 000,00	-100,00%
Yhteensä 19290462 Viemärlaitos								
		Toimintakulut	-310 000	0	-310 000	-35 434,13	274 565,87	-88,57%
		Nettomeno	-310 000	0	-310 000	-35 434,13	274 565,87	-88,57%
19290463 Vesi- ja viemärlaitoksen yhteiset projektit								
192904630_00002	Vohlisaaren kunnallistekniikka (vesi- ja viemäri)	Toimintakulut	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
		Nettomeno	-30 000	0	-30 000		30 000,00	-100,00%
192904630_00003	Vesi- ja viemäriinjojen haarojen rakentaminen 2022	Toimintakulut	-150 000	0	-150 000	-16 021,55	133 978,45	-89,32%
		Nettomeno	-150 000	0	-150 000	-16 021,55	133 978,45	-89,32%
192904630_00004	Viherkostiala II:n kunnallistekniikka (vesilaitos)	Toimintakulut	-15 000	0	-15 000		15 000,00	-100,00%
		Nettomeno	-15 000	0	-15 000		15 000,00	-100,00%
Yhteensä 19290463 Vesi- ja viemärlaitoksen yhteiset projektit								
		Toimintakulut	-195 000	0	-195 000	-16 021,55	178 978,45	-91,78%
		Nettomeno	-195 000	0	-195 000	-16 021,55	178 978,45	-91,78%
Yhteensä 1929046 Vesilaitos (taseyksikkö)								
		Toimintakulut	-955 000	0	-955 000	-90 208,65	864 791,35	-90,55%
		Nettomeno	-955 000	0	-955 000	-90 208,65	864 791,35	-90,55%

Investointikohde	Nimi	TA2022	TA-muutokset	MTA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %
Sivistyslautakunnan alaiset							
192906 Koneet ja kalusto							
1929063 Tietokonelaitteet							
19290634 Sivistys							
192906340_00001	Budjetointikohde - tietokoneet / sivistys	Toimintakulut	-25 000	0	-25 000	25 000,00	-100,00%
		Nettomeno	-25 000	0	-25 000	25 000,00	-100,00%
Yhteensä sivistyslautakunta		Toimintakulut	-25 000	0	-25 000	25 000,00	-100,00%

Nettomeno	-25 000	0	-25 000	25 000,00	-100,00%
------------------	---------	---	---------	-----------	----------

Investointikohde	Nimi	TA2022	TA- muutokset	MTA 2022	2022	Poikkeama	Poikkeama %	
Kunnanhallituksen alaiset								
1929067 Muut koneet ja kalusto								
19290670 Kunnanhallitus								
192906700_00002	Ruokahuollon laite- ja kalustohankinnat	Toimintakulut	-87 000	0	-87 000	87 000,00	-100,00%	
		Nettomeno	-87 000	0	-87 000	87 000,00	-100,00%	
19290000 Kiinteä omaisuus								
1929000101	Maa-alueiden uushankinta	Toimintakulut	-100 000	0	-100 000	-313 487,00	213,49 %	
		Nettomeno	-100 000	0	-100 000	-313 487,00	213,49 %	
1929000102	Maa-alueiden myynti	Toimintatuotot	250 000	0	250 000	121 360,00	-51,46 %	
		Nettomeno	250 000	0	250 000	121 360,00	-51,46 %	
19290100 Osakkeet								
1929000201	Osakkeiden osto	Pysyvät vastaavat		0	-53 786,08	-53 786,08		
		Nettomeno		0	-53 786,08	-53 786,08		
1929000202	Osakkeiden myynti	Pysyvät vastaavat		0	19 017,37	19 017,37		
		Nettomeno		0	19 017,37	19 017,37		
Yhteensä 19290670 Kunnanhallitus		Toimintatuotot	250 000	0	250 000	140 377,37	-43,85%	
		Toimintakulut	-187 000	0	-187 000	-367 273,08	96,40%	
		Nettomeno	63 000	0	63 000	-226 895,71	-460,15 %	
Yhteensä 19290 Kunnan investoinnit								
		Toimintakulut	-2 167 000	0	-2 167 000	-918 993,97	1 248 006,03	-57,59%
		Toimintatuotot	250 000	0	250 000	140 377,37	-109 622,63	-78,09 %
		Nettomeno	-1 917 000	0	-1 917 000	-778 616,60	1 138 383,40	-146,21%

2.4 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

Ulkoisen TP talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio -muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama- %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	2 126 691,93	441 445,80	2 568 137,73	3 152 596,37	584 458,64	22,76%
Satunnaiset erät		0,00		5 967,79	5 967,79	
Tulorahoituksen korjaukset	-100 000,00	260 000,00	160 000,00	17 925,84	-142 074,16	-88,80%
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-2 167 000,00	0,00	-2 167 000,00	-918 993,97	1 248 006,03	-57,59%
Rahoitusosuudet investointimenoihin				0,00	0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	250 000,00	-260 000,00	-10 000,00	369 733,08	379 733,08	-3 797,33%
Toiminta ja investoinnit, netto	109 691,93	441 445,80	551 137,73	2 627 229,11	2 076 091,38	376,69%
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys		0,00		-8 379,03	-8 379,03	
Antolainasaamisten vähennys		0,00		0,00	0,00	
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-897 000,00	0,00	-897 000,00	-897 435,84	-435,84	0,05%
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Vaikutus maksuvalmiuteen	0,00	0,00	0,00	1 046 242,31	1 046 242,31	

Vaikutus maksuvalmiuteen -erään sisältyy: toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Valtuustoon nähden sitovat erät on merkitty harmaalla pohjalla. Vaikutus maksuvalmiuteen -erään sisältyy: toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

2.6 Yhteenvedo käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, rahoitusosan ja investointiosan toteutumisesta

Käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten tuottojen ja kulujen erotus eli netto.

Toimiala	TA2022	TA-muu- tokset	MTA2022	TP2022	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Tekniset palvelut	-1 806 260	-260 000	-2 066 260	-2 181 776	-115 515	5,6 %
Elinvoimapalvelut	-418 678	0	-418 678	-408 555	10 123	-2,4 %
Tarkastustoimi	-22 722	0	-22 722	-25 621	-2 899	12,8 %
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	-279 966	-40 000	-319 966	-296 236	23 730	-7,4 %
Maankäyttö ja kaavoitus	-114 598	0	-114 598	-79 576	35 022	-30,6 %
Hallintopalvelut	-1 740 121	0	-1 740 121	-1 644 781	95 341	-5,5 %
Talous- ja tukipalvelut	-1 852 008	0	-1 852 008	-1 777 962	74 046	-4,0 %

Sivistyspalvelut	-8 586 973	-200 000	-8 786 973	-8 867 221	-80 248	0,9 %
Sosiaali- ja terveystal- velut	-27 059 128	-400 000	-27 459 128	-27 371 817	87 311	-0,3 %
Vesihuoltolaitos	542 410	0	542 410	514 735	-27 674	-5,1 %

*Taulukko: käyttötalousosan ulkoisen toimintakatteen (toimintatuottojen ja -kuluja erotus) toteutuminen toimialoit-
tain. Luvut euroina.*

Kunnanvaltuustoon nähden sitova toimintakate ylittyy teknisten palveluiden, vesihuoltolaitoksen, sivistyspalveluiden sekä tarkastustoimen osalta yllä olevan taulukon mukaisesti.

	TA2022	TA-muu- tokset	MTA2022	TP2022	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Rahoitustulot ja -menot (netto)	-4 818	-14 464	-19 282	76 767	96 049	-498,1 %

Taulukko: tuloslaskelmaosan rahoitustulojen ja -menojen (netto) toteutuminen. Luvut euroina.

	TA2022	TA-muutok- set	MTA2022	TP2022	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Antolainat (brutto)	0		0	-8 379	-8 379	
Lainanlyhennykset (brutto)	-897 000		-897 000	-897 436	-436	0,1 %
Lainojen lisäykset (brutto)	0		0	0	0	0,0 %

*Taulukko: rahoitusosan antolainojen (brutto), lainanlyhennysten (brutto) ja lainojen lisäysten (brutto) toteutuminen.
Luvut euroina.*

Kunnanvaltuustoon nähden sitova erä *antolainat (brutto)* ylittyy 8 379 eurolla talousarvioon nähden.

Toimiala	TA2022	TA-muutok- set	MTA2022	TP2022	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Kunnanhallitus	63 000		63 000	-226 896	-289 896	-460,2%
Tekninen lautakunta (tek- niset palvelut)	-1 000 000		-1 000 000	-461 512	538 488	-53,9 %
Vesihuoltolaitos	-955 000		-955 000	-90 209	864 791	-90,6 %
Sivistyslautakunta	-25 000		-25 000	0	25 000	-100,0 %
Investoinnit yhteensä	-1 917 000		-1 917 000	-778 617	1 138 383	-146,2 %

Taulukko: investointiosan investointimenojen ja -tulojen (netto) toteutuminen. Luvut euroina.

Kunnanhallituksen osalta sitovuustaso ylittyy valtuustoon nähden. Syynä mm. yleisestä taloustilanteesta johtuvat tonttimyynnin hidastuminen, minkä johdosta maa-alueiden myyntituotot eivät kehittyneet talousarviossa arvioidun mukaisina.

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

2.5 Tuloslaskelma

	1-12/2022		1-12/2021	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	2 633 697,54		2 682 064,08	
Maksutuotot	428 720,60		508 646,32	
Tuet ja avustukset	1 028 864,31		413 365,92	
Muut toimintatuotot	1 282 258,67	5 373 541,12	1 491 404,47	5 095 480,79
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-8 916 566,10		-8 402 046,76	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-2 193 402,42		-2 086 647,42	
Muut henkilösivukulut	-302 995,72		-293 299,93	
Palvelujen ostot	-32 523 933,94		-30 545 692,71	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 291 769,22		-2 082 567,57	
Avustukset	-628 006,86		-755 074,08	
Muut toimintakulut	-654 909,71	-47 511 583,97	-549 313,87	-44 714 642,34
Toimintakate		-42 138 042,85		-39 619 161,55
Verotulot		26 505 124,69		25 908 000,63
Valtionosuudet		18 708 748,00		17 459 268,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	9 390,12		1 294,90	
Muut rahoitustuotot	181 148,77		176 843,71	
Korkokulut	-95 226,79		-103 805,83	
Muut rahoituskulut	-18 545,57	76 766,53	-2 896,79	71 435,99
Vuosikate		3 152 596,37		3 819 543,07
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 632 707,19		-2 596 908,70	
Arvonalentumiset	-11 279,34	-2 643 986,53	-10 096,25	-2 607 004,95
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	5 967,79	5 967,79		
Tilikauden tulos		514 577,63		1 212 538,12
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		407 048,70		629 214,66
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		921 626,33		1 841 752,78

2.6 Tase

VASTAAVAA	2022	2021
A Pysyvät vastaavat	38 670 887,29	40 775 159,74
I Aineettomat hyödykkeet	428 244,65	564 160,95
2. Muut pitkävaikutteiset menot	428 244,65	564 160,95
II Aineelliset hyödykkeet	30 551 382,59	32 542 544,53
1. Maa- ja vesialueet	5 445 357,23	5 182 866,14
2. Rakennukset	13 471 675,14	15 269 543,99
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 210 843,41	11 901 173,92
4. Koneet ja kalusto	248 436,14	109 502,40
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	175 070,67	79 458,08
III Sijoitukset	7 691 260,05	7 668 454,26
1. Osakkeet ja osuudet	7 468 532,71	7 439 641,79
3. Muut lainasaamiset	177 048,31	191 512,47
4. Muut saamiset	45 679,03	37 300,00
B Toimeksiantojen varat	380 792,92	383 378,92
2. Lahjoitusrahastojen varat	380 792,92	383 378,92
C Vaihtuvat vastaavat	9 956 247,44	6 959 863,78
II Saamiset	1 274 885,08	1 046 157,97
Lyhytaikaiset saamiset	1 274 885,08	1 046 157,97
1. Myyntisaamiset	345 644,39	390 745,66
2. Lainasaamiset	20 000,00	30 000,00
3. Muut saamiset	349 369,51	203 653,35
4. Siirtosaamiset	559 871,18	421 758,96
IV Rahat ja pankkisaamiset	8 681 362,36	5 913 705,81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	49 007 927,65	48 118 402,44

VASTATTAVAA	2022	2021
A Oma pääoma	29 922 551,11	29 000 924,78
I Peruspääoma	15 061 194,75	15 061 194,75
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	13 939 730,03	12 097 977,25
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	921 626,33	1 841 752,78
 B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	 1 953 918,37	 2 360 967,07
1. Poistoero	1 953 918,37	2 360 967,07
 D Toimeksiantojen pääomat	 581 502,69	 584 567,69
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	581 502,69	584 567,69
 E Vieras pääoma	 16 549 955,48	 16 171 942,90
I Pitkäaikainen	10 780 900,17	11 576 095,50
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 823 345,92	7 703 344,60
3. Lainat julkisyhteisöiltä	12 754,72	29 400,42
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	3 944 799,53	3 843 350,48
II Lyhytaikainen	5 769 055,31	4 595 847,40
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	879 998,68	879 998,68
3. Lainat julkisyhteisöiltä	16 772,61	17 564,07
5. Saadut ennakot	336 578,80	396 838,53
6. Ostovelat	1 731 893,62	1 566 956,14
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	328 673,73	332 215,98
8. Siirtovelat	2 475 137,87	1 402 274,00
 VASTATTAVAA YHTEENSÄ	 <u>49 007 927,65</u>	 <u>48 118 402,44</u>

2.7 Rahoituslaskelma

	2022		2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	3 152 596,37		3 819 543,07	
Satunnaiset erät	5 967,79			
Tulorahoituksen korjauserät	17 925,84	3 176 490,00	-308 879,31	3 510 663,76
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-918 993,97		-1 452 580,50	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		7 040,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	369 733,08	-549 260,89	401 346,00	-1 044 194,50
Toiminnan ja investointien rahavirta		2 627 229,11		2 466 469,26
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-8 379,03		0,00	
Antolainasaamisten vähennys	0,00	-8 379,03	2 350,00	2 350,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-897 435,84		-897 022,80	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-897 435,84	0,00	-897 022,80
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-479,00		-340,74	
Saamisten muutos	-228 727,11		-91 922,86	
Korottomien velkojen muutos	1 275 448,42	1 046 242,31	-493 731,70	-585 995,30
Rahoituksen rahavirta		140 427,44		-1 480 668,10
Rahavarojen muutos		2 767 656,55		985 801,16
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	8 681 362,36		5 913 705,81	
Rahavarat 1.1.	5 913 705,81	2 767 656,55	4 927 904,65	985 801,16

2.8 Konsernituloslaskelma

KONSERNIN TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toimintatuotot	28 718 830,13	29 740 318,50
Toimintakulut	-69 466 228,47	-66 833 936,99
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	55 524,94	36 182,65
TOIMINTAKATE	-40 691 873,41	-37 057 435,85
Verotulot	26 473 903,51	25 888 284,22
Valtionosuudet	18 790 302,09	17 689 146,78
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	24 942,42	4 212,40
Muut rahoitustuotot	164 650,33	176 853,01
Korkokulut	-198 389,03	-251 392,91
Muut rahoituskulut	-206 173,47	-153 127,96
VUOSIKATE	4 357 362,45	6 296 539,69
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 002 135,76	-3 916 479,84
Arvonalentumiset	-11 279,34	-10 096,25
TILIKAUDEN TULOS	343 947,35	2 369 963,61
Tilinpäätössiirrot	606,34	177,55
Tilikauden verot	-84 167,24	-184 267,98
Laskennalliset verot	13 010,16	-115 523,89
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-115 270,44	-294 804,29
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	158 126,16	1 775 545,00

2.9 Konsernitase

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	196 689,39	74 850,50
Muut pitkävaikutteiset menot	154 488,26	632 663,35
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	3 352,70	88 368,87
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	354 530,35	795 882,72
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	6 024 182,23	5 746 518,05
Rakennukset	23 976 852,67	26 269 740,51
Kiinteät rakenteet ja laitteet	19 167 143,12	19 956 349,70
Koneet ja kalusto	2 059 829,22	2 042 180,26
Muut aineelliset hyödykkeet	-92 628,11	12 200,82
	2 035 132,63	1 211 431,96
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	53 170 511,76	55 238 421,31
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	1 866 156,46	1 579 928,81
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	426 166,82	489 077,25
Muut lainasaamiset	96 151,09	112 806,95
Muut saamiset	29 714,45	26 835,42
Sijoitukset yhteensä	2 418 188,82	2 208 648,43
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	55 943 230,93	58 242 952,46
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	99 469,67	122 257,48
Lahjoitusrahastojen varat	383 490,55	383 792,28
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHTEENSÄ	482 960,22	506 049,77

VAIHTUVAT VASTAAVAT**Vaihto-omaisuus**

Aineet ja tarvikkeet 253 891,50 305 525,29

Vaihto-omaisuus yhteensä 253 891,50 305 525,29

Saamiset**Pitkäaikaiset saamiset**

Lainasaamiset 33 151,77 0,00

Laskennalliset verosaamiset 1 684,34 1 675,62

Muut saamiset 2 077,95 3 538,61

Siirtosaamiset 10 346,49 17 517,46

Pitkäaikaiset saamiset yhteensä 47 260,54 22 731,69

Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset 2 380 402,21 2 708 239,99

Lainasaamiset 26 566,62 31 445,14

Laskennalliset verosaamiset 23,21 2 211,95

Muut saamiset 707 863,37 797 739,59

Siirtosaamiset 770 276,73 616 844,87

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä 3 885 132,13 4 156 481,53

Saamiset yhteensä 3 932 392,67 4 179 213,22

Rahoitusarvopaperit

Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin 2 768,40 5 075,97

Joukkovelkakirjalainasaamiset 20 370,07 26 412,66

Muut arvopaperit 62 639,28 5 425,30

Rahoitusarvopaperit yhteensä 85 777,75 36 913,94

Rahat ja pankkisaamiset 12 155 717,83 10 069 265,56

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ 16 427 779,75 14 590 918,01

VASTAAVAA YHTEENSÄ 72 853 970,91 73 339 920,24

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 061 194,75	15 061 194,75
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	4 296,97	4 296,97
Arvonkorotusrahasto	6 957,10	6 860,00
Muut omat rahastot	19 406,80	20 013,13
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	17 025 892,38	15 250 347,38
Tilikauden yli-/alijäämä	158 126,16	1 775 545,00
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	32 275 874,15	32 118 257,24
VÄHEMMISTÖSUUDET	298 873,82	680 000,56
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	516 863,82	567 963,52
PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ	516 863,82	567 963,52
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	98 616,76	122 257,81
Lahjoitusrahastojen pääomat	626 607,30	631 980,53
Muut toimeksiantojen pääomat	-7,79	4,57
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHTEENSÄ	725 216,26	754 242,91
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	18 770 175,79	19 890 151,04
Lainat julkisyhteisöiltä	606 008,36	381 884,96
Lainat muilta luotonantajilta	3 251 297,78	3 340 678,95
Muut velat	5 312 724,96	5 237 225,02
Laskennalliset verovelat	2 434,43	4 204,75
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	27 942 641,31	28 854 144,73
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 706 839,03	1 577 896,18
Lainat julkisyhteisöiltä	105 947,12	107 375,14
Lainat muilta luotonantajilta	183 115,05	224 231,31
Saadut ennakot	388 015,02	429 019,84
Ostovelat	3 019 073,44	3 017 909,22
Muut velat	710 664,07	726 720,40
Siirtovelat	4 628 967,44	3 910 941,05
Laskennalliset verovelat	351 880,36	371 218,15
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	11 094 501,54	10 365 311,29
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	39 037 142,85	39 219 456,02
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	72 853 970,90	73 339 920,24

2.10 Konsernirahoituslaskelma

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4 357 362,45	6 296 539,69
Tilikauden verot	-84 167,24	-184 267,98
Tulorahoituksen korjaukset	-175 555,72	-286 246,48
Yhteensä	4 097 639,48	5 826 025,23
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 620 748,49	-3 480 672,91
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	7 040,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 025 971,22	783 326,85
Yhteensä	-1 594 777,27	-2 690 306,06
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 502 862,21	3 135 719,17
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 879,03	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	2 191,70	4 541,70
Yhteensä	-687,33	4 541,70
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 074 247,23	5 380 463,47
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 026 764,90	-6 263 164,65
Lyhytaikaisten lainojen muutos	53 683,21	-11 895,61
Yhteensä	-898 834,45	-894 596,79
Oman pääoman muutokset	-495 990,97	-189 802,27
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-5 937,10	-2 517,89
Vaihto-omaisuuden muutos	51 633,79	-18 015,78
Saamisten muutos	244 640,52	-390 888,20
Korottomien velkojen muutos	737 629,40	-130 031,88
Yhteensä	1 027 966,61	-541 453,75
Rahoituksen rahavirta	-367 546,14	-1 621 311,10
Rahavarojen muutos	2 135 316,08	1 514 408,06
Rahavarat 31.12.	12 241 495,58	10 106 179,50

3 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

3.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

3.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Pälkäneen kunnan poistosuunnitelmaa muutettiin 8.2.2016 ja poistosuunnitelmaa on sovellettu vuoden 2015 tilinpäätöksestä lähtien. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Rahoitusomaisuus

Saamiset ja rahoitusomaisuus on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

3.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Valtion kunnille maksamat koronasta johtuvat korvaukset maksettiin vuonna 2022 vuoden 2021 tapaan kunnille erikseen haettavina toteutuneisiin kustannuksiin perustuvina valtionavustuksina. Pälkäne sai toteutuneisiin koronakustannuksiin perustuen valtionavustusta yhteensä 298 563,51 euroa ja avustus kirjattiin sosiaali- ja terveystalouden alle toimintatuottoihin (tuet ja avustukset).

Pälkäneellä vuoden 2021 korona-avustus vähensi Kangasalan sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alueen laskutusta yhteensä 535 469 eurolla. Vuonna 2021 saatu valtionavustus ei siis näkynyt kunnan omissa toimintatuotoissa, mutta vähensi sosiaali- ja terveystalouden toimialan toimintakuluja.

Yhteisöverotulojen osalta tulee huomioida, että kuntien määräaikainen 10 %-yksikön korotus päättyi vuoden 2021 eli vuonna 2022 kunnalle tilitettiin yhteisöveroja alemmalla jako-osuudella.

Satunnaisiin tuottoihin kirjattu 5 968 euroa on seurausta koulutus kuntayhtymä Tavastian kiinteistöomaisuuden siirtämisestä erilliselle liikelaitos kuntayhtymälle. Kaikki jäsenkunnat ovat tehneet kirjauksen yhteneväisesti samalla tavalla.

3.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Osakkuusyhteisöistä yhdistelemättä on jätetty asunto-osakeyhtiöt. Kunnalla on sääntöihin perustuva määräysvalta Pälkäneen Tauko osuuskunnassa. Osuuskunta on jätetty yhdistelemättä konserniin. Em. tahoja ei ole yhdistelty konserniin, koska niiden merkitys on riittävän vähäinen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Konsernia koskeva taulukko on esitetty toimintakertomuksen kohdassa 1.8.1.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

3.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Hallintopalvelut	742 750,68	767 751,41	635 545,90	675 916,68
Talous- ja tukipalvelut	382 232,82	441 222,56	382 232,82	441 224,84
Maankäyttö ja kaavoitus	6 238,40	2 231,50	6 238,40	2 231,50
Elinvoimapalvelut	157 970,22	76 888,65	158 042,80	77 788,65
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	21 687 644,01	22 951 085,61	409 779,13	106 134,00
Sivistyspalvelut	1 160 208,00	883 366,83	952 227,30	850 993,03
Tekniset palvelut	3 235 809,49	3 205 572,84	1 400 815,78	1 446 010,15
Rakennus- ja ympäristöjaosto	136 460,38	184 584,59	136 460,38	184 584,59
Vesilaitos	1 209 516,13	1 227 614,51	1 292 198,61	1 310 597,35
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>28 718 830,13</i>	<i>29 740 318,50</i>	<i>5 373 541,12</i>	<i>5 095 480,79</i>

7. Verotulojen erittely

	Kunta	
	2022	2021

Kunnan tulovero	21 931 960,09	21 484 636,31
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 051 118,60	2 028 082,32
Kiinteistövero	2 522 046,00	2 395 282,00
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>26 505 124,69</i>	<i>25 908 000,63</i>

8. Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2022	2021
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	15 153 390,00	14 804 412,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)</i>	<i>4 268 016,00</i>	<i>4 431 454,00</i>
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-647 848,00	-902 283,00
Verotulomenetysten kompensatio	4 203 206,00	3 557 139,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>18 708 748,00</i>	<i>17 459 268,00</i>

9. Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2022	2021
Asiakaspalvelujen ostot	28 565 825,57	27 210 656,82
Muiden palvelujen ostot	3 958 108,37	3 335 035,89
<i>Kaupungin / Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>32 523 933,94</i>	<i>30 545 692,71</i>

Liitetieto 11 – Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista kunnan tilinpäätöksessä

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja poistomenetelmät ovat:

Aineettomat oikeudet	Tasapoisto 5-20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto 2 – 5 vuotta
Rakennukset ja rakennelmat	Tasapoisto 10 - 30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto 15 vuotta
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	Tasapoisto 10 – 30 vuotta
Koneet ja kalusto	Tasapoisto 3 – 15 vuotta
Rakennusten peruskorjaukset	Tasapoisto 10 – 30 vuotta hankekohtaisesti

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1. (ky)	561 557,75	516 297,89	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	46 611,92	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-50 619,07	-1 352,06	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12. (ky)	510 938,68	561 557,75	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	6 405,77	6 641,33	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	480,63	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-480,63	-716,20	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	5 925,14	6 405,77	0,00	0,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	240 876,53	353 057,27	240 876,53	353 057,27
Osakkeiden luovutusvoitot	22 923,13	0,00	22 923,13	0,00
Muut luovutusvoitot	257 559,67	1 230,51	0,00	0,00
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>521 359,33</i>	<i>354 287,78</i>	<i>263 799,66</i>	<i>353 057,27</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	1 320,08	0,00	1 320,08	0,00
Rakennusten luovutustappiot	261 628,38	44 177,96	261 628,38	44 177,96
Muut luovutustappiot	25 841,17	2 888,15	10 280,67	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>288 789,63</i>	<i>47 066,11</i>	<i>273 229,13</i>	<i>44 177,96</i>

14. Satunnaisien tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,00	0,00	5 967,79	0,00
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>5 967,79</i>	<i>0,00</i>
Satunnaiset kulut				

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2022	2021
Osinkotuotot muista yhteisöistä	78 382,17	73 393,08
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	73 182,16	73 182,16
<i>Yhteensä</i>	<i>229 946,50</i>	<i>146 575,24</i>

3.3 Tasetta koskevat liitetiedot

3.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

18. Arvonkorotukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	544,39	544,39	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	544,39	544,39	0,00	0,00
<i>Arvonkorotukset yhteensä</i>	<i>544,39</i>	<i>544,39</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet

Kunta

	Aineettomat oikeudet	Tietokoneohjelmistot	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	0,00	564 160,95	0,00	564 160,95
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	-135 916,30	0,00	-135 916,30
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	428 244,65	0,00	428 244,65
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	428 244,65	0,00	428 244,65
Olelliset lisäpoistot					
Erityy olennaisista lisäpoistoista					0,00

Aineelliset hyödykkeet

Kunta

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	5 182 866,14	15 269 543,99	11 901 173,92	109 502,40	0,00	79 458,08	32 542 544,53
Lisäykset tilikauden aikana	313 487,00	12 161,76	252 153,07	167 861,45	0,00	119 544,61	865 207,89
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	-53 955,89	-284 063,04	-10 280,67	0,00	0,00	0,00	-348 299,60
Siirrot erien välillä	2 959,98	0,00	9 692,70	0,00	0,00	-12 652,68	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-1 525 967,57	-941 895,61	-28 927,71	0,00	0,00	-2 496 790,89
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-11 279,34	-11 279,34
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	5 445 357,23	13 471 675,14	11 210 843,41	248 436,14	0,00	175 070,67	30 551 382,59
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 445 357,23	13 471 675,14	11 210 843,41	248 436,14	0,00	175 070,67	30 551 382,59
Olelliset lisäpoistot							
Erityy olennaisista lisäpoistoista							0,00

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	206 003,45	205 588,86	71 757,48	71 757,48
Muut maa- ja vesialueet	5 817 634,39	5 540 384,80	5 373 599,75	5 111 108,66
Arvonkorotukset	544,39	544,39	0,00	0,00
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>6 024 182,23</i>	<i>5 746 518,05</i>	<i>5 445 357,23</i>	<i>5 182 866,14</i>

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Kunta	Osakkeet		Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
	konserniyhtiöt	omistusyhteis- yhteisöt			
Hankintameno 1.1.	2 828 015,33	1 308 831,08	3 071 841,29	230 954,09	7 439 641,79
Lisäykset	0,00	0,00	53 786,08	0,00	53 786,08
Vähennykset	0,00	0,00	-24 895,16	0,00	-24 895,16
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	2 828 015,33	1 308 831,08	3 100 732,21	230 954,09	7 468 532,71
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset				0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 828 015,33	1 308 831,08	3 100 732,21	230 954,09	7 468 532,71

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

Kunta	Jvk-lainasaamiset	Saamiset		Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
		konserniyhteisöt	kuntayhtymät		
Hankintameno 1.1.	0,00	119 348,28	0,00	109 464,19	228 812,47
Lisäykset	0,00	5 500,00	0,00	2 879,03	8 379,03
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	124 848,28	0,00	112 343,22	237 191,50
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	-14 464,17	-14 464,17
Arvonkorotukset					0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	124 848,28	0,00	97 879,05	222 727,33

Olellaiset kuntayhtymäosuusien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspää-omasta	Ero
Koulutus kuntayhtymä Tavastia, konserni	32 987,77		-24 895,16	8 092,61	8 092,60	0,01
Kiinteistöllä Tavastia		53 786,08		53 786,08	53 786,00	0,08

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20.-22. Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan		Konsernin		Kuntakonsernin	
		omistus-osuus %	omistus-osuus %	osuus omasta pääomasta (€)	osuus vieraasta pääomasta (€)	osuus tilikauden tuloksesta (€)	
Tytäryhteisöt							
Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	0288890-4	100,0	100	828 037,38	1 152 568,68	0,00	
Pälkäneen Aluelämpö Oy	0422432-7	100,0	100	1 191 061,72	1 112 644,91	83 453,42	
Pälkäneen Valokuitu Oy	2708806-5	100,0	100	6 397,00	7 121 801,42	-221 727,39	
KKOy Luopioisten Pienteollisuustalo	0677345-0	78,0	78	92 797,79	15600	-12 755,91	
Kuntayhtymät							
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ky, konserni	0826597-8	1,96	1,933853	4 189 782,63	13 120 206,01	12 844,27	
konserni	0206289-7	1,60	1,602107	155 865,88	36 897,72	3 751,09	
Koulutuskuntayhtymä Tavastia, konserni	0205303-4	0,23	0,229545	15 287,60	17 779,01	-17 458,48	
Pirkanmaan liitto	0828308-4	1,27	1,274032	21 169,74	61 529,44	-565,13	
Kiinteistöllky Tavastia	3298657-2	0,23	0,229545	54 181,92	2 950,38	395,91	
Osakkuusyhteisöt							
Luopioisten Vesihuolto Oy	1530909-4	42,5	100,0	0,00	0,00	0,00	
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt							
As Oy Rantakukkia *	0607759-4	26,5	26,5	76 491,16	2 703,70	1 430,66	
As Oy Luopioisten Retkitie *	0641734-1	17,2	17,2	54 409,84	41,24	-350,11	
As Oy Aitoonrivi *	0641733-3	26,6	26,6	62 415,69	4 309,20	-3 663,92	
As Oy Kyläkantola *	0736723-5	37,1	37,1	112 124,72	9 386,10	2 350,49	
As Oy Tiilivakki	0795223-1	40,2	40,2	147 750,71	4 474,31	2 344,10	
As Oy Luopioisten Kokinrivi *	0862559-0	20,1	20,1	95 931,95	58,04	-208,82	

* Taulukossa esitetty vuoden 2021 luvut vuoden 2022 tilinpäätöslukujen vielä puuttuessa.

23. Saamisten erittely

	Kunta			
	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	-86,02	0,00	868,28
Siirtosaamiset	0,00	24 360,00	0,00	4 993,15
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>24 273,98</i>	<i>0,00</i>	<i>5 861,43</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	162,40
Siirtosaamiset	0,00	372 517,56	0,00	284 089,06
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>372 517,56</i>	<i>0,00</i>	<i>284 251,46</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>396 791,54</i>	<i>0,00</i>	<i>290 112,89</i>

24. Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Siirtyvät korot	72 204,92	72 278,48	73 182,16	73 182,16
Jaksotetut henkilöstökulut	81,86	55,69	0,00	0,00
Kelan korvaus työterveyshuollosta	82 863,93	81 674,08	40 000,00	40 000,00
Muut tuet ja avustukset	66 302,32	27 801,35	62 387,77	23 469,99
Hankeavustussaamiset	65 787,51	67 848,72	0,00	0,00
Korkojaksotukset	167,40	0,00	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset, konsernin keskinäiset	293 550,10	206 828,27	323 695,40	215 900,05
Muut siirtosaamiset	186 692,61	177 875,73	60 605,86	69 206,76
Muut pitkäaikaiset siirtosaamiset	1 674,98	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>769 325,63</i>	<i>634 362,33</i>	<i>559 871,19</i>	<i>421 758,96</i>

3.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	15 061 194,75	15 061 194,75	15 061 194,75	15 061 194,75
Peruspääoma 31.12.	15 061 194,75	15 061 194,75	15 061 194,75	15 061 194,75
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	4 296,97	4 296,97	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	4 296,97	4 296,97	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	6 860,00	6 860,00	0,00	0,00
Lisäykset	97,10	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	6 957,10	6 860,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot				
Rahastopääomat	4 446,05	4 623,60	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	5,10	8,33	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	-611,43	-185,87	0,00	0,00
Rahastopääomat 31.12.	3 839,72	4 446,05	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	15 567,08	15 567,08	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	15 567,08	15 567,08	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	19 406,80	20 013,13		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	17 025 892,38	15 250 347,38	13 939 730,03	12 097 977,25
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	17 025 892,38	15 250 347,38	13 939 730,03	12 097 977,25
Tilikauden yli-/alijäämä	158 126,16	1 775 545,00	921 626,33	1 841 752,78
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>32 275 874,15</i>	<i>32 118 257,24</i>	<i>29 922 551,11</i>	<i>29 000 924,78</i>

27. Pitkäaikaiset velat

	Kunta	
	2022	2021
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 453 351,20	4 233 349,88
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>3 453 351,20</i>	<i>4 233 349,88</i>

29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksu	510 938,68	561 557,75	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	5 925,14	6 405,77	0,00	0,00
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>516 863,82</i>	<i>567 963,52</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

30. Vieras pääoma

	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	48 893,85	0,00	1 096,71
Muut velat	6 121,50	0,00	6 121,50	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	56 566,62
<i>Yhteensä</i>	<i>6 121,50</i>	<i>48 893,85</i>	<i>6 121,50</i>	<i>57 663,33</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	796 948,69	0,00	877 542,31
Siirtovelat	0,00	425 757,54	0,00	6 353,65
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>1 222 706,23</i>	<i>0,00</i>	<i>883 895,96</i>

31. Sekkitililimiitti

	Kunta	
	2022	2021
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	1 000 000,00	1 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	1 000 000,00	1 000 000,00

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut velat				
Liittymismaksut	5 298 546,27	5 201 347,22	3 944 799,53	3 843 350,48
Muut velat	14 178,69	35 877,80	0,00	0,00
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>5 312 724,96</i>	<i>5 237 225,02</i>	<i>3 944 799,53</i>	<i>3 843 350,48</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Jaksotetut henkilöstökulut	411 476,89	646 918,20	173 878,83	160 350,13
Lomapalkkajaksotukset	2 685 569,52	2 464 524,42	1 157 150,48	1 043 890,28
Korkojaksotukset	49 784,37	71 757,67	22 444,61	22 861,21
Tuloennakot	4 143,08	10 140,42	0,00	0,00
Muut tuet, avustukset ja korvaukset	58 782,89	182 490,37	0,00	0,00
Muut siirtovelat, konsernin keskinäiset	572 904,16	6 230,78	425 757,54	62 920,27
Muut siirtovelat	840 177,92	528 879,19	695 906,41	112 252,11
<i>Yhteensä</i>	<i>4 622 838,83</i>	<i>3 910 941,05</i>	<i>2 475 137,87</i>	<i>1 402 274,00</i>

3.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 511 667,54	449 267,53	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 843 721,40	1 075 747,84	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	8 925,62	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>1 843 721,40</i>	<i>1 075 747,84</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

35.-37. Vakuudet ja takaukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	29 007,79	29 007,79	0,00	0,00
Irtaimistokiinnitykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yrityskiinnitykset	0,00	309 416,48	0,00	0,00
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	0,00	481,53	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>29 007,79</i>	<i>338 905,80</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

38. Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Toimitilojen vuokravastuut	123,04	39 125,68	0,00	0,00
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	4 559,32	6 177,45	0,00	0,00
Maa-aluiden vuokravastuut	77 167,73	21,47	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	2 816 394,81	7 534 332,76	9 000,00	39 925,00
Vuokravastuut yhteensä	2 898 244,91	7 579 657,35	9 000,00	39 925,00
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus:	395 818,93	578 304,32	9 000,00	39 925,00
Leasingvastuut yhteensä	273 216,46	355 546,55	85 794,67	130 760,30
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	107 960,01	145 419,81	61 131,81	82 923,26
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut				
<i>Yhteensä</i>	<i>3 171 461,36</i>	<i>7 935 203,90</i>	<i>94 794,67</i>	<i>170 685,30</i>

39.-40. Vastuusitoumukset

Järjestelyjen tarkoitus

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			8 072 607,83	8 072 607,83
Jäljellä oleva pääoma			6 733 694,68	6 901 579,20
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	2 610 000,00	2 610 000,00	2 610 000,00	2 610 000,00
Jäljellä oleva pääoma	1 008 600,00	1 107 154,93	1 008 600,00	1 107 154,93

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	2022	2021
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	48 747 211,00	45 355 457,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	28 190,00	29 710,00

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	2 173 600,00	2 801 200,00	2 173 600,00	2 801 200,00
Huoltosopimusvastuu	164,33	257,79	0,00	0,00
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>2 173 764,33</i>	<i>2 801 457,79</i>	<i>2 173 600,00</i>	<i>2 801 200,00</i>
Arvonlisäveron palautusvastuu	54 076,70	67 138,38	0,00	0,00

3.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kunta	
	2022	2021
Hallintopalvelut (sis. kuntajohtaminen)	8	19
Talous- ja tukipalvelut	38	39
Elinvoimapalvelut	13	3
Sivistyspalvelut	175	168
Tekniset palvelut	19	14
<i>Yhteensä</i>	253	243

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2022	2021
Pälkäneen Kokoomus	1 112,94	1 707,13
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	592,89	1 394,11
Suomen Keskusta	951,32	1 540,14
Pälkäneen Vihreät	539,87	901,35
Aitoon Kokoomus	79,50	360,30
Luopioisten Kokoomus	369,76	203,63
Pälkäneen Perussuomalaiset	151,00	137,50
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	3 797,28	6 244,16

45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2022	2021
KPMG Oy		
Tilintarkastus	27 600,00	19 335,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	27 600,00	19 335,00

Liitetieto 46 – Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Pälkäneen kunnan ja Pälkäneen Valokuitu Oy:n väliset liiketoimet:

- Pälkäneen kunta on myöntänyt Pälkäneen Valokuitu Oy:lle omavelkaisia takauksia yhteensä 6 100 000 euron edestä. Lisäksi Pälkäneen kunta on tukenut Pälkäneen Valokuitu Oy:tä yhteensä noin 2,2 miljoonalla eurolla (sisältäen SVOP-sijoitukset sekä suorat tuet). Lainojen takauksista peritään takausprovisiota Euroopan komission ja De minimis-tuista annetun ohjeistuksen mukaisesti.
- Pälkäneen kunnanvaltuusto on myöntänyt (31.1.2023 § 6) 3 500 000 euron lainan tytäryhtiö Pälkäneen Valokuitu Oy:lle. Lainalla yhtiön on tarkoitus lyhentää pois samansuuruinen pankkilaina ja purkaa lainalla oleva korkoputkisuojaus. Korkoputkisuojauksen markkina-arvon ollessa yhtiölle positiivinen on odotettavaa, että yhtiö saa suojauksen purkamisesta positiivisen markkina-arvon mukaisen rahasumman.

Pälkäneen kunnan ja Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n väliset liiketoimet:

- Pälkäneen kunnanvaltuusto on myöntänyt (31.1.2023 § 7) enintään 3 275 000 euron omavelkaisen takauksen tytäryhtiö Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:lle rivitalojen rakentamiseen Kostianvirran kylään.

Pälkäneen kunnan ja muiden intressitahojen väliset liiketoimet:

- Kunnan keskeisissä luottamushenkilöissä on yritystoiminnassa mukana olevia henkilöitä. Kaikki mahdolliset hankinnat tehdään tavanomaisilla ehtoilla ja hankintalakia ja kunnan hankintaohjeita noudatetaan.

4 PÄLKÄNEEN VESIHUOLTOLAITOKSEN ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS

4.1 Toimintakertomus

Pälkäneen vesihuoltolaitos on kirjanpidollinen taseyksikkö, joka on eriytetty kunnan kirjanpidossa. Taseyksikkö noudattaa tasejatkuvuutta ja se pidetään talousarviossa kunnan muiden tehtävien yhteydessä. Vesihuoltolaitos kattaa toimintansa kulut ja investoinnit toiminnasta saatavilla tuloilla ja liittymismaksuilla.

Vesihuoltolaitos on palveluntuottaja, joka huolehtii vedenotosta, talousveden jakelusta sekä jätevesien viemäroinnistä ja puhdistuksesta. Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on turvata kuntalaisille hyvä ja laadukas juomavesi sekä varmistaa ympäristön puhtaus laadukkaalla puhdistamotoiminnalla.

Toimintaa ja seurataan jatkuvan omavalvonnan lisäksi ulkopuolisen viranomaisen valvonnalla. Talousveden tulee täyttää vuoden jokaisena hetkenä terveydensuojelulain ja talousvesiasetuksen mukainen laatu. Jätevesien käsittely tulee toteuttaa ympäristön- ja vesiensuojelulakien mukaisesti (kaikkiaan toimintaa ohjaavia lakeja ja asetuksia on 14, joiden lisäksi useita säädöksiä).

Pälkäneen vesihuoltolaitoksen seurantamittauksissa asetusten ja lainsäädännön edellyttämät tavoitteet toteutuivat kokonaisuudessaan vaatimusten mukaisina.

Talous

Talouden osalta vesihuoltolaitoksen myyntituotot olivat 1 337 639 euroa (alv 0 %), josta puhdasvesi 603 859 € ja jätevesi 733 780 €.

Tilikauden tulos on alijäämäinen. Taloutta rasittaa toimintakulujen lisäksi edellisten vuosien investoinnit, suurimpana Tommolan jätevedenpuhdistamo. Talouden tasapainottamiseksi ja tulevien vuosien ylläpitokulujen varautumiseksi, vesihuoltolaitoksen hintoja on tarpeen korottaa.

4.1.1 Hallinto ja organisaatio

Pälkäneen vesihuoltolaitos on kunnan omistama vesihuoltolaitos ja kuuluu osaksi Pälkäneen kuntaa. Vesihuoltolaitoksen asiat päätetään Pälkäneen kunnan teknisessä lautakunnassa ja vesihuoltolaitos on osa teknisen toimen yksikköä.

Henkilöstö

Vesihuoltolaitoksella on vesihuollon työnjohtaja ja kaksi vesihuoltolaitoksen hoitajaa. Vesihuoltolaitoksen johtajana toimii tekninen johtaja.

Vesihuoltolaitoksen toiminta edellyttää ympärivuorokautista päivystystä. Oman henkilökunnan lisäksi päivystyspalvelua hankitaan ostopalveluna.

4.1.2 Olennaiset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa

Toteutetut hankkeet

- Tommolaan toteutettiin lietteenkuivaamosäiliöt Luopioisista tuotavalle lietteelle.
- Nahkurinkujan vesi- ja viemäriinjan laajennus
- Luopioisten vedenottamo saatettiin käyttökuntoon
- Luopioisten pintavedenottamon pumput uusittiin

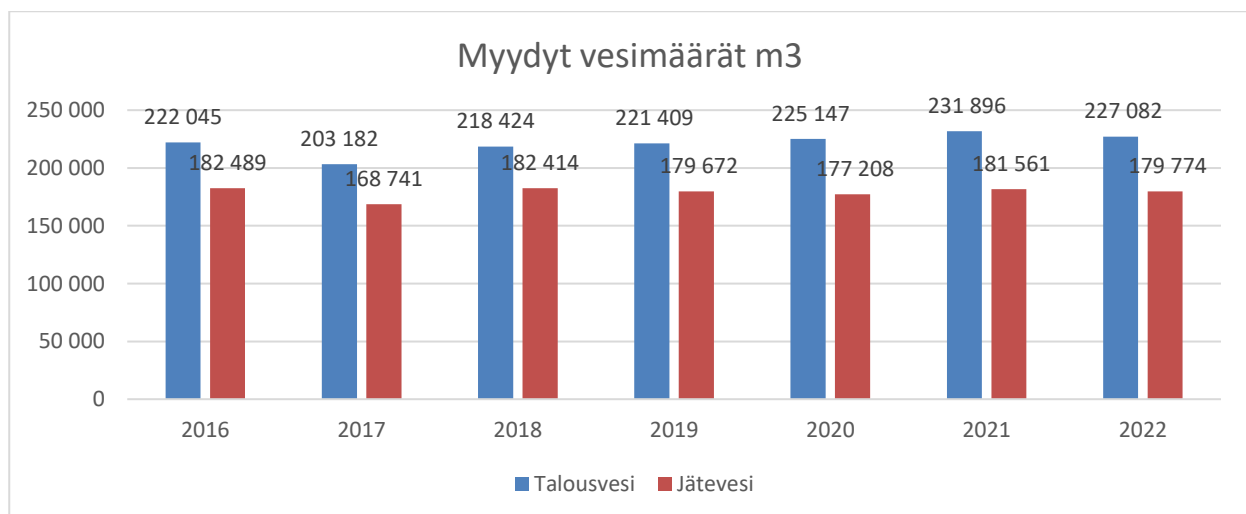
Toiminnalliset luvut

	2022	2021	2020
Liikevaihto (euroa)	1 337 639	1 365 897	1 338 208
Toimintakulut (euroa)	784 130	815 727	779 026
Verkostoon liitetyt kiinteistöt (kpl)	1 906	1 888	1 851
Laskutus (m³)			
- Vesi	227 082	231 896	225 147
- Jätevesi	179 774	181 561	177 208

Toiminnan tunnuslukutaulukko

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vesilaitos							
Laskutettu talousvesimäärä m3	222 045	203 182	218 424	221 409	225 147	231 896	227 082
Talousveden käyttömaksu €/m3 (alv0%)	1,39	1,7	2,01	2,01	2,01	2,01	2,01
Viemärlaitos							
Laskutettu jätevesimäärä m3	182 489	168 741	182 414	179 672	177 208	181 561	179 774
Jäteveden käyttömaksu €/m3 (alv 0%)	2,26	2,61	2,96	2,96	2,96	2,96	2,96

Myydyt vesimäärät

Myydyt vesimäärät m³

4.1.3 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Verkosto

Vuoden 2023 talousarviossa sekä vuoden 2024-2025 taloussuunnitelmassa ennakoitu seuraavat merkittävimmät hankkeet:

- Sappeen-Luikalan runkovesijohdon rengasverkko
- Vohlisaaren kunnallistekniikka
- Lastenlinnan uuden kaava-alueen kunnallistekniikka
- Viherkostiala 2 alueen kunnallistekniikka

Lisäksi tuleviin investointeihin on tarvetta huomioida

- Kostianvirrankylän seuraavien vaiheiden verkosto
- Sappeen alueen vesihuoltohankkeet

Laitokset

Kinnalan vedenottamon rakennuksen peruskunnostus ja Tommolan vanhan jätevedenpuhdistamon katon kunnostustyöt ovat edessä lähivuosina.

Harhalan kaivon vedenkäsittelylaitteisto vaihdetaan kalkkisuodatuksesta soodaan kevään 2023 aikana.

4.1.4 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä vesilaitoksen muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Merkittävin toimintariski liittyy talousveden puhtauteen ja sitä kautta ihmisten terveyteen ja elintarviketeollisuuden toimintaan. Verkoston ikääntyminen tulee olemaan yksi verkoston merkittävimmistä riskeistä talousveden puhtauteen, seuraavaksi merkittävin riski tulee olemaan pohjaveden saastuminen. Pälkäneen pohjavesialueilla on merkittävästi maanottoa ja maanotosta on tullut suuri riski alueen pohjavesille.

Lisäksi Pälkäneen pohjavesille merkittävä riski on VT12-tie ja tiealueella käytettävä tiesuola. Lisäksi VT12 alueella kulkeva liikenne ja varsinkin vaarallista kemikaalia sisältävä kuljetus on aina riski pohjavedelle ja pohjaveden laadulle.

Jäteveden joutuminen pohjaveteen tai jätevedenpumpkauksen tai puhdistamon toimintahäiriö saattaa aiheuttaa myös merkittävän riskin. Jätevedenpumpkauksen tai puhdistamon toimintahäiriö saattaa aiheuttaa vesistöjen saastumisen ja sitä kautta suuren ihmismassan sairastumisen esimerkiksi uimavedestä.

Jäteveden joutuminen pohjaveteen on epätodennäköistä ja vaatisi pitkään jatkuneen ongelman verkostossa tai pumppaamossa, mutta pohjaveteen joutuessaan aiheuttaisivat merkittävät ongelmat ihmisten terveydelle ja talousvettä toimittavalle laitokselle. Kaikissa toteutuvissa onnettomuuksissa ovat mukana myös taloudelliset tappiot.

4.1.5 Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä

Selonteko sisäisen valvonnan, riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä on kunnan varsinaisen tilinpäätöksen yhteydessä.

Ympäristötekijät

Jätevedenpuhdistuksessa ja vedenhankinnassa toimitaan ympäristöluvan ehtojen puitteissa. Talousveden laatua tutkitaan Pälkäneen kunnan vesihuoltolaitoksen talousveden valvontaohjelman mukaisesti. Jätevedenpuhdistamoiden toimintaa valvotaan ympäristölupien mukaisesti. Juomavedelle annetut määräykset saavutettiin vuoden jokaisena ajankohtana ja jätevedenpuhdistamoiden toiminta oli ympäristöluvan mukaista. Pumppaamoiden toimintaa valvotaan kaukovalvonnalla ja pumppaamot kierretään viikoittain.

4.1.6 Esitys tilikauden 2022 tuloksen käsittelystä

Tilikauden tuloksen -109 716,27 euroa käsittelystä esitetään seuraavaa:

- Tuloutetaan aikaisemmin tehtyjä poistoeroja 9 273,99 euroa
- Tilikauden alijäämä -100 442,28 euroa siirretään taseen edellisten tilikausien yli- / alijäämätilille.

4.2 Talousarvion toteutuminen

4.2.1 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

TOIMIELIN:	tekninen lautakunta
TOIMIALA:	vesihuoltolaitos
TILIVELVOLLINEN:	tekninen johtaja

Vesihuoltolaitos on taseyksikkö, jonka kustannuksia seurataan erillisenä yksikkönä.

Vesihuoltolaitoksen tehtävä on taata liittyjille hyvä talousveden laatu ja toimiva luvanmukainen jätevedenpuhdistus sekä toteuttaa vesihuolto kunnan vahvistamilla toiminta-alueilla.

Tavoitteet

Tavoite 1	Vesihuoltolaitokseen liittyminen ja vesimittarit	
	Mittari	Tavoitetaso
	Hakemusten vastaanotto ja käsittely.	Hakemusten käsittely ja yhteydenotto viikon sisällä.
	Vesimittareiden uusiminen.	Nykyaikaiset etäluettavat mittarit asennettuna n. 200 kpl.
Toteutuminen	Vesimittareita on vaihdettu asiakkaiden toimesta tarpeen mukaan. Uusia liittyjiä vesihuoltolaitokselle on tullut vuoden alusta 21 kappaletta.	

Tavoite 2	Talousveden laatu	
	Mittari Talousveden tarkkailutulosten toteutuminen.	Tavoitetaso Talousveden laatuvaatimusten täyttyminen vuoden jokaisena ajankohdana.
Toteutuminen	Veden laatu on kaikissa mittauksissa täyttänyt hyvältä talousvedeltä edellytetyt tulokset.	

Tavoite 3	Puhdistamojen ympäristölupien vaatimusten täytyminen	
	Mittari Puhdistamoiden tarkkailutulokset.	Tavoitetaso Ympäristöluvan lupamääräykset.
Toteutuminen	Ympäristölupien vaatimukset ovat täyttyneet kaikilta osin.	

Tavoite 4	Pumpatun talousveden määrän pienentäminen ja saapuvan hulevesimäärän vähentäminen puhdistamolle	
	Mittari Saneeraussuunnitelmat.	Tavoitetaso Saneeraussuunnitelman ja verkoston tilan selvittämisen teko aloitettu.
Toteutuminen	<p>Puhdistamon kautta kulkevan huleveden määrä oli merkittävästi pienempi, kuin vuonna 2021.</p> <p>Saneerauksia on toteutettu tarpeen mukaan. Erillistä, laajempaa saneeraussuunnitelmaa ei ole laadittu.</p> <p>Talousvettä pumpattiin n. 5000 m³ vähemmän.</p>	

Tuloslaskelma, ulkoinen

Vesihuoltolaitos	TP 2021	TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	1 310 597	1 301 647		1 301 647	1 292 199	-9 448	-0,7 %
Myyntituotot	1 310 045	1 301 000		1 301 000	1 289 191	-11 809	-0,9 %
Tuet ja avustukset	183	647		647	210	-437	-67,5 %
Muut toimintatuotot	369			0	2 797	2 797	
TOIMINTAKULUT	-796 441	-759 237		-759 237	-777 463	-18 226	2,4 %
Henkilöstökulut	-169 061	-193 602		-193 602	-167 590	26 012	-13,4 %
Palvelujen ostot	-419 417	-359 975		-359 975	-359 496	479	-0,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-195 066	-203 660		-203 660	-248 567	-44 907	22,1 %
Muut toimintakulut	-12 897	-2 000		-2 000	-1 810	190	-9,5 %
TOIMINTAKATE	514 156	542 410	0	542 410	514 735	-27 674	-5,1 %

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Vesihuoltolaitos	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	1 365 897	1 356 712	0	1 356 712	1 337 639	-19 073	-1,41%
Tuet ja avustukset	183	647	0	647	210	-437	-67,50%
Muut toimintatulot	369		0		2 797	2 797	
Toimintatulot	1 366 449	1 357 359	0	1 357 359	1 340 646	-16 712	-1,23%
<i>josta sisäiset</i>	<i>55 851</i>	<i>55 712</i>		<i>55 712</i>	<i>48 448</i>	<i>-7 264</i>	<i>-13,04%</i>
Henkilöstömenot	-169 061	-193 602	0	-193 602	-167 590	26 012	-13,44%
Palvelujen ostot	-436 956	-364 990	0	-364 990	-366 163	-1 173	0,32%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-195 066	-203 660	0	-203 660	-248 567	-44 907	22,05%
Muut toimintamenot	-14 644	-3 991	0	-3 991	-1 810	2 181	-54,66%
Toimintamenot	-815 727	-766 243	0	-766 243	-784 130	-17 887	2,33%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-19 286</i>	<i>-7 006</i>		<i>-7 006</i>	<i>-6 666</i>	<i>340</i>	<i>-4,85%</i>
Toimintakate	550 722	591 116	0	591 116	556 517	-34 599	-5,85%
<i>josta sisäiset</i>	<i>36 565</i>	<i>48 706</i>		<i>48 706</i>	<i>41 781</i>	<i>-6 925</i>	<i>-14,22%</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-577 063	-580 140	0	-580 140	-611 059	-30 919	5,33%
Tehtävän kokonaiskustannukset	-26 341	10 976	0	10 976	-54 543	-65 518	-596,94%

4.3 Tilinpäätöslaskelmat

4.3.1 Vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma

	TP 2022		TP 2021
Liikevaihto	1 337 639,06		1 365 896,81
Liiketoiminnan muut tuotot	3 007,38		551,94
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-248 567,15	-195 066,18	
Palvelujen ostot	-366 162,91	-436 956,30	-632 022,48
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-139 372,09	-138 592,00	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-23 493,06	-24 622,72	
Muut henkilösivukulut	-4 725,11	-5 846,26	-169 060,98
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-605 634,39	-566 966,55	
Arvonalentumiset	-5 425,00	-10 096,25	-577 062,80
Liiketoiminnan muut kulut		-1 809,51	-14 643,78
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-54 542,78		-26 341,29
Rahoitustuotot ja -kulut			
Muut rahoitustuotot	2 464,56	21 737,42	
Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut	-37 585,77	-49 491,98	
Muille maksetut korkokulut	-2 975,26	-6 667,60	
Korvaus peruspääomasta	-16 050,38	-8 025,20	
Muut rahoituskulut	-1 026,64	-133,65	-42 581,01
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia	-109 716,27		-68 922,30
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-109 716,27		-68 922,30
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		9 273,99	9 273,96
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-100 442,28		-59 648,34

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-1,54	-0,11
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-4,18	-0,52
Voitto, %	-8,20	-5,05

4.3.2 Vesihuoltolaitoksen tase

VASTAAVAA	2022	2021
A PYSYVÄT VASTAAVAT	9 603 544,57	10 124 395,31
I Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
1. Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
II Aineelliset hyödykkeet	9 597 944,57	10 118 795,31
1. Maa- ja vesialueet	183 080,17	183 080,17
2. Rakennukset	3 061 655,04	3 309 480,00
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 318 809,02	6 581 787,02
4. Koneet ja kalusto	25 609,84	12 830,84
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	8 790,50	31 617,28
III Sijoitukset	5 600,00	5 600,00
4. Muut saamiset	5 600,00	5 600,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	95 061,94	138 968,59
II Saamiset	95 061,94	138 968,59
Lyhytaikaiset saamiset	95 061,94	138 968,59
1. Myyntisaamiset	84 005,78	98 373,54
3. Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	0,00	0,00
4. Muut saamiset	11 056,16	40 526,87
5. Siirtosaamiset	0,00	68,18
IV Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>9 698 606,51</u>	<u>10 263 363,90</u>

VASTATTAVAA	2022	2021
A OMA PÄÄOMA	-1 481 424,24	-1 380 981,96
I Peruspääoma	1 605 037,46	1 605 037,46
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-2 986 019,42	-2 926 371,08
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-100 442,28	-59 648,34
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	36 083,98	45 357,97
1. Poistoero	36 083,98	45 357,97
E VIERAS PÄÄOMA	11 143 946,77	11 598 987,89
I Pitkäaikainen	5 397 493,53	5 609 376,48
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 423 346,00	1 736 678,00
8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	29 348,00	29 348,00
9. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	3 944 799,53	3 843 350,48
II Lyhytaikainen	5 746 453,24	5 989 611,41
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	633 330,00	419 998,00
3. Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	2 333 892,89	3 130 012,75
6. Saadut ennakot	3 350,90	1 431,78
7. Ostovelat	57 120,39	62 891,65
8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	2 565 210,05	2 247 052,16
9. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	85 300,76	83 268,55
10. Siirtovelat	68 248,25	44 956,52
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	9 698 606,51	10 263 363,90

TASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	-14,91	-13,02
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	830,99	848,74
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	-3 086	-2 986
Lainakanta 31.12., 1 000 €	4 391	5 287
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1 000 €	4 420	5 316
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0

4.3.3 Vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma

	2022		2021	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyljäämä (-alijäämä)	-54 542,78		-26 341,29	
Poistot ja arvonalentumiset	611 059,39		577 062,80	
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	-55 173,49		-42 581,01	
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	501 343,12	0,00	508 140,50
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-90 208,65	-90 208,65	-545 240,29	-545 240,29
Toiminnan ja investointien rahavirta		411 134,47		-37 099,79
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muille	-100 000,00		-206 666,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-796 119,86		-717 911,79	
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0,00	-896 119,86	0,00	-924 577,79
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	0,00		0,00	
Saamisten muutos	43 906,65		-11 315,81	
Korottomien velkojen muutos	318 157,89		814 216,53	
Korottomien velkojen muutos	122 920,85	484 985,39	158 776,86	961 677,58
Rahoituksen rahavirta		-411 134,47		37 099,79
Rahavarojen muutos		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	0,00		0,00	
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	555	272
Investointien tulorahoitus, %	555,76	93,20
Laskennallinen lainanhoitokate	0,91	0,75
Lainanhoitokate	7,75	3,00
Kassan riittävyys, pv	0,00	0,00
Quick ratio	0,02	0,02
Current ratio	0,02	0,02

4.4 Vesihuoltolaitoksen liitetiedot

4.4.1 Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Laatimisperiaatteet on kuvattu tilinpäätöksen kohdassa 4.1.1 kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.

4.4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

8. Toimintatuotot

	2022	2021
Vesilaitoksen myyntituotot	603 858,71	617 604,94
Viemärlaitoksen myyntituotot	733 780,35	748 291,87
<i>Liikevaihto yhteensä</i>	<i>1 337 639,06</i>	<i>1 365 896,81</i>
Vesilaitoksen muut tuotot	2 886,86	551,94
Viemärlaitoksen muut tuotot	120,52	0,00
<i>Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä</i>	<i>3 007,38</i>	<i>551,94</i>

Liitetieto 12 - Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Rakennukset	10-30 vuotta, tasapoisto	3,3 - 10,0 %
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	10-30 vuotta, tasapoisto	3,3 - 10,0 %
Koneet ja kalusto	5 - 20 vuotta, tasapoisto	5,0 - 20,0 %
Laitteiden ohjelmistot	2 - 3 vuotta, tasapoisto	33,3 - 50 %

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kirjattu pääsääntöisesti vuosikuluksi.

4.4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet

Päikkäneen vesi

	Aineettomat oikeudet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	0,00
Olennaiset lisäpoistot			
Erittely olennaisista lisäpoistoista			

Aineelliset hyödykkeet

Päikkäneen vesi

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	183 080,17	3 309 480,00	6 581 787,02	12 830,84	0,00	31 617,28	10 118 795,31
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	80 243,63	14 714,12	0,00	-4 749,10	90 208,65
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	12 652,68	0,00	0,00	-12 652,68	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-247 824,96	-355 874,31	-1 935,12	0,00	0,00	-605 634,39
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-5 425,00	-5 425,00
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	183 080,17	3 061 655,04	6 318 809,02	25 609,84	0,00	8 790,50	9 597 944,57
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	183 080,17	3 061 655,04	6 318 809,02	25 609,84	0,00	8 790,50	9 597 944,57
Olennaiset lisäpoistot							
Erittely olennaisista lisäpoistoista							

Maa- ja vesialueet erittely

	2022	2021
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	50 620,39	50 620,39
Muut maa- ja vesialueet	132 459,78	132 459,78
Maa- ja vesialueet yhteensä	183 080,17	183 080,17

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

	Jvk-lainasaamiset	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	0,00	5 600,00	5 600,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	5 600,00	5 600,00
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset			0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	5 600,00	5 600,00

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2022	2021
Muut siirtosaamiset	0,00	68,18
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>68,18</i>

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

28. Oman pääoman erittely

	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	1 605 037,46	1 605 037,46
Peruspääoma 31.12.	1 605 037,46	1 605 037,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-2 986 019,42	-2 926 371,08
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-2 986 019,42	-2 926 371,08
Tilikauden yli-/alijäämä	-101 296,76	-59 648,34
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>-1 482 278,72</i>	<i>-1 380 981,96</i>

30. Pitkäaikaiset velat

	2022	2021
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	320 018,00	533 350,00
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>320 018,00</i>	<i>533 350,00</i>

36. Muiden velkojen erittely

	2022	2021
Muut velat		
Liittymismaksut	3 944 799,53	3 843 350,48
Muut velat	0,00	0,00
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>3 944 799,53</i>	<i>3 843 350,48</i>

37. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2022	2021
Lomapalkkavelan ja henkilöstökulujen jaksotukset	19 083,63	19 126,46
Muut palkkojen ja henkilöstökulujen jaksotukset	46 199,84	24 256,79
Korkojaksotukset	2 964,78	1 573,27
<i>Yhteensä</i>	<i>68 248,25</i>	<i>44 956,52</i>

4.4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus

	2022	2021
Sopimusvastuut		
Vahvistetut kaavoista vesilaitokselle aiheutuvat velvoitteet	1 050 600,00	1 106 600,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	0,00	0,00
Maankäyttösopimuksista vesilaitokselle aiheutuvat velvoitteet	683 600,00	627 600,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	0,00	0,00

4.4.5 Henkilöstöä ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2022	2021
Kokoaikaiset	3	3
<i>Yhteensä</i>	<i>3</i>	<i>3</i>

5 PÄLKÄNEEN KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Pälkäneellä 28. maaliskuuta 2023
PÄLKÄNEEN KUNNANHALLITUS

Rainer Zeitlin

Erkki Hyöki

Maria Aho

Jani Luukkonen

Reetta Mathier

Elina Mäkinen

Kirsi Saarinen

Pertti Salminen

Tommi Vuorinen

Pauliina Pikka

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Tampereella päivä kuuta 2023

KPMG Oy Ab

Mari Säynätjoki
JHT, KHT

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET

KIRJANPITOKIRJAT

Tasekirja
Päiväkirja
Pääkirja

SÄILYTYSTAPA

Sidottu kirja
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

APUKIRJAT

Myyntireskontra
Ostoreskontra
Käyttöomaisuus
Konsernikirjanpito

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
"Sähköisessä järjestelmässä, paperitulosteet"

TOSITELAJIT

Kirjanpito
AIF
AKT
ALV
AS
Kman
KPA
MuistioE
MuistSisLa
Palkka
Pankki

TAPAHTUMA

AIF tositekonsersio
Aktivoinnit
ALV-maksuajo
Alkusaldo
Asiakkaan man. kuittaukset
Kirjanpilotapahtuman palautustapahtuma
Muistiotositteet Excelistä
Muistiotositteet Sisäinen laskutus
Palkat Populus
Pankkitositteet

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Myyntireskontra

Ltappio
Man
PERINTÄ
Vii
10 - 92

Luottotappiokirjaus
Manuaaliset suoritukset
Perintä toimeksiantoliittymä
Viitesuoritukset
Laskulajit 10-92

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Ostoreskontra

OL
OM
ORK

Ostolaskut
Ostoreskontran maksut
Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksu-
tosite

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Käyttöomaisuus

KOM
XAKOM

Käyttöomaisuus
Kom-konsersio

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä